

Täysistunto

Keskiviikko 6.11.2019 klo 14.01—19.16

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 19.16.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.01—15.59), toinen varapuhemies Juho Eerola (15.59—17.59) ja ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (17.59—19.16).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Muut ilmoitukset

Puhemiesneuvosto on 5.11.2019 antanut puhemiesneuvoston ehdotuksen PNE 2/2019 vp laiksi eduskunnan virkamiehistä annetun lain muuttamisesta.

3. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 35/2019 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan varajäseneksi edustaja Mai Kivelän.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkelainsäädännön ja sairausvakuutuslain muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 64/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. [Hälinää] — Ei esittelystä tule mitään, ellen kuule omaa ääntäni. — Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Keskustelu

14.02 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys 64 liittyen työeläkelainsäädännön ja sairausvakuutuslain muuttamiseen. Olisin halunnut tiedustella tästä ministeriltä, mutta valitettavasti hän ei ole täällä paikalla. Kun täällä asiaa on käsitelty ja lausuntoja pyydetty, niin Hyvinvointiala HALI lausuu täällä ja esittää, että lain valmistelussa tulisi ottaa aikalisä, jolloin esityksen vaikutukset vero- ja eläkemaksutuloihin selvitetään tarkemmin sekä huomioidaan esityksen vaikutukset lääkäripulaan uutena näkökulmana. Olisin halunnut tiedustella, mitä tällä tarkoitetaan. Onko tällä esityksellä mahdollisesti lääkäripulaa lisäävä vaikutus vai lääkäripulaa helpottava vaikutus? Esitys liittyy vahvasti hoivatakuuajatuksen, koska haluamme lääkäreitä lisää emmekä toki halua sellaista lainsäädäntöä, joka ei näitä lääkäreitä toisi.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu on... Katsotaanpa. — No niin, edustaja Essayah.

14.03 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä on nyt vähän hämmästyttävä tilanne, kun tässä on kuitenkin kysymyksessä aika tärkeä työeläkelainsäädäntö- ja sairausvakuutuslakien muuttamiseen liittyvä lainsäädäntöpaketti. Onkohan tarkoitus, että tätä ministeri tässä esittelee, vai käymmekö me täällä nyt sitten debattia, vaikka ministeri on salissa? Kyse on kuitenkin hallituksen esityksestä, ja siinä mielessä olen nyt vähän epäätietoisena. Puhemies oli jo lopettamassa koko keskustelua, mutta ilmeisestikö esittelevä ministeri saapuu? Vai eikö saavu? [Eduskunnasta: Ei! — Puhuja nauraa]

Puhemies Matti Vanhanen: Meillä on keskustelu käynnissä, ja ministerillä on oikeus osallistua keskusteluun. [Sari Essayah: Selvä!]

14.04 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Mukavaa, että ministeri saapui paikalle. En tiedä, kuulitteko, mutta oikeastaan edustaja Juvonen esitti erittäin oleellisen kysymyksen. Nyt on viime aikoina puhuttu sote-uudistuksesta, hoitajatakuusta ja lääkärille pääsystä ja kaikenlaisista keinoista, joilla me saisimme uusia lääkäreitä. On esitetty, että tulisi tuhat uutta lääkäriä. Oikeastaan kysyisin ehkä tässä ohessa myöskin sitä, onko teillä suunnitelmia, miten niitä lääkäreitä nyt saadaan ja mistä heitä saadaan lisää.

Oli erittäin oleellinen tämä edustaja Juvosen kysymys, mitkä tämän esityksen vaikutukset ovat, vähennetäänkö täällä lääkäreitä vai lisätäänkö täällä lääkäreitä. Hyvä, että meidän perussuomalaisen kansanedustajat ovat hereillä, niin ettei tämäkin keskustelu nyt mennyt — oli jo menossa — hyvinkin nopeasti niin sanotusti klousiin. Edustaja Juvonen otti ansiokkaasti esille erittäin tärkeän kysymyksen.

14.05 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos toisesta puheenvuorosta.

Todellakin, käsissämme on paksu nivaska lakitekstiä, ja kiinnitän huomiota Hyvinvointiala HALIn näkemykseen siitä, että tässä lainvalmistelussa tulisi ottaa aikalisä ja pyytää myös vaikutusten arviointia. Täällä mainitaan lääkäripula uutena näkökulmana, ja nyt haluaisin kysyä teiltä, kun tämä valtavan paksu lakiesitys liittyy kyllä vahvasti aikomukseen tuoda hoivatakuu: Onko tällä hallituksen esityksellä lääkäripulaa lisäävä vaikutus vai lääkäripulaa helpottava vaikutus? Erittäin tärkeitä kysymyksiä. Ja millä tavalla vastaatte nyt tähän HALIn näkemykseen?

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Aivan kuten edustaja Meri sanoi, tämä lääkäreiden saatavuuden parantaminen on ykkösteema, ja on erittäin tärkeää, että siitä pidetään kiinni. Puhukaamme siitä, että tarvitsemme niitä lääkäreitä, ei puhuta moniammatillisesta tiimistä, mistä te, hallitus, haluatte meille kertoa. Suomalaiset haluavat päästä lääkäriin, ja sen takia on erittäin huolestuttavaa, onko esityksellä lääkäripulaa lisäävä vaikutus.

14.06 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että perussuomalaiset pitivät keskustelun hengissä. [Leena Meren välihuuto] Ja myös edustaja Essayah’han oli tässä aivan niin kuin elvyttämässä tämän keskustelun. Kyse on tietysti erittäin vakavasta asiasta.

Meillä on lääkäripulaa tässä maassa. Viime päivinä on uutisoitu myös laajasti siitä, että terveyskeskukset ovat syvässä kriisissä: lääkäriin ei pääse. Puhutaan hoitajatakuusta ja hoitoon pääsystä, ja on kerrottu, että ensi vuonna ollaan palkkaamassa lisää lääkäreitä terveyskeskusohjelman kautta 70 miljoonalla. Mutta sitten asiantuntijat ovat kertoneet, että ei tuota 70 miljoonaa voikaan käyttää lääkäreiden palkkaamiseen. Nyt tietysti olisi hyvä saada selvyys siihen, onko tämä terveyskeskusohjelmaan varattu 70 miljoonaa käytettävissä lisää lääkäreiden palkkaamiseen vai ei.

Kaiken kaikkiaan tietysti tämän esityksen peruskysymykset, jotka tässä edellä perussuomalaiset ja KD:n puheenjohtaja, edustaja Essayah, esille nostivat, vaatisivat nyt kyllä hie-
man lisää selvyyttä.

14.08 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan kiitos perussuomalaisille ja kristillisdemokraateille, että piditte täällä puheenvuoroja, niin että saatiin ministerit ainakin hetkeksi saliin. Nyt taisi toinen ministeri lähteä. [Eduskunnasta: Toinen livahti!]

Mutta todellakin: Suomessa on erittäin hyvä erikoissairaanhoito, mutta meidän perusterveydenhuoltomme on OECD-maiden eriarvoisin. Terveyskeskuksiin ei pääse. Siellä odottavat työttömät, lapsiperheet, eläkeläiset. Nyt kun hallitus on hienosti luvannut, että 1 000 lääkärinä tulee, niin toivon kuulevani, miten tämä lakiesitys vaikuttaa lääkäreiden saatavuuteen. Ja toivoisin, että täällä ministerit tai hallituksen edustajat kertoisivat, minkälaisiin toimenpiteisiin oikeasti ryhdytään, jotta nämä 1 000 lääkärinä saadaan.

Ilolla kuulimme sen, kun ministeri Kiuru kertoi, että nyt laitetaan 70 miljoonaa euroa haakuun, alueet voivat hakea. Ja ministeri sanoi, että jos tällä rahalla niitä lääkäreitä ei saada, niin ei sitten millään. Mutta nyt kun STM:n virkamiehet ovat todenneet ministerin puheenvuoron jälkeen, että ei, ei tällä voi palkata yhtään lääkärinä ja että tämä menee kehittämiss-hankkeisiin, niin olisiko oikeus ja kohtuus, että eduskunta saisi tietää, mihin tätä rahaa voidaan käyttää ja millä rahalla nämä lääkärit aiotaan palkata?

Me haluamme kokoomuksen eduskuntaryhmässä, että ihmiset saavat sosiaali- ja terveyspalvelut. Mielestämme on todella väärin, että eläkeläiset eivät pääse sinne terveysasemalle, eivät lapsiperheet, eivät työttömät. Me itse voimme käyttää työterveyshuoltoa täällä eduskunnassa.

Meidän täytyy muistaa, että ihmiset odottavat. Toivon, että täällä oleva ministeri tai hallituksen edustaja vastaa. Tästä on todella suuri epätietoisuus. Näin suurta ristiriitaa en muista ministerin puheiden ja virkamiesten puheiden välillä. Ministeri sanoo: tällä saadaan ne lääkärit, mitä tuolta kentältä löytyy. Ja virkamies sanoo: ei, tällä ei voida palkata yhtään lääkärinä. Kumpi näistä on se, mihin meidän pitää eduskunnassa uskoa?

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

14.10 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Olisin vielä nähin itse esityksen substanssikysymyksiin halunnut paneutua.

Ensinnäkin täällä esitetään, että jos työntekijä on ollut tietoinen siitä, että työnantaja on laiminlyönyt eläkevelvoitteensa maksamisen, niin tältä ajalta työntekijälle ei kerry eläkettä. Minä olisin halunnut tietää, millä tavalla ministeriössä on huomioitu se, että monet tällaisista tilanteista saattavat liittyä esimerkiksi siihen, että tämä työntekijä on ollut vaikkapa jonkinlaisessa alistetussa asemassa, ehkä jopa pakkotyössä tai vastaavanlaisessa työsuhteessa. Elikkä hän on saattanut hyvinkin olla tietoinen siitä, että hänen työnantajansa ei välttämättä suorita näitä maksuja. Siitä huolimatta tuntuu aika kohtuuttomalta, että työntekijä on nimenomaan se, joka kärsii tässä sitten siitä, että hänelle ei eläkettä kerry. Ajatellaan nyt vaikka ihmiskauppatilanteita tai vastaavia, niin voi olla, että työntekijällä on hyvin vahva epäily siitä, että mitään eläkemaksuja ei makseta. Ja siinä mielessä olisin halunnut tietää ministeriltä, että onko huomioitu, että tällaisessa tilanteessa esimerkiksi eläketurva tulee sitten työntekijän avuksi, jos näin käy.

Sitten toinen kysymys liittyy tähän esityksen kohtaan, jossa mietitään sitä, että mikä eläkelaitos ratkaisee tämän eläkehakemuksen, ja oikeastaan siitä vähän johdettuna: Me tiedämme, että tämän soten ympärillä on ollut paljon keskustelua siitä, että kun tehdään ulkoistuksia ja nämä työntekijät siirtyvät yksityiselle puolelle, niin nämä eläkemaksut ovat matalammat kuin Kevalla. Kun ainakin viime kaudella oli vahvasti epäilyksiä siitä, onko nämä niin sanotut kattamattomat eläkevastuut tuolla Kevassa hoidettu, niin olisinkin kysynyt, että onko tai tuleeko sillä, että eläkemaksut ovat erisuuruisia eri eläkelaitoksissa, olemaan vaikutusta tämän hallituksen mahdollisiin sote-ratkaisuihin.

Ja kolmantena sitten vielä tästä, kun täällä puhutaan tästä oikeudesta eläkkeeseen palkattomilta ajoilta. Meillä Suomessahan kotihoidon tuen ja myöskin tutkintoon johtavan opiskelun ajalta kertyy niin sanottua laskennallista eläkettä. Tätä asiaa olen jonkun verran selvittellyt ja tullut siihen hämmentävään lopputulemaan, että näitä eläkevastuita ei tällä hetkellä ole rahastoitu. Elikkä ne eläkevastuut tulevat maksuun tuleville hallituksille siinä vaiheessa, kun nämä henkilöt, vaikkapa nyt kotihoidon tuella olleet, lähtevät sitä omaa eläketurvaansa peräämään. Ja ymmärtääkseni kyse on kyllä sitten ihan miljardiluokan vastuista. Vuonna 2002, kun tätä asiaa on täällä eduskunnassa käsitelty, näitä muutamia etuuksia on sinne lisätty, mutta näitä asioita ei ole rahastoitu. Sitä on luvattu selvittää matkan varrella. Ei kuitenkaan ole selvitetty. Ja meillä on olemassa siellä rahastoimattomia eläkevastuita, jotka ovat näitä niin sanottuja laskennallisilta eläkeajoilta kertyviä eläkevastuita.

14.13 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä tosiaan muiden edustajien huoleen yhdyin tässä. Meillä on täällä semmoinen hyvä tapa, että ministerit esittelevät tämmöiset merkittävät lakimuutokset, ja oikeastaan vähän ajattelin, että ylpeänä esittelevät omien ministeriöidensä ja hallinnonalansa uudistuksia täällä, ja sitä toivoisin.

Kiinnitän huomiota vähän samaan asiaan kuin edustaja Essayah, tähän ajatukseen tässä, että työntekijälle ei kartu eläkettä, jos työnantaja ei sitä ole jostain syystä kartuttanut ja maksanut ja jos työntekijä on ollut tästä tietoinen: Aika iso vastuu tässä nyt ollaan laittamassa työntekijän päälle. Siellähän voi olla moniakin sellaisia syitä, joiden takia hän ei tällaiseen toimintaan ryhdy, että esimerkiksi ilmoittaisi asiasta jotenkin eteenpäin. Toivoisin, että tätäkin ministeri voisi hieman avata, mikä tässä on ollut motiivina näin voimakkaaseen muutokseen.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

14.14 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Toivoisin myös uudelta hallitukselta sitä, että varsinkin tällaiset merkittävät monisivuiset hallituksen esitykset esiteltäisiin eduskunnalle lähete keskustelussa ministerin toimesta ja sitten myös varauduttaisiin vastaamaan kysymyksiin. Ja kiitos siitä, että ministeri on siellä aitiiossa ja varmasti nyt sitten myös osallistuu tähän keskusteluun.

Itse kiinnitin huomiota siihen, että täällä sukupuolivaikutuksissa todetaan, että ”palkatomien aikojen eläkekattuman laskentaan ehdotettujen muutosten arvioidaan kasvattavan miehille maksetuista vanhempainpäivärahoista kattuvaa työeläkemenoa ja taas pienentävän naisille maksetuista vanhempainpäivärahoista kattuvaa työeläkemenoa”. Toivoisin, että hiukan tätä avaisitte tarkemmin.

Sitten todellakin asian valmistelussa eri tahoilla on ollut aika paljon erilaista huomautettavaa, mihin on hyvä saada tässä lähete keskustelussa vastaus. Ja itsekin toivoisin, että vastaisitte tähän Hyvinvointiala HALIn viestiin, jossa he ovat huolestuneita esityksen vaikutuksista lääkäripulaan. Tätä HALIn näkemystä ei ymmärtääkseni tässä esityksessä ole huomioitu, mutta varmasti ministeri pystyy meille nyt selvittämään asiaa.

14.16 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota samaan asiaan kuin edustajat Juvonen ja Räsänen. Hallituksen esityksessä kohdassa 2.5 toisessa kappaleessa puhutaan työpanososingosta, mikä tällä hetkellä toimii siis sillä tavalla lääkäreiden kohdalla, että he voivat osan palkastaan saada työpanososinkona, jolloin työnantajan tai sen yrityksen, joka sen osingon maksaa, ei tarvitse siitä maksaa sosiaaliturvamaksuja, vaikkakin se on verotettavaa palkkatulona, siis sosiaaliturvamaksuja ja eläkevakuutusmaksuja ei tarvitse maksaa. Ja nyt jos tämä mahdollisuus tällä hallituksen esityksellä poistetaan, niin olisi kyllä hyvä selvittää, millä tavalla tämä vaikuttaa lääkäreiden saatavuuteen julkisella sektorilla. — Kiitos.

14.17 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Haluan kehua oppositiota näistä rakentavista kysymyksistä. Minusta ne ovat olleet oikein asiallisia, ja muun muassa ne huolet tästä mahdollisesta lääkäripulasta ovat sellaisia, että minusta on ihan hyvä, että ministeri niihin varautuu vastaamaan. Lääkäreitä tässä maassa toisesta tarvitaan yhä enemmän.

Mutta sen sijaan, että pelkästään pohdimme tällaisia mekaanisia toimia siihen, kuinka paljon lääkäreitä aina tarvitaan lisää tai kuinka paljon rahaa aina tarvitaan lisää palveluiden tuottamiseen, haluaisin kiinnittää huomiota myös muun muassa Lääkärilehden erittäin asiantuntevaan artikkeliin tämmöisistä järjestelmähäiriöistä ja häiriökäytännön merkityksistä meidän sosiaali- ja terveydenhuollossamme, ja toivon, että myös tällaisiin rakenteellisiin kysymyksiin paneuduttaisiin eikä aina vain pelkästään mekaanisiin asioihin, vaikkapa lääkärimäärään. Yhtä kaikki se on kyllä erittäin merkittävää, ja toivon, että myös tähän opposition hyvään kysymykseen vastataan.

14.18 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Tästä asiasta on Elinkeinoelämän keskusliitto lausunut seuraavaa: ”Elinkeinoelämän keskusliitolla ei ole huomauttamista esityksen johdosta.” Harvoin myöskään työntekijät — tässä tapauksessa Lääkäriliitto, joka kuuluu Akavaan — lausuvat näin. Akava on lausunut: ”Akava on ollut mukana esityksen valmistelussa. Akavalla ei ole esitykseen huomautettavaa.” STTK on lausunut: ”STTK on ollut mukana esityksen kolmikantaisessa valmistelussa. STTK:lla ei ole esitykseen huomautettavaa.”

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Minulle uutena kansanedustajana on ollut eräänlainen elämys se, että kun täällä keskustellaan asiasta A, niin hetken päästä puhutaan ihmiskaupasta, terveyskeskusjonoista, miljardien eläkevastuusta, sukupuolivaikutuksista ja niin edelleen ja niin edelleen. Tässä on kysymys hyvin pitkälti teknisestä järjestelystä, siitä, tekevätkö lääkärit työtä ammatinharjoittajina vai niin sanotuissa osakkuusyhtiöissä, joissa sitten voi osan siitä ammatinharjoittajatulosta ottaa osinkona, jolloin sitä verotetaan eri tavalla ja siinä on erilaiset eläkejärjestelyt ja käytännöt. Tällä asialla ei tule olemaan mitään kielteisiä vaikutuksia lääkäreiden saatavuuteen työmarkkinoilla. Itse olen ammatinharjoittajana hoitanut ehkä 20 000 lääkärikontaktia, ja minun mielestäni HALIn lausunnossa olevat asiat ovat täysin liioiteltuja, kun siellä todetaan, että esimerkiksi ammatinharjoittajana toimiminen tarkoittaa niin suurta byrokratiaa, että se vähentää lääkärien, esimerkiksi virkatyön lisäksi tekemää, ammatinharjoittajatyötä. Se on hyvin vähän byrokratiaa vaativaa työtä, eli tässä nyt ollaan kyllä minusta tehty näillä opposition kysymyksillä karpäsestä härkänä. Tämä on hyvin tekninen ratkaisu, niin kuin sitten tässä työnantajan eli EK:n ja Akavan lausunnoissa on todettu.

14.19 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Äskeinen puheenvuoro oli kyllä yllättävä. [Hälinää] Jos ajatellaan sitä, että kun tämä hallitus aloitti, he halusivat olla enemmän heikkojen puolella kuin edelliset hallitukset, niin nyt kuulosti ihan siltä, että tämä hallitus nimenomaan puolustaa niitä, jotka ovat vahvassa asemassa: kun viitattiin näihin lausuntoihin, niin ne olivat juuri niitä tahoja, jotka ovat vahvassa asemassa. Mutta miten käy — tässä salissa monta kertaa viitataan siihen pieneen, tavalliseen ihmiseen, esimerkiksi pitkäaikaissairaisiin — minkälaiset vaikutukset tällä lainuudistuksella on niille, jotka ovat olleet kenties vuoden sairauslomalla ja joutuvat työkokeiluun, jonka jälkeen todetaan, että he ovat edelleen työkyvyttömiä? He tippuvat siihen pienempään sairauspäivärahaan.

Tällaisista asioista olisi myöskin syytä keskustella, ei pelkästään lääkäreitten saannista ja heidän tilastaan markkinoilla. Meidän pitäisi lainsäädännössä huomioida, miten käy tavalliselle kansalaiselle.

14.21 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille tästä hyvästä, mielenkiintoisesta keskustelusta. Lupaen teille, edustajat, että täällä aina ylpeydellä esittelen tämän hallituksen esityksiä ja omia lakiesityksiäni, mutta todettakoon, että tämä esitys on viime kaudelta jäänyt esitys, jonka nyt sitten tämä hallitus tuo tänne teille käsiteltäväksi. Tämä esitys liittyy viime kaudella tehtyyn päivärahojen maksuperusteiden uudistamiseen. [Jari Myllykoski: Jonkun tarvii parsia sukat!] Eli jatkossa päivärahat määrittyvät edellisten 12 kuukauden tulojen mukaan, ja tässä nämä muutokset tehdään tähän työeläkejärjestelmään. Ja, hyvät edustajat, tämä on ennen kaikkea tekninen muutos, kuten edustaja Lindén täällä sanoi, ja ensisijaisesti tämä hallituksen esitys liittyy nimenomaan työtulouudistukseen, joka on iso uudistus. Tämä laki pitää saattaa voimaan ennen kuin tämä työtulouudistus voi tulla voimaan. Me seuraamme tämän lain vaikutuksia ja korjaamme toki puutteet, mikäli niitä ilmenee.

14.22 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Olenko oikeassa, jos totean, että aina, kun eduskuntakausi päättyy, lakiesitykset raukeavat ja kaikki ne esitykset, jotka hallitus tuo, ovat hallituksen esityksiä?

Täällä nyt on todettu sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta, että täällä on tehty karpäsestä härkänä, mutta täällä on pyydetty vain, että merkittävä lakiesitys esitel-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

täisiin, ministeri esittelisi lakiesityksen ja vastaisi siihen liittyviin kysymyksiin. Mielestäni se on ihan kansanedustajien perusoikeus, ja toivon, että tämän tyyppistä keskustelua täällä ei tarvitse käydä.

Täällä viitattiin myöskin eläkevastuisiin. Me puhumme tässä eläkkeistä, ja mielestäni se oli ihan hyvä puheenvuoro, jonka täällä Sari Essayah nosti esille. Haluan tässä nyt vielä käyttää tämän tilaisuuden hyväkseni ja sanoa sen, että en voi mennä mihinkään ilman, että minulta kysyttäisiin sitä, että aikooko hallitus todellakin leikata työeläkkeitä. Hallitusohjelmassa lukee niin, että selvitetään mahdollisuutta työeläkejärjestelmän sisällä korottaa pienimpiä eläkkeitä. Eli tähän tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi poliisien ja sairaanhoitajien eläkkeistä otettaisiin niitä euroja ja siirrettäisiin niitä pienimpiin eläkkeisiin. On tärkeää, että eläkkeiden ostovoimasta huolehditaan, [Jussi Saramo: Kokoomuksen toiveajattelua!] ihmisistä, keillä on pienet eläkkeet. Meidän täytyy tehdä toimia, että he tulevat niillä toimeen. Mutta tämä selvityshän, joka on hallitusohjelmassa, romuttaisi koko työeläkejärjestelmän. Aiotaanko tämä tehdä sen takia, että vaalilupaukset lunastetaan? Minä saan jatkuvasti yhteydenottoja sairaanhoitajilta, poliiseilta, ja niissä kysytään, että aiotteko te todellakin tehdä tämän toimen. Ja kysyn nyt vastuuministeriltä: aiotaanko tämä selvitys tehdä ja aiotaanko vaarantaa koko työeläkejärjestelmän kestävyys ja se, että se perustuu työn tekemiseen? [Jussi Halla-aho: Vasemmistoa vain naurattaa! — Leena Meri: Ainahan niitä naurattaa!]

14.24 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että myös minä ihmettelin edustaja Lindénin puheenvuoroa siitä, että oppositio täältä varsin huvikseen nostaisi näitä teemoja esille. Ei suinkaan — tämä on ihan puhtaasti täältä asian valmistelusta, muun muassa tämä HALIn lausunto liittyen siihen lääkäriasiaan ja mahdollisuuteen, lisääkö tämä esitys lääkäripulaa Suomessa ja mitä tämä tulee tarkoittamaan. Olen myös sitä mieltä, että aina silloin, kun eduskuntakausi päättyy ja jos joku lakiesitys jää käsittelemättä, se raukeaa. Silloin seuraavalla hallituksella on mahdollisuus tehdä sinne mahdollisesti korjauksia ja viilauksia, mitkä siellä nähdään tarpeelliseksi. Ja siinäkin mielessä koen tärkeänä tämän keskustelun, että täällä nostetaan aiheet esille. Eli todellakin HALI toteaa täällä niin, että tällä esityksellä on vaikutuksia tähän lääkäripulaan. Ja sen olisin halunnut kuulla, onko sillä lisäävä vaikutus lääkäripulaan vai lisääkö tämä mahdollisesti lääkäreitä. Mikä on vilakoiran ydin tässä asiassa?

Perussuomalaisille on erittäin tärkeää se, että ihminen pärjää sillä eläkkeellään. Olemme pieneläkeläisten asialla ja kannamme toki myös näistä eläkeasioista tähän esitykseen liittyen huolta. Me olemme olleet aina sillä linjalla, mikä on suomalaiselle paras. Ja erityisesti ikäihmiset, vanhuksset, eläkeläiset ovat sydäntä lähellä, ja miksi eivät olisi. He ovat tämän Suomenmaan rakentaneet. Näemme myös tärkeänä, että he pääsevät sinne lääkäriille. Eli kun olette tuomassa tämän hoivatakuulain, niin turvaako se hoivatakuu nyt sitten sen, että nämä Suomen rakentaneet eläkeläiset, sairaanhoitajat, hoitajat, jotka hoitavat myös teitä, meitä kaikkia, pääsevät itse sinne lääkäriille sitten tarvittaessa? Tästä on kysymys, ja on hienoa, ministeri, että olette paikalla vastaamassa. Saavuitte hieman myöhässä, mutta joskushan me kaikki myöhästymme.

14.26 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Minunkin pitää nyt ihan puuttua tähän sosiaalidemokraattien edustaja Lindénin puheenvuoroon. Ensinnäkin jos te katsotte perustuslakia, niin siellä on käsitelty niitä seikkoja, joiden mukaan eduskunta maan ylimpänä lainsäädän-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

töelimenä käsittelee lakiesitykset. On lähetekeskustelu, jossa kerrotaan, mistä on kysymys, ministeri kertoo usein, mitä keskeistä siinä on. Eduskunnan kansanedustajat antavat omia näkemyksiään, omia terveisiään mietintövaliokunnalle ja lausuntovaliokunnalle — tämä on aivan normaalia. Jos toivoo, että asioista ei käydä keskustelua, että ne menisivät hyvin nopeasti ns. teknisinä asioina, niin tietysti tämmöistä puheenvuoroa voi odottaa. En tiedä, missä ominaisuudessa ehkä kenelläkään on varaa sanoa, että joku tietty, esimerkiksi Hyvinvointiala HALI ry:n lausunnot, olisi vain ”minun mielestäni” väärässä, koska toivoisin tietysti teiltä vähän enemmän argumentteja. Minäkin voisin sanoa, että minun mielestäni sitä sun tätä, mutta se ei ole silloin tutkittua tietoa.

Luitte myös hyvin valikoivasti näitä teidän esimerkkejänne. Totesitte, että Akavalla ei ole esitykseen huomautettavaa. Valitettavasti vaan jätitte seuraavan lauseen lukematta: ”Akava kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esitys on ongelmallinen verotuksen ja eläkkeen perusteeksi luettavien ansioiden tulkinnan osalta.” [Toimi Kankaanniemi: Mitäs se Gustafsson tähän sanoo?] Tämä jatkuu, eli minusta voisitte lukea, niin kuin täällä on. Tämä lähetys on julkinen lähetys, seuraava käsittely on valiokunnissa suljettujen ovien takana. Tämä on myös kansalaisille tiedoksi, mistä tässä on kysymys, ja silloin ei pitäisi tälle valikoivasti kertoa. Annoitte tietyllä lailla hyvin vääränlaisen käsityksen, että tämä on hyvin tekninen asia.

Ja tosiaan pyydän teitä perehtymään perustuslain säädöksiin siitä, miten lakeja käsitellään.

14.28 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Minun korvaani sattui se, kun ministeri Pekonen toi esiin, että kun tämä iso esityskokonaisuus, jossa on myös paljon teknistä sisältöä, on edellisen hallituksen aikana valmisteltu, niin sen vuoksi ei pitäisi nykyhallitukselta, näin ymmärsin, vaatia kovin paljon perustelemista. Kyllä nyt on tietysti niin, että valtaosa niistä esityksistä, mitä tässä vaiheessa eduskuntaan annetaan, on jo edellisen hallituksen aikana valmisteltuja, ja kuitenkin on ihan selvä, ja siitä olemme varmasti kaikki yksimielisiä, että nykyinen hallitus kantaa poliittisen vastuun niistä esityksistä, jotka se tänne eduskuntaan tuo, vaikka valmistelutyö on luonnollisesti tehty jo edellisen hallituksen aikana. Minusta tämä on tärkeätä, ja minusta myös uusien ministereitten pitää tämä sisäistä. Sitä paitsi nykyhallituksella on sellainen avustaja-armeija käytettävissään, että luulisi, että joillekin näistä avustajista olisi löytynyt aikaa perehtyä tähän esitykseen ja tehdä ministerille nuotit tähän lähetekeskusteluun.

Myöhemmin tänään täällä keskustellaan tästä leikatusta vappusatasesta, mutta jo tässä yhteydessä, kun eläkejärjestelmästä laajemmin puhutaan, erittäin perusteltu oli tämä edustaja Sarkomaan kysymys siitä, että koska niiden ehkä noin 1 200—1 400 euroa kuussa eläkettä saavien pieneläkeläisten asemaa tämä leikattu vappusatanen ei lainkaan kohenna, niin onko todellakin tarkoitus, että niiden eläkkeitä aiotaan kohentaa työeläkejärjestelmän sisältä, niin kuin hallitusohjelmassa on sovittu selvitettäväksi. Jokainen varmasti ymmärtää, että jos lähdetään työeläkejärjestelmän sisältä siirtämään joidenkin pieneläkeläisten hyväksi jotain korotuksia, niin se on silloin muilta eläkkeensaajilta pois.

Todellakin varoittaisin hallitusta ryhtymästä tällaiseen työeläkejärjestelmän sorkkimiseen. Jos ei hallituksella ole riittävää poliittista tahtoa tai kykyä toteuttaa demareitten vappusataslupausta, joka tietysti oli ylimitoitettu, niin sitten se jätettäköön toteuttamatta, niin kuin nyt on tehty tässä leikatun vappusatasen esityksestä, josta tänään myöhemmin keskustellaan, ja asia olkoon näin. Mutta jos samalla sitten sovitaan, että sinne työeläkejärjestel-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

mään mennään sisään ja otetaan ehkä esimerkiksi keskituloisilta eläkeläisiltä sitten pois, jotta voidaan puheenjohtaja Rinteen vaalilupauksia toteuttaa, niin se on kyllä mielestäni virheellinen menettely. Eläkejärjestelmä tässä mielessä olkoon eteenkinpäin johdonmukainen ja hyvä.

14.31 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Otan nöyrästi vastaan kaiken sen opastuksen, joka minulle on täällä annettu, ja olen nyt oppinut, että esimerkiksi nyt on korrektaa puhua vappusatasesta, kun käsittelyssä on vallan muunlainen esitys täällä salissa.

Tunnen tätä asiaa kohtalaisen hyvin, ja otin sen takia esille tässä kolme muunsisältöistä lausuntoa, koska tämä oli nostettu esille useista lausunnoista tässä aloituspuheenvuorossa vain yhden lausunnon yhden kappaleen valossa, jossa oli kritiikkiä tätä asiaa kohtaan. Ja jos nyt luen ihan sen, mistä tämä keskustelu alkoi edustaja Juvosen puheenvuorossa. ”Mikäli lääkäreillä ei ole helppoa tapaa toimia ammatinharjoittajina, monet heistä eivät jatkossa enää tee työsuhteisen päätoimen lisäksi ylimääräisiä töitä. Tämä pahentaa lääkäripulaa entisestään.” Tämähän on puhtaasti HALIn arvio siitä, kuinka kiinnostuneita lääkärit ovat vaikkapa sairaalatyön tai terveyskeskuksen lisäksi pitämään yksityisvastaanottoa ja miten siihen vaikuttaa se, millä tavalla se toiminta on verotettua. Tähän astihan päätyössään julkisella sektorilla olevat lääkärit ovat anoneet vapautuksen yrittäjäeläkemaksuista eli eivät ole kerryttäneet itselleen eläkettä siitä yrittäjätulosta ollenkaan. Voin kertoa, että näin tein itse aikanaan, kun 21 työvuoden aikana tein julkisen toimen lisäksi yksityisvastaanottoa. Hankin vapautuksen yrittäjäeläkemaksusta, jolloin tämä on käytännössä tämmöinen verotus- ja eläkemaksutekninen uudistus, joka tässä on kyseessä, ja sen takia halusin tuoda tästä vähän toistakin argumenttia esille siteeraten niitä lausuntoja, joita tästä olivat monet eri tahot antaneet.

Mutta kiitos nöyrimmästi nyt siitä opetuksesta, että tässä on nyt mahdollista puhua vappusatasesta ja miljardivajeista ja mistä kaikesta tässä nyt olikaan mahdollista puhua. [Jukka Gustafsson: Hienoa kuunnella todellista asiantuntijaa, kyllä kannatti jäädä istumaan!]

14.33 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Tässähän nyt on ollut kysymys lähtökohteisesti siitä, että oppositiokansanedustajat ovat pyytäneet lakiesityksen esittelyä. Olemme kysyneet asiallisia kysymyksiä lakiesityksestä. Emme ole saaneet vastauksia kaikkiin kysymyksiin. Täällä yksi hallituspuolueen kansanedustaja on todennut, että olemme tehneet karpäsestä härkäsen. Tämä on kansanedustajan vakavaa työtä. On tärkeää, että lakiesityksestä saadaan ministerin esittely, vaikka se valmistelu olisi ollut edellisen hallituksen aikana. Aina hallitus kantaa siitä vastuun, ja toivon, että tästä ei tule nyt sitten käytäntöä.

Vielä tästä hallitusohjelman kirjauksesta, kun puhutaan nyt työeläkkeistä: Tosiaan hallitusohjelmaan on kirjattu se, että selvitetään mahdollisuus työeläkejärjestelmän sisällä korottaa pienempiä eläkkeitä. Mitä se tarkoittaisi? Kaksi vaihtoehtoa: Joko sitä, että leikataan niiltä tavallisilta, ahkerilta, keskituloisilta eläkeläisiltä. Heiltä leikattaisiin, sairaanhoitajilta leikattaisiin eläkettä, ja annettaisiin se sitten vähän pienempää eläkettä saaville eläkeläisille. Tai sitten sitä, että kasvatettaisiin eläkevastuita niin, että lasku lähetettäisiin tuleville sukupolville, meidän lapsillemme ja lapsenlapsillemme. Tämä selvitys on hallitusohjelmassa.

Ja sanon tässä, ministeri, että olen usealta kansanedustajalta, hallituspuolueen kansanedustajalta, kysynyt: aiotteko tämän tehdä, kuka tätä esitti, mitä tällä aiotaan? Yhtään vastausta en ole saanut. Jos en tänään sitä vastausta saa, niin aion tästä sitten lopulta jättää sen

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

kirjallisen kysymyksen. Mutta olisi hyvä, että saisimme tässä yhdessä vastauksen siihen, aiotaanko tämä selvitys tehdä. Ja tosiasia on, että jos tämäntyyppisiin toimiin mennään, niin silloin romutettaisiin koko työeläkejärjestelmä, ja tämä on kyllä ennenkuulumatonta. Vaalilupauksia on aina tehty, toivottavasti ne myöskin pidetään jatkossa entistä enemmän. En muista yhtään hallitusta, joka näin monta vaalilupaus olisi pettänyt jo näin alkuvaiheessa, [Naurua — Jukka Gustafsson: Kyllä meistä monet muistavat! Jestas! — Antti Lindtman: Montako päivää koulutuslupaus kesti?] mutta en muista yhtään hallitusta, joka rahoittaa vaalilupaukset työeläkejärjestelmän sisältä. Aiotaanko näin tehdä vai ei?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laiho, ja tämän jälkeen ministeri Pekonen.

14.36 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä työeläkelainsäädännön ja sairausvakuutuslain muuttamisesitys on paksu nivaska papereita, ja sen sisältö on myöskin merkittävä. Sen takia yhdyin edellisiin puhujiin siinä, että tästä olisi ollut tarpeen saada ministerin esittely.

HALI tuo lausunnossaan esille, että valmistelussa on ehdottomasti otettava aikalisä, koska tämän esityksen vaikutuksia vero- ja eläkemaksutuloihin ei ole selvitetty riittävästi. Pitää myöskin huomioida esityksen vaikutukset lääkäripulaan. Akava tuo myöskin esille huomionsa: lakiesitystä olisi selvennettävä, ja olisi myös havainnollistettava, miten se käytännössä vaikuttaa erilaisissa toimintamalleissa ja tilanteissa. HALI on nostanut esille täällä tämän vaikutukset lääkäripulaan, ja tämä on todella huomioitava asia. Samaan aikaan, kun ollaan suunnittelemassa tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -mallia ja pitäisi vahvistaa perusterveydenhuoltoa, me emme saa olla tekemässä lakimuutoksia, jotka voisivat hankaloittaa joittenkin ryhmien toimimista, tai tekemässä muutoksia, jotka eivät kannusta esimerkiksi lääkäreitä tai muita ammatinharjoittajia toimimaan siellä perusterveydenhuollossa, mikä olisi tavoitteena.

Edustaja Lindénille sen verran tarkennuksena, että nykyään YEL-yrittäjäeläkkeestä ei voi saada vapautusta. Itse en ole ainakaan siitä saanut vapautusta, vaan se on tällä hetkellä pakollinen kaikille. Ehkä sinä aikana, kun edustaja Lindén on lääkärin ammattia harjoittanut, se on näin ollut, mutta tällä hetkellä se on pakollinen kaikille maksettavaksi, vaikka olisi julkisen työnantajan palveluksessa.

Haluaisin myöskin mainita sen, että meidän pitää mahdollistaa erilaiset ratkaisut saada lääkäreitä perusterveydenhuoltoon. Toki voi olla niin, että on julkisessa työssä ja tekee sivutyönään yksityistä, mikä on ollut vuosia se malli, mutta yhä harvempi lääkäri tähän on enää halukas, koska työrasite tietenkin käy suureksi. Pitää olla myös mahdollisuuksia tehdä esimerkiksi perusterveydenhuollossa ammatinharjoittamistehtäviä, erilaisia malleja harjoittaa lääkärin ammattia, ja silloin ei kannattaisi mitään malleja [Puhemies koputtaa] laittaa ulos. Eli toivottavasti tähän saadaan selvennystä.

14.39 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Minusta tämä on ollut arvokasta keskustelua täällä eduskunnassa teidän kansanedustajien taholta. Otan myöskin kritiikin vastaan siitä, että en ollut valmistautunut esittelemään tätä lakiesitystä eduskunnalle.

Tässä on kuitenkin, kuten sanoin, kysymyksessä tekninen muutos, joka liittyy tähän isompaan kokonaisuuteen työtulouudistusta. Tämä esitys on nyt annettava eduskunnalle ennen kuin tämä työtulouudistus voi sitten astua voimaan. Annan tämän hallituksen esityk-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

sen luottavaisesti nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsiteltäväksi ja uskon, että siellä asiaa käsitellään perusteellisesti. Mikäli siellä joitakin puutoksia ilmenee, niihin voidaan sitten tarttua.

Kuten jo totesinkin, kyllä me seuraamme näitä vaikutuksia ja puutumme ja korjaamme sitten ne epäkohdat, mitä tässä mahdollisesti on jäämässä. Mutta uskon, että tämä esitys hyvin täällä etenee.

Haluan myöskin, hyvät edustajat, sanoa teille, että kyllä tämäkin hallitus on huolissaan eläkeläisistä. Eikä tämä hallitus ole tekemässä mitään sellaisia ratkaisuja tai muutoksia, joilla jonkun eläkeläisen tulot heikkenisivät. Päinvastoin, sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut mietintönsä budjettilaista, jolla takuueläkkeet tulevat korottumaan 50 eurolla ja kansaneläkkeet 34 eurolla. Se on minusta äärimmäisen hyvä asia ja myöskin pieni korotus pieniin eläkkeisiin.

Lääkäripulasta on myös tässä keskustelussa puhuttu. Tämä hallitus tulee myöskin toimimaan ministeri Kiurun johdolla lääkäripulan parantamiseksi kuten myös tämän hoitotakuun voimaan saattamiseksi. Nämä esitykset ovat etenemässä.

14.41 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Kuten olen joskus aiemminkin sanonut, viisi vuotta on pitkä aika, ja viidessä vuodessa on tapahtunut ainakin sellainen muutos tässä salissa, että näköjään todellakin, kuten edustajakollega Lindén sanoi, voi puhua ihan mistä asiasta vain minkäkin asian käsittelyssä ollessa.

Sinällään työtulouudistus on ihan tarpeellinen uudistus, niin kuin ministeri Pekonen kuvasi, ja itse tänä päivänä uutena StV:n jäsenenä kaivelin asioita, joihin oli kohdistettu tässä lainsäädäntökokonaisuudessa kritiikkiä. Kritiikki kohdentui ennen kaikkea siihen, että muutostyön laskentakaava ei huomioi kaikkia niitä yksittäisiä elämäntilanteita, joissa henkilön tulot ovat 12 kuukauden tarkastelujaksolla määräaikaista aiempaa matalammat eivätkä vastaa henkilön tosiasiallista pitkäaikaista tulotasoa, mikä voi tuntua epärealistiselta ja vaikuttaa esimerkiksi lapsiperheissä äitiyspäivärahasymykseen. Siinä mielessä tietysti näitä epätasa-arvoisuutta aiheuttavia asioita on hyvinkin seurattava, ja esimerkiksi mikäli muutoksessa pitkällä aikajänteellä häviäjinä toimivat ne henkilöt, joiden tulotaso on 12 kuukauden tarkastelujakson aikana alempi kuin viimeisimmässä vahvistetussa verotuksessa, niin täytyy sitten pitää huoli siitä, että ihmisten menetykset eivät ole semmoisia, että ne vaikuttavat toimeentuloon todella, todella kriittisesti.

Jollain tavalla ehkä itse toivoisin kuitenkin, että me käsittelemme näitä asioita niin, että täällä ei synny semmoista mielikuvaa, että me emme edes itse tiedä, mitä asiaa me olemme käsittelemässä. Ymmärrän sen tuskan, että meillä valtava huoli siitä, onko Suomessa riittävästi hoitohenkilökuntaa, onko meillä riittävästi lääkäreitä, ja uskon, että me saamme tässä salissa varmasti niitten asioiden yhteydessä — esimerkiksi sote, hoivatakuut ja muut — käsitellä tätäkin kysymystä, mutta nyt puhuttiin eläkkeistä ja työtulokysymyksestä, ja toivon, että me jollain tavalla pysyisimme edes sillä tavalla asiassa, että me tietäisimme itse, [Leena Meri: Kun se on täällä esityksessä tuotu esille!] mitä me olemme käsittelemässä ja tekemässä tässä salissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 14.44.

Keskustelua jatkettiin kello 18.56.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

18.56 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Sen edestäsi löydät, minkä taaksesi jätät. Tämä oli ensimmäinen keskustelu tänään täällä, mitä käytiin. Tässä nostettiin esille erityisesti se huomio, että ministeri Aino-Kaisa Pekonen ei ollut valitettavasti esittelemässä tätä hallituksen esitystä meille ja me kansanedustajat olisimme kaivanneet kuulevamme hallituksen esityksen taustan. Erityisesti otin itse kantaa muun muassa asian valmistelussa esiin nousseisiin kysymyksiin muun muassa siitä, että hallituksen esityksessä oli muun muassa Hyvinvointialan kuulemisen mukaan lääkäripulaan vaikuttavia tekijöitä, ja olisin tiedustellut sitä, mitä tällä tarkoitettiin, että lisääkö tämä hallituksen esitys lääkäripulaa vai vähentääkö se sitä. Valitettavasti emme saaneet näihin kysymyksiin vastauksia.

Täällä myös ylipäänsä kritisoitiin opposition kysymyspuheenvuoroja ja koettiin, että kysymme kenties jotakin sellaista, mikä oli ilmiselvää esimerkiksi hallituksen edustajille. Tämä oli myös teema, mihin halusin vielä kommentoida, että kansanedustajien tulee esittää kysymyksiä erityisesti siinä vaiheessa, kun uusi hallituksen esitys tulee käsiteltäväksi. Ministerihän totesi, että tämä on viime kauden hallituksen esitys, mutta totesin myös puheissani, että kun hallituskausi vaihtuu, niin jos joku lakiesitys jää toteuttamatta edellisellä kaudella, sehän raukeaa ja sitten hallitus voi tuoda uuden esityksen, muunnellun, parannelun, elikkä otetaan sitten huomioon mahdollisia epäkohtia, mitä siinä on.

Hyvä, että tästä asiasta keskustelu vielä jatkuu, ja tietysti nyt joudumme sitten valiokunnassa, kun tämä esitys tulee sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, käsittelemään ja kääntämään sen aivan viimeistä sivua myöten, että tiedämme todellakin, mistä siinä esityksessä on kysymys. Lääkäreitä on saatava lisää. Se on meidän yhteinen tahtotilamme.

18.58 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minun osaltani tämä keskustelu ei jatku nyt tässä salissa muuta kuin niin, että teen huomion, mikä liittyy tähän edelliseen aiheeseen. Ymmärsin, että täällä kokoomus erittäin vahvasti päivällä, kun tästä asiasta keskusteltiin, nosti vappusatasen esille ja sitä veivattiin suunnasta ja toisesta. Kyllä minä esitän suuren ihmettelyni myöskin, että kun tähän ”vappusataskeskusteluun” oli varattu asiakohdista nyt, niin täällä ei ole yhtään kokoomuslaista paikalla. Kiitokset, että edes perussuomalaiset täällä ovat kannattamassa hallitusta tässä asiassa ja siinä, mitä me olemme nyt tässä tekemässä. Olisimme kaivanneet tätä samaa kannatuspuheenvuoroa myöskin kokoomuksesta.

18.59 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Kiljunen, tästä rakentavasta puheenvuorosta, ja olin kuulevinani siinä positiivisen kehu. Otan sen ilolla vastaan, koska ilta on pitkä ollut ja olemme käyttäneet paljon puheenvuoroja. Todellakin näinhän se on, että kannattaa olla iltaan asti täällä eduskunnassa, jotta pääsee syvällisesti puhumaan näistä asioista. Se vappusatanen nousi tämän esityksen aikana todellakin esille johtuen juuri siitä, että se on siellä meidän perussuomalaisen vastalauseessa liittyen pienten eläkkeiden korottamiseen, mistä edellisessä aiheessa keskusteltiin täällä. Elikkä perussuomalaiset kir-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

joittivat sinne vastalauseeseen kansankielellä, selkokielellä ”vappusatanen”, jotta me tiedämme, mistä me keskustelemme. Kiitos tästä huomiosta, edustaja Kiljunen.

Vielä palatakseni lääkäripula-asiaan: On todella tärkeää, että kun hoivatakuuta ollaan tekemässä, kansalaiset tietävät, mitä se tuo tullessaan. Jos se tuo lääkäreitä lisää, se on hieno asia. Kansalaisen pitää päästä lääkäriin. Mieluummin suoraan lääkäriin kuin muuhun moniammatilliseen tiimiin, hoitajalle tai muulle, koska on olemassa esimerkiksi mielenterveysongelmia, joissa apu tulee saada heti. Mahdollisuuden päästä lääkäriin on tullava kuin apteekin hyllyltä, ja jos viikossa lääkäriin pääsee, niin se on hieno asia ja tavoiteltava asia. Mutta kannamme suurta huolta siitä, että se on nyt kuitenkin hankerahoitus, millä sosiaali- ja terveysalan sote-keskuksia aletaan uudistaa. Hankeraha ei kyllä riitä koko Suomeen, ja nythän se haku on menossa parasta aikaa.

Kannamme huolta siitä, että onko todella sitten niin, että kun terveysasemalle hakeutuu ja yrittää päästä sen hoivatakuun piirissä hoitoon, niin ohjataan sitten hoitajalle, ei pääse lääkäriin. Olisi hyvä tietää, mikä on se moniammatillinen tiimi, joka tulevaisuudessa siellä sitten työskentelee. Tähän viitaten oli se minun kysymykseni, että mitä vaikutuksia tällä esityksellä on. Ministeri sanoi, että kysymyksessä ovat vain tekniset muutokset. Nyt me näemme sen sitten siellä valiokunnassa.

Toki on se huoli ja toivomme, etteivät lääkäreiden työskentelymahdollisuudet ammatinharjoittajana ja sitten lisätöitä tekevänä heikennä tällä esityksellä, vaan että se oikeasti lisää lääkäreitä ja ei tee mitään byrokratialoukkua, koska kukaan ei halua sellaisiin loukkuihin pudota, varsinkaan he, jotka hoitavat toista ihmistä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 59/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.44 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Kyseessä on siis hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi. Esitys on osaltaan osa niitä lainsäädäntömuutoksia, joita tehdään sen vuoksi, että hallintolainkäyttölaki korvautuu ensi vuoden alussa lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Pelastuslain, Pelastusopistosta annetun lain ja palo-suojelurahastolain muutoksenhakua koskevat säännökset muutettaisiin vastaamaan yleislainsäädäntöön tehtyjä muutoksia.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Esityksessä ehdotetaan myös tiettyjä muita muutoksia lainsäädäntöön. Pelastusopiston opiskelijoille säädetty kiello hakea muutosta tietyissä asioissa korkeimmalta hallinto-oikeudelta kumottaisiin. Jatkossa hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee esimerkiksi opiskelijaksi ottamista tai opiskeluoikeuden menettämistä, saisi hakea muutosta siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään. Muutos parantaisi opiskelijan oikeusturvaa ja saattaisi Pelastusopiston ammatilliseen perustutkintoon opiskelevat yhdenvertaiseen asemaan pelastustoimen päällystötehtäviin opiskelevien ammattikorkeakouluopiskelijoiden kanssa. Lisäksi pelastuslaissa olevat viittaukset kumottuun henkilötietolakiin ja siinä käytettyyn termiin ”arkaluonteiset tiedot” muutettaisiin vastaamaan tietosuojalainsäädännössä tapahtuneita muutoksia ja hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa oleva viittaus henkilötietolakiin kumottaisiin. — Kiitos.

14.46 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! On hyvä, että ministeri tuli tänne viime hetkellä paikalle esittelemään tätä lainsäädäntöä. [Maria Ohisalo: Olen istunut täällä melkein tunnin!] — Okei, anteeksi sitten. Katsoin väärin. Luulin, että ministeri ei ole paikalla, kun en nähnyt, että siellä on joku. — Joka tapauksessa tarkoitukseni on hieman pohtia tätä, että missä mennään ja minkälaisia päätöksiä tehdään, milloin ministeriössä ja milloin tässä salissa.

Katsoin tätä 55 §:ää ”Valtion vastuu koulutuksesta”: ministeriö voi päättää, mikä yhteisö antaa sitä koulutusta. Tässä on viime keväältä sisäministerin tiedote, johon kansalaiset varmaan uskoivat kuin vuoreen, ainakin tuolla Itä-Suomessa, Kuopiossa. Tässä lukee, että Kriisinhallintakeskus siirtyy pääkaupunkiseudulle — hyvä asia pääkaupunkiseudulle varmaankin — ja pelastuskoulutus keskitetään Kuopioon. Sisäministeri Mykkänen päätti tämän. Ovatko hallituspuolueet nyt tietoisia siitä, että uusi sisäministeri ilmeisesti, muistaakseni, on linjannut jossain muualla kuin tässä salissa, että ilmeisesti vuodesta 21 lähtien ei tämä pelastusalan peruskoulutus alakaan Kuopiosta? Vai minkälainen tilanne on nytten, arvoisa sisäministeri: minkälaisen päätöksen te olette tehnyt, ja onko se nyt erilainen kuin viime keväänä sisäministeriön tiedotteessa annettu linjaus?

14.47 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Olisin myöskin edustaja Eestilän tavoin halunnut nostaa esille tämän valtion vastuun koulutuksesta, joka tässä muutoin aika teknisluontoisessa hallituksen esityksessä on. Huoleni on sama, eliikkä Kriisinhallintakeskuksen muuton yhteydessä edellisen hallituksen aikana tehtiin selkeä lupaus siitä, että Kuopion Pelastusopistoon keskitetään meillä pelastusalan koulutus, ja Helsingin Pelastuskoulun tiloja pidettiin jopa vanhanaikaisina ja sopimattomina tulevaisuudessa koulutuksen järjestämiseen. Nyt kuitenkin sitten sisäministeriö on linjannut, että Helsingissä edelleenkin jatketaan koulutusta. Voisi sanoa, että tällä tavoin se kompensatio, mitä odotettiin tuonne Itä-Suomen suuntaan, tämän hallituksen toimesta ollaan vesittämässä, mikä näkyy myöskin niissä määrärahoissa, joita tähän koulutuksen järjestämiseen odotettiin tuolla Kuopion puolella mutta joita nyt ei sitten tulla vastaavissa määrin saamaan. Siinä mielessä tämä tuntuu kyllä harmilliselta.

Kuopion Pelastusopistolla on myöskin odotettu sitä, että ministerillä olisi mahdollisuus tulla siellä käymään. En tiedä, onko ministeri jo käynyt siellä. Toivotaan, että olisi, koska täytyy sanoa, että kun itselläni oli mahdollisuus tuolla alueella vierailla aikoinaan, niin se kyllä teki valtavan suuren vaikutuksen, että Suomessa on tuollainen koulutusalue, jossa täl-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

laisia todellisia kriisitilanteita voidaan oikeasti harjoitella. Vastaaventyypisiä alueita ei meillä Suomessa missään muualla ole.

Tietysti hivenen on herättänyt kysymyksiä sekin, että kun ministeri toimii myöskin Helsingin kaupunginvaltuustossa valtuutettuna ja tämä Helsingin Pelastuskoulu toimii Helsingin kaupungin alaisuudessa, niin onko ministeri sitten valtuutettuna tästä asiasta päättäessään minkälaisessa roolissa ja onko kokenut, että näitten roolien välillä olisi jonkunlaista ristiriitaa, kun kuitenkin valtuutettuna on kysymys oman kaupungin koulutuksen turvaamisesta. Siinä mielessä tietenkin aina toivotaan, että näitä asioita pystytään katsomaan sieltä valtakunnallisesta näkökulmasta, koska tämä Kuopion Pelastusopiston tulevaisuus on kuitenkin niin tärkeä koko tälle pelastusalan koulutukselle.

14.50 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Nyt täytyy sanoa, että monasti olen hyvin eri linjoilla sisäministeri Ohisalon kanssa, mutta tässä Pelastusopisto ja Helsingin Pelastuskoulu -kysymyksessä Ohisalo on tehnyt äärimmäisen järkevän ratkaisun jatkaessaan tätä Helsingin Pelastuskoulua, ja itse asiassa sitä pitäisi jatkaa tämän jälkeenkin.

Olen tässä viime viikkoina tavannut pelastus- sekä hätäkeskusalan ihmisiä, ja he ovat kyllä kovasti toivoneet, että tämä koulutus säilyy täällä pääkaupunkiseudulla, koska itse asiassa Kuopio ei pysty tuottamaan tänne pääkaupunkiseudulle riittävästi palomiehiä. Toisekseen Hätäkeskuslaitokselta uupuu henkilöstöä, ja siinäkin voisi olla yksi ratkaisu tuoda se koulutus tänne etelään, niin kuin tehtiin joitakin vuosia sitten.

Tämä opiskelijoiden oikeusturvan parantaminen on sinänsä hyvä asia, mutta olisin kysynyt tästä lakiesityksestä sen verran, millä tavalla tämä suhteutuu muuhun tuomioistuinten ja muutoksenhaun osalta. Kun nyt samaan aikaan tässä täysistunnossa meillä tulee lastensuojeluasioista lakiuudistus, jossa tämä tuotaisiin valitusluvan alle eli siis ehkä heikennetään lastensuojelun oikeusturvaa, niin millä tavalla hallitus nyt katsoo tätä kokonaisuutta, niin että nämä menisivät linjassa, niin että kun jossain parannetaan, niin jossain ei heikennetä ja niin päin pois, koska tiedetään, että tällä hetkellä meidän muutoksenhakutuomioistuimet ovat täysin ylityöllistettyjä muutoinkin?

14.52 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Jatketaan vielä tätä keskustelua. Tämä on nimittäin mielenkiintoista, että olemmeko me nyt täällä Helsingin kaupunginvaltuutettuja, Kuopion kaupunginvaltuutettuja vai Suomen kansan edustajia. Minun mielestäni tämä on vähän erikoista: siirrettäköön vaikka Inariin tämä koulutus, mutta jos se on jo kerran tehty linjaus ja se on ollut sisäministeriön tiedotteessa viime keväänä, että tässä tehdään selvä vaihtokauppa, alueelta viedään jotakin ja alueelle annetaan jotakin, niin nyt se on vesitetty. Minkälainen uskottavuus tässä tulee, kun me tiedämme, että ministeri on vielä Helsingin kaupunginvaltuutettu? Me tiedämme, että ministerinä häntä ei intressijääviys sido. Mutta tämä antaa hyvin erikoisen kuvan, että te vedätte heti kotiinpäin. Ketä te olette kuullut? Oletteko te Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen edustajia kuullut? Sieltä tulee varmaan tietynlainen viesti. Ja onko teille Kuopiossa sanottu, että siellä ei ole mahdollista kouluttaa Suomen tarpeisiin, koska siellä on valtavasti uhrattu infraa ja siellä on viimeisen päälle laitteet ja kaikki edellytykset koulutus antaa siinä muodossa, että se varmasti on pätevää?

Vielä sanoisin, että onhan tämä erikoinen juttu, että kun te, perussuomalaiset, olette aikoinaan ilmoittaneet, että te olette sorateittensipuolue, niin te vastustatte sitä, että pelastusalan koulutus keskitetään Itä-Suomeen, Kuopioon, vaan te haluatte, että sitä jatketaan

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Helsingissä. Tämä on hyvä viesti Itä-Suomelle. [Mari Rantanen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Matti Vanhanen: En tässä vaiheessa anna vastauspuheenvuoroja. Kannattaa pyytää varsinainen puheenvuoro.

14.53 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilä kyllä kuvasi erittäin hyvin tätä tilannetta, että nimenomaan kysymys on meidän ymmärtääksemme ollut yli hallituskausien menevästä kompensatiopäätöksestä, jolla todellakin oli tarkoitus nimenomaisesti Itä-Suomen ja ennen kaikkea Kuopion Pelastusopiston tulevaisuus turvata, ja nyt sitten sisäministeri on tehnyt tällä kaudella heti pyörtevän päätöksen.

Täytyy kyllä ihmetellä myöskin perussuomalaisten kantaa tässä. Hyvä tietää sinällänsä, että täällä ollaankin sitä mieltä, että mieluummin Helsingissä jatkettaisiin tulevaisuudessa-kin tätä koulutusta pidemmän päälle, nimittäin teidän edustajanne, edustaja Reijonen, on kyllä kovasti tuolla Kuopion seudulla profiloitunut tällä, ja häntä on erityisesti lehdistä siellä haastateltu, hänen kirjallista kysymystään on nostettu esille, mutta tämä on tietysti hyvä nyt sitten siellä Savon puolella tietää, että itse asiassa kyllä ollaankin perussuomalaisten mielestä mieluummin keskittämässä tänne Helsinkiin tätä koulutusta. Siinä mielessä puolueen kanta näyttääkin olevan sitten se, että Helsinki on se oikea paikka, ja toivotaan jopa, että tulevaisuudessa se enemmän keskittyisi tänne.

Nyt kyllä suosittelisin, että kannattaa sinne Kuopion Pelastusopistolle mennä ja vieraila sillä alueella ja nähdä, että se on Suomen oloissa aivan ainutlaatuisen hieno paikka kouluttaa pelastusalan henkilöstöä, ja se on sellainen paikka, jonne ympäri Eurooppaa tullaan katsomaan nimenomaan näitä katastrofiharjoitusalueita. Vastaavantyyppisiä alueita ei ole muualla. Toivonkin, että me ymmärtäisimme tässä salissa, niin kuin edustaja Eestilä tuossa totesi, että nyt katsotaan koko Suomen etua ja sitä, missä alan henkilöstö pystyy saamaan parhaan mahdollisen koulutuksen.

14.55 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hätäkeskuspäivystäjien ja pelastajien koulutus on tärkeä asia. Se on tärkeä asia koko maalle, ja riittävän henkilöstön saaminen koko maan tarpeisiin on siinä tärkeässä roolissa. Itse olen tyytyväinen siihen, että on nyt tehty linjaus, että Helsingissä jatkuu pelastajien koulutus, koska siihen liittyy myöskin lähihoito. Heillä on ollut mahdollisuus lähihoitajakoulutukseen siinä ohessa. Kuten tiedetään, ikääntyneiden ihmisten määrä jatkuvasti kasvaa kotihoidossa, ja sen takia on hyvä, että myöskin pelastajilla on lähihoitajakoulutusta ja he pystyvät vastaamaan niihin moninaisiin tehtäviin, joissa on ikäihmisiä usein mukana. Se ei tarkoita sitä, etteikö Kuopion Pelastusopistolle ole edelleenkin jatkossa vankka tarve. Näitä molempia tarvitaan.

Haluaisinkin lähestyä tätä asiaa tarpeiden lähtökohdista. Uusimaa on iso alue, ja täällä tarvitaan paljon henkilökuntaa, ja sen takia on tärkeää, että myöskin täällä koulutetaan henkilöstöä. Nähdäkseni ei ole järkevää, että tänne mitenkään keskitetään sitä koulutusta, mutta meillä pitää olla useampi paikka. Voi olla Kuopio ja Helsinki, molemmat. Erityisen tärkeää tämä on myös esimerkiksi perheellisille ihmisille, jotka eivät lähde — esimerkiksi hätäkeskuksen päivystäjien saantivaikeudet osittain johtuvat siitä, että perheelliset eivät lähde Kuopioon, vaikka se puolitoista vuotta on tietenkin suhteellisen lyhyt aika, mutta se on kuitenkin perheellisille ihmisille iso asia muuttaa kaupunkia. Ehkä lähtisin tässä siitä, että lähdetään rakentamaan hyvää koulutusverkostoa, joka palvelee koko maata.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

14.57 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Näihin äskeisiin puheenvuoroihin: Ensinnäkään tässä ei ole perussuomalaisten linjaa kerrottu, vaan se, miten minä tämän asian näen. Siinä voi olla monenlaisia näkökulmia, ja on hyvä huomata tässä kohtaa, että turvallisuus ei saa olla koskaan minkään sortin kompensatiopäätös, mikä täällä myöskin on tuotu esiin, vaan kysymys on ihan käytännöistä. Nythän me emme varmastikaan kukaan ajata, että jompikumpi lakkautetaan, ja Kuopion harjoitusalueen ja Kuopion Pelastusopiston infraa kouluttamiseen ei kukaan kiistä, mutta se on fakta, että valitettavasti ne koulutusmäärät eivät riitä. Ne eivät riitä Helsingin, eivät riitä Uudenmaan tarpeisiin.

Ja kuten tässä edustaja Laiho äsken juuri kertoi, juuri näin se on, että täältä on vaikea esimerkiksi perheellisten ihmisten lähteä opiskelemaan Kuopioon. Sitten jos he lähtevät, niin he eivät välttämättä palaa takaisin, ja se on toinen asia. [Hannakaisa Heikkinen: Sama matka se on toiseen suuntaan!]

Nyt on niin, että Helsingin pelastusopisto on vastannut pelastajien koulutuksesta Helsingissä jo pitkän aikaa erittäin laadukkaasti ja ottaen huomioon Helsingin ja pääkaupunkiseudun erityispiirteet, ja tätä ei pitäisi hukata. En tiedä, onko tässä salissa tietoa siitä, mutta joskus silloin, kun hätäkeskuspäivystäjistä oli kova pula, myös sitä koulutusta järjestettiin täällä pelastusopiston tiloissa, jolloin myös saatiin tänne pääkaupunkiseudulle hätäkeskuspäivystäjiä. Ja esimerkiksi täältä meidän etelän hätäkeskuksesta puuttuu tällä hetkellä 15—20 henkilötövuotta, ei ole päivystäjiä, joten toisin sanoen tätäkin koulutusta itse asiassa olisi täällä etelässä enemmän kuin tarpeen saada.

Minusta tätä ei kannata katsoa niinkään aluepoliittisesti. Tätä pitää katsoa turvallisuus ja tarpeet edellä, ja minun mielestäni tämä Helsinki kannattaa säilyttää, jolloin meillä myöskin etelän työntekijätarpeet tulevat paremmin huomioiduiksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Minä yritän puhemiehenä olla joustava ja ymmärtäväinen siinä, että tämmöistä ajankohtaiskeskustelua kiinnostavista asioista käydään, mutta nyt tähän mennessä keskustelussa ei ole käytetty ainoatakaan puheenvuoroa, jossa edes yhdellä lauseella olisi käsitelty tätä varsinaista lakiesitystä.

15.00 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esityksestä. Haluaisin kysyä tästä 23 §:stä, missä mainitaan, että ministeriö valvoo pelastustoimintaa, sen palvelujen saatavuutta ja tasoa. Miten te näette, onko tämä riittävä kirjaus, jotta voitte valvoa palvelutason ja asemaverkoston pysyvyyttä, kun viime kauden pelastusuudistus ei mennyt läpi — eli että turvataan nykyinen palvelutaso ja asemaverkoston säilyvyys. Onko tämä kirjaus mielestänne siihen riittävä?

Edustaja Essayahille tiedoksi, että myös länsirannikon pelastusharjoitusalue tarjoaa vastaavia palveluita kuin Kuopio, myös Euroopan laajuisesti, joten pitäisikö 55 §:ssä olevaan kirjaukseen, jossa ministeriö voi hyväksyä myös muun julkisyhteisön ylläpitämän oppilaitoksen, [Puhemies koputtaa] lisätä myös harjoitusalue, jotta oppilaitoksen lisäksi myös harjoitusalueita voitaisiin käyttää alueellisesti? — Kiitos.

15.01 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Koetan keksiä, mitenkä linkittäisin sen tähän hallituksen esitykseen, mutta pakko on kyllä sanoa tässä nyt edustaja Rantasen äskeiseen puheeseen viitaten, että ei se yhtään sen vaikeampaa ole mennä opiskelemaan pohjoisuuntaan kuin pohjoisesta tänne etelän suuntaan, ja valitettavasti se liikenne on aika usein toisinpäin. Täällä on puhuttu paljon Savo-Karjalan kansanedustajien toimesta sen

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

koulutuksen merkityksestä meidän alueella, ja se on äärettömän tärkeää. Odotankin nyt ministerin vastausta asiaan, koska olen ymmärtänyt näin, että Kuopio ei joudu pettymään jatkossa: tämän siirtymäajan jälkeen se koulutus on ja pysyy sitten siellä Kuopiossa, niin että tämä soutaminen ja huopaaminen päättyy. Kyllä täytyy sanoa, että ainakaan keskustapuolueessa ei ole pienintäkään epäilystä puolueen linjasta, ja se on kyllä se, että me kannatamme aluepolitiikkaa ja alueellistamista.

15.02 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys käytännössä on lähes siinä, että yleislainsäädännön muutoksista johtuvia teknisiä muutoksia pelastustoimen ja hätäkeskustoimen lainsäädäntöön tehdään ja laitetaan tässä käytäntöön.

Sitten, kun tässä keskustelussa tämä on laajentunut Kuopiota koskien, ymmärrän hyvin edustajien Eestilä ja Essayah kannanotot ja näkemykset siitä, että usean vuoden ajan on keskusteltu siitä, mikä on Kuopion pelastuskeskuksen ja koulutusalan tulevaisuus, ja itse toivon, että se saa jatkua siellä edelleen ja kehittyä.

Kaiken kaikkiaan itse toivon, että meillä pystyttäisiin eri ministeriöissä myöskin laajemmin koko maata katsomaan alueellistamisen näkökohdista ja toimintoja koko Suomeen laajentamaan. Ja itse toivon, että sama linja jatkuu myöskin Kuopion Pelastusopistolla, nimenomaan niin, että siellä toiminnat kehittyvät ja siellä koulutuspaikat lisääntyvät, niin kuin olen ymmärtänyt, että esimerkiksi ensi vuonna siellä koulutuspaikat lisääntyvät. Toivomme, että ministeri myöskin tähän asiaan ottaa kantaa tässä keskustelussa, koska se on noussut esille.

Sitten itse kaiken kaikkiaan toivon, että meillä koko maassa kehitetään niin laajakaistaverkostoa kuin muitakin tietoliikenneyhteyksiä ja liikenneyhteyksiä ihan sen takia, että silloin pystytään hyödyntämään koko maata paremmin myöskin ministeriöitten eri toimialoilla.

15.04 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin keskusta kannattaa esitystä. On siis hyvä, että Poliisiammattikorkeakoulun kirjoilla olevat opiskelijat asetetaan oikeusturvan kannalta samalle viivalle. Siitä tähän tässä on kysymys. Pelastusalan päällystökoulutus on hallinnollisesti Poliisiammattikorkeakoulussa, vaikka koulutus annetaan Kuopion Pelastusopistossa.

Itseänikin huolestuttaa tämä paljon puhuttu Kuopion tilanne, ja minusta tätä kysymystä pitää todella voimakkaasti katsoa aluepolitiikan näkökulmasta. Sitä ei voi tässä sivuuttaa. Tässä kannanotto myöskin edustaja Rantasen sanoihin. Sinänsä on hyvä, että Kuopiolle annetut lupaukset opiskelijamäärän kasvattamisesta pitävät myös ensi vuonna. Herää kuitenkin kysymys, kuinka pysyvä päätös on Kuopion kannalta — varsinkin jos palomiehiä koulutetaan niin Kuopiossa kuin Helsingissäkin yli tarpeen. Jatkan siis kysymystä ja toistan kysymyksen, joka täällä on aikaisemminkin tullut. Kysyisin ministeriltä ystävällisesti — kiitos siitä, että olette paikalla: mikä on Kuopiossa annettavan koulutuksen tulevaisuus?

15.05 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Eestilällä ja edustaja Essayahilla on luonnollisesti vahva puoluepoliittinen intressi puhua perussuomalaisista. Muistutan kuitenkin, että kyseessä on hallituksen esitys, ei perussuomalaisten esitys.

Kuten edustaja Mari Rantanen aivan oikein totesi, hän ilmaisee kantansa helsinkiläisenä kansanedustajana, siis helsinkiläisten edustajana, ja aivan samalla tavoin edustaja Reijonen puhuu kuopiolaisena kansanedustajana. Meillä on Suomessa vaaliipiirijako juuri sitä

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

varten, että myös alueelliset intressit tulisivat huomioituiksi ja kuulluiksi päätöksenteossa ja poliittisessa keskustelussa. Valitettavasti usein on niin, että alueelliset intressit ovat ris-tiriidassa keskenään, ja tietyllä tavalla kyse on usein nollasummapelistä. — Kiitos.

15.06 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Toteaisin edustaja Halla-aholle sen, että sen lisäksi, että olemme täällä omien vaalipiiriemme edustajina, olemme myös koko Suomen kansanedustajia, ja meidän pitää katsoa kokonaisuutta eikä vain sitä, mistä me olemme.

Ensinnäkin haluan todeta tästä esityksestä samalla tavalla kuin tässä jo edustaja Kivisaari toi esille eli että tässä on kysymyksessä oikeasti Poliisiammattikorkeakoulun kirjoilla olevien opiskelijoiden asettamisesta oikeusturvan kannalta samaan asemaan ja sitten erikseen vielä siitä, että pelastusalan päällystökoulutus on hallinnollisesti Poliisiammattikorkeakoulussa, vaikka se koulutus annetaan Kuopiossa.

Mutta sitten tähän itse kysymykseen Pelastusopistosta. Minun korvaani kyllä särähti erityisesti kaksi lausetta täältä. Ensinnäkin se, että Kuopio ei pysty riittävällä tavalla kouluttamaan. Kyllä se pystyy, kun koulutuspaikkoja on riittävästi ja resursseja on riittävästi. Ja toinen kysymys oli siitä, voiko perheellinen lähteä kouluttautumaan. Kyllähän me tiedämme, että jokainen perheellinen joutuu miettimään, kun koulutuspaikkaa hakee, että miten tämä sujuu — että ei tämä ole pelkästään nyt Pelastusopiston kysymys. Ja Helsingistä on aivan yhtä lyhyt matka Kuopioon kuin Kuopiosta Helsinkiin, se kannattaa meidän aina muistaa.

Sitten ehkä sen sanoisin Kuopion osalta, että Kuopio on joutunut itse asiassa jo vuosikymmenienkin ajan erittäin poukkoilevan politiikan kohteeksi myös koulutuksen osalta. Aikanaan lakkautettiin hammaslääkärikoulutus Kuopion yliopistosta, nykyisestä Itä-Suomen yliopistosta, ja nyt se tuotiin sinne takaisin. Kaikki tunnemme Fimean asian, sen, miten siinä palloiteltiin ja poukkoiltiin moneen suuntaan. Tämmöisen poliittisen uskottavuuden kannalta on erittäin tärkeää, että niissä päätöksissä kehdetään, mitä tehdään, niin että ei heti lähdetä muuttamaan. Sen takia tässä on käyty myös ministeri Ohisalon kanssa keskustelua tästä asiasta, että mikä tämä tulevaisuus on. Itse luotan siihen, että ministeri Ohisalo katsoo, että koulutus pelastuspuolella tullaan keskittämään sinne Kuopioon ja että tämä on väliaikainen ratkaisu, mitä tässä nyt parille vuodelle on tehty.

Sitten ylipäänsä koulutuksesta: Me kaikki tiedämme sen, että sillä on aina valtava merkitys alueille, mutta jos me katsomme turvallisuusalaa, niin myös poliisipuolella on tehty kokoaminen yhteen. Ei ole kovin pitkä aika siitä, kun Poliisiammattikorkeakoulu toimi täällä Otaniemessä ja poliisiopisto toimi siellä Tampereella. Nyt ne on koottu sinne Tampereelle, ja minun käsitykseni mukaan asia toimii erittäin hyvin.

Puhemies Matti Vanhanen: Koska varattu puoli tuntia alkaa kohta menemään ohi, niin ministeri Ohisalo.

15.09 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvon puhemies! Hyvät kansanedustajat! Kiitoksia näistä tärkeistä huomioista ja kysymyksistänne.

Ensinnäkin lähdetään tietysti siitä, että tämä hallitus on uusi hallitus, joka katsoo asioita hieman eri tavalla kuin aiemmat hallitukset, ja senkin vuoksi tässä kokonaisuudessa, kun keskustelemme pelastusalan koulutuksesta, meillä on käynnissä pelastusalan koulutuskokonaisuusuudistus ja pohdinta siitä, miltä koko alan koulutusnäkymät näyttävät, ei vain

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Kuopion Pelastusopiston tulevaisuus vaan ylipäättään se, kuinka saamme tarpeeksi pelastusalan ammattilaisia ihan kaikkialle Suomeen. Tästä uudistuksesta tehdään vuoden 22 loppuun mennessä esitys eduskunnalle, ja toivon voivani ennen sitä käydä kaikkien teidän kanssa rakentavaa keskustelua siitä, mitä tarpeita meillä eri puolilla maata on.

Kysehän on siitä, että sisäministeriö jatkuvasti kehittää johdonmukaisesti Pelastusopistoa Kuopiossa valtakunnallisena osaamiskeskuksena ja varmistaa sen mahdollisuudet tuottaa korkeatasoista pelastusalan koulutusta. Eli kyse on siitä, että Kuopiolla on vahvasti tutkinnonanto-oikeus tällä hetkellä. Se, miksi Helsingin kohdalla on tehty tällainen määräaikainen päätös, johtuu siitä, että täällä on nyt jo vaikeuksia saada pelastusalan ammattilaisia töihin. Nyt toivon huomiota kaikilta: Tässä kysyttiin, onko niin, että tämä resurssi oli nyt sitten pois Kuopiolta. Ei ole, vaan Pelastusopisto Kuopiossa ja -koulu Helsingissä kouluttavat molemmat yli 20 uutta henkilöä per vuosi tästä eteenpäin. Itse asiassa me pääsemme muutaman vuoden ajan tasaamaan sitä vajetta, mikä meillä koko alalla on ollut. Tämä on keskeistä niin kauan, että saadaan se koulutuskokonaisuusuudistus yhdessä vietyä maaliin asti. Eli turvataan sitä hetkellistä hätätilaa, joka nyt tällä hetkellä on.

Kun oli kysymys siitä, olenko menossa Kuopioon, niin kyllä, vanhaan opiskelu-, väitteilykaupunkiini olen menossa. Vierailu on ollut sovittuna jo pidemmän aikaa, mutta toki kalenteri on varsin täynnä ihan joka päivä.

Mitä tulee kysymykseen siitä, riittääkö: Täällä kysyttiin 23 §:stä. Kyseessä on tässä kohtaa on lähinnä tekninen muutos. On vain päivitetty sisäasiainministeriön sisäministeriöksi nykytilaa vastaamaan. Yksi pykälä ei tietysti koskaan yksinään turvaa mitään. Me tarvitsemme laajalti viranomaisyhteistyötä monessa. Tässäkin kohtaa on huomioitava se, että yhteistyötä tehdään ihan joka suuntaan ja pidetään huoli siitä, että tieto myös kulkee eri viranomaisten välillä mahdollisimman hyvin.

Pelastusopistoon palaan vielä sen verran, että kyse on todella siitä, kuten sanoin, että sitä kehitetään tällaisena valtakunnallisena osaamiskeskuksena, mietitään koulutustarpeita laajalti, ja hallitus tässä tulee työskentelemään yhdessä sen puolesta, että valtiovarainministeriö meille ne resurssit myös sitten suo, jotta voimme Pelastusopiston toimintaa turvata mahdollisimman hyvin jatkossakin. — Kiitos.

15.12 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Vielä muutamaan kohtaan puutun tässä, kun tähän viitattiin edellisissä puheenvuoroissa.

Juuri niin kuin tässä ministeri Ohisalo totesi, niin sitä pulaa täällä pääkaupunkiseudulla on. Sillä ei liene itse asiassa kovin suurta väliä, lukeeko tämän Helsingin koulun nimessä ”Pelastusopisto”, mutta olennaista on nyt se, että sitä henkilöstöä tänne saadaan.

Ja koulutusmääriin viittasin sen vuoksi, että ei siellä kuitenkaan ole kapasiteettia ottaa ihan valtavia määriä oppilaita, muutenhan sitä pitäisi laajentaa, koska, kuten todettua, tilaa tarvitaan, ei voi vain laittaa päitä sinne.

Mutta minusta tässä on olennaista — ja on hienoa kuulla — että tämä tällainen koulutuskokonaisuusuudistus on tekeillä. Siinä varmaan otetaan nämä tavallaan etelänkin murheet ja tarpeet huomioon, ja siinä mielessä on hyvä varmaan sitä sitten odottaa. Voihan sen kompromissin tehdä ja työntää osan Tampereelle, jos se tuntuu paremmalta.

15.13 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Halla-aho tuossa epäili, että oli joitain erityistä syytä käydä perussuomalaisten kimppeihin tässä asiassa, mutta ihan samalla tavalla minä kuuntelin tässä kokoomuksen edustajien näkemyseroja — sitä, kuinka toisessa

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

vaalipiirissä asuva kokoomuslainen täällä on sitä mieltä, että Helsinkiin pitää edelleenkin satsata, ja toinen, Itä-Suomesta tuleva, näkee tämän Kuopion Pelastusopiston tärkeänä. Tässä on nimittäin puolueitten välillä isoja eroja. Meillä on puolueita, joilla on ideologiasaan ajatus siitä, että koko Suomi on tärkeää pitää asuttuna. Silloin sellaisissa tilanteissa, kun on mahdollisuus huolehtia, vaikkapa valtionhallinnon alueellistamisen kautta, siitä, että koko Suomi pysyy asuttuna, niin sellaiset puolueet, joissa tämä on ideologinen tavoite, ja niiden edustajat ovat näitten asioitten takana riippumatta siitä, mistä vaalipiiristä he tulevat. He eivät katso silloin vain pelkästään sitä oman vaalipiirinsä asiaa.

Tästä on hyvä esimerkki viime kaudelta: käräjäoikeusuudistus. Täällä Uudenmaan vaalipiiristä tuleva edustaja Laukkanen, joka istuu lakivaliokunnassa, taisteli henkeen ja vereen nimenomaan sen edestä, että me olisimme saaneet tämän haja-asutusalueitten käräjäoikeusverkoston pidettyä ja että olisimme voineet sen säilyttää siellä ja että myöskään Tuomioistuinvirastoa ei oltaisi tuotu Uudellemaalle vaan että se olisi ollut joko Joensuussa tai Rovaniemellä, koska nähtiin tärkeänä, että näitä laitoksia pitää saada myöskin Kehä kolmosen ulkopuolelle. Eli tässä tavallaan tällainen puolueitten välinen ero tulee, että ei kaikissa puolueissa katsota vain sitä, mikä on sen oman vaalipiirin etu, vaan yritetään — niin kuin täällä edustaja Vehviläinen minusta hyvin sanoi — katsoa sitä kokonaisuutta, yritetään miettiä, mikä olisi sen kokonaisuuden kannalta tärkeätä. Ja sen takia tässä täytyy muistaa, että puolueitten välillä on eroja ja että on niitä puolueita, jotka näkevät, että koko Suomen asuttaminen on itseisarvo.

Viime kesänä muistaakseni Maaseudun Tulevaisuus teki gallupin, jossa kysyttiin juuri siitä koko Suomen asuttuna pitämisestä, ja kristillisdemokraatit olivat siinä kärjessä. Meidän jäsenistössä, meidän kannattajissa, oli sataprosenttinen kannatus sille ajatukselle, että näin tulee tehdä. Me näemme sen todella tärkeänä, että ihmisten pitää saada asua siellä, missä he haluavat, ja meidän pitää myöskin tehdä politiikalla se mahdolliseksi. Ja sen takia tässä totean vain tarkennuksena tähän keskusteluun liittyen, että puolueilla on tällaisia erilaisia ideologisia eroja, ja silloin tässä ei ole mitään erityistä tarvetta hyökätä yksittäisen puolueen tai sen puolueen eri vaalipiireistä tulevien kansanedustajien erilaisten näkemysten kimppuun, vaan keskittyä todellakin siihen politiikan linjaeroon.

Puhemies Matti Vanhanen: Aikataulun puitteissa viimeinen puheenvuoro keskustelun tähän osuuteen.

15.17 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvon puhemies! Kiitokset edustajille. Vielä lyhyesti Häätäkeskuslaitoksen tilanteesta, jota sivuttiin, joskaan se ei suoraan liity asiakokonaisuuteen, mutta haluan tuoda esille sen, että Häätäkeskuslaitoksen henkilöstömäärää ollaan lisäämässä tuleville vuosille 585:stä 620:een. Sen lisäksi koulutusmääriä kasvatetaan vuotuisesti, ja tätä varten on myös hallitus budjetissaan varannut lisärahaa. Eli on todettu ja havaittu se haastava tilanne, joka Häätäkeskuslaitoksella on. Tarvitaan lisää henkilöstöä, ja tarvitsee myös puuttua henkilöstön heikkoon työhyvinvointiin, joka on monessa tunnustettu.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.17.

Keskustelua jatkettiin kello 19.02.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä.

19.02 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa puhuttiin pelastusalan koulutuksista, ja totean Kuopiosta ja Helsingistä, että olisi hyvä, jos tätä pelastusalan koulutusta olisi molemmissa paikoissa.

Sitten tuli esille myös sellainen asia, että alettiin perussuomalaisia moittia siitä, että ajatellaan vain kasvukeskuksia, kun puhumme koulutuspaikoista ja kouluista. Kyllähän se niin on, että meidän, perussuomalaisten, linja on se, että elämää on Kehätien ulkopuolellakin. Koulutusala pitää käsitellä niin, että koulutusta on koko maassa, eli aluepoliittinen asia on tärkeä.

Tuli esille myös se, voiko edustaja ajaa oman maakuntansa asiaa. Eli voi olla, että puolueessa toinen edustaja ajaa esimerkiksi koulua Itä-Suomeen ja toinen Etelä-Suomeen ja silti ollaan samassa puolueessa. Sen takia edustajia on ympäri Suomen valittu. Se on hyvin luonnollista, että omaa maakuntaa puolustaa ja ajaa sen omankin maakunnan etua, mutta tietysti kokonaisuutta edustaja katsoo, ja se on tarkoitus, että kansanedustaja katsoo koko Suomen etua. Mutta mitenkään se ei ole haitallista, jos edustaja nyt puhuu myös oman maakuntansa puolesta ja ajaa niitä asioita.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle Rajavartiolaitoksen hallinnonalan lainsäädännön eräiden muutoksenhakusäännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2019 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista Pohjoismaiden välillä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:n ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 65/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä on vuoden 94 alusta lukien ollut voimassa sopimus eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista. Sopimus tunnetaan Arjeplog-sopimuksena sen allekirjoituspaikkakunnan mukaan.

Pohjoismaista Suomeen tulevien ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisoikeuden myöntäminen halutaan jatkossakin toteuttaa mahdollisimman sujuvasti. Sopimus sisältää määräykset ammatinharjoittamisoikeuksien vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä valvontatietojen luovuttamisesta Pohjoismaiden välillä. Sopimuksen tarkoituksena on edistää ammattihenkilöiden vapaata liikkuvuutta Pohjoismaiden välillä. Sopimuksessa tarkoitettuihin ammatteihin johtavien koulutusten on katsottu olevan siinä määrin yhteneväisiä, että ammatinharjoittamisoikeus voidaan myöntää sopimuksen mukaan suoraan toisessa Pohjoismaassa myönnetyn ammatinharjoittamisoikeuden perusteella.

Pohjoismaiden kesken neuvoteltu Arjeplog-sopimuksen muutossopimus on valtiosopimus, jonka kaikki Pohjoismaat ovat allekirjoittaneet Tukholmassa 11.12.2018. Voimaansaattaminen kuitenkin edellyttää sitä, että myös Suomen eduskunta ottaa tässä asiassa myönteisen kannan. Siksi tämä asia on toimitettu vielä eduskunnan käsiteltäväksi.

Muutossopimuksen keskeisenä tarkoituksena on nyt poistaa päällekkäisyys sekä selkeyttää ja yhdenmukaistaa ammattipätevyysien tunnustamiskäytäntöjä ammattipätevyysdirektiivin kanssa. Sopimuksessa todetaan direktiivin ensisijaisuus totta kai, ja ammattipätevyysien tunnustamisjärjestelmä saatetaan koskemaan Färsaaria ja Grönlantia, joihin direktiiviä ei muutoin sovellettaisi.

Direktiivin keskeisenä tarkoituksena on työntekijöiden vapaan liikkuvuuden turvaaminen, joka oli lähtökohtana Arjeplog-sopimukselle jo aikoinaan. Terveysturvallisuuden ammatteihin ja eläinlääkärin ammattiin sovelletaan siis jatkossa yksinomaan direktiivin tunnustamisjärjestelmiä. Hyvin monet sopimuksen piiriin kuuluvista ammateista, esimerkiksi lääkäri, hammaslääkäri, proviisori, sairaanhoitaja ja kättilö, kuuluvat direktiivin automaattisen tunnustamisen piiriin.

Sopimuksen mukaisissa direktiivin yleiseen tunnustamisjärjestelmään kuuluvissa ammattitehtävissä tämä sopimusmuutos muuttaa jossain määrin laillistamis- ja nimikesuojausasioiden käsittelyä, koska hakijan koulutusta tulee verrata nimenomaan vastaavaan suomalaiseen tutkintoon. Mikäli koulutuksessa on eroja, voidaan hakijalle määrätä korvaavia toimenpiteitä. Niille ei kuitenkaan todennäköisesti ole tarvetta, sillä sopimukseen sisältyvät ammatit on jo sopimusta tehtäessä katsottu yhteneväisiksi.

Sopimusmuutoksia valmisteltaessa Pohjoismaiden kesken ovat nousseet tärkeinä esiin potilasturvallisuuteen ja valvontatietojen vaihtoon liittyvät seikat. Ammattipätevyysdirektiivi velvoittaa jäsenmaiden toimivaltaisia viranomaisia, kuten meillä Valviraa, ilmoittamaan lyhyessä määräajassa komission ylläpitämässä tietojärjestelmässä, siis IMI-hälytysjärjestelmässä, terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatinharjoittamiseen liittyvistä rajoituksista. Suomessa ja Tanskassa järjestelmä otettiin käyttöön vuonna 2016, ja muut Pohjoismaat ovat tulleet mukaan järjestelmän käyttäjiksi myöhemmin. Tästä syystä ja kos-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

ka muutossopimuksen valmisteluvaiheessa IMI-hälytysjärjestelmän käyttöönotto oli vielä alkuvaiheessa, muutossopimukseen on sisällytetty tietojenvaihtoa koskevia määräyksiä juuri potilasturvallisuuteen ja valvontatietojen vaihdon toimivuuteen liittyen. Niillä pyritään vastaamaan huoleen, että EU:n tietosuojamääräykset tulevat varmasti huomioon otetuiksi. Muut Pohjoismaat ovat meidän saamiemme tietojen mukaan — Ruotsin ulkoministeriöltä siis olemme saaneet tiedon — jo hyväksyneet muutossopimuksen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2019 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.24 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voimassa olevan lastensuojelulain tarkoituksena on lapsen koskemattomuuden, oikeuksien ja erityisen suojelun vahvistaminen. Lasten vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu, totta kai, lasten hyvinvoinnista. Kunnan sosiaaliviranomaisilla on velvollisuus tukea perhettä ja lasta lastensuojelun avohuollon tukitoimin. Silloin, ja kaikessa lastensuojelussa, painotetaan lapsen edun huomioon ottamista viranomaisen kaikissa toimenpiteissä. Laissa korostetaan lapsen oikeutta osallistumiseen ja erityiseen suojeluun.

Arvoisa puhemies! Nykyiseen tapaan lastensuojelulain mukaista jälkihuoltoa on järjestettävä sijaishuollon päättymisen jälkeen sekä avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta ja kohdistunut lapseen yksin.

Olemme muutoksen edessä siksi, että eduskunta hyväksyi keväällä — kaikessa sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöuudistuksen tohinassa — vielä lakialoitteeseen 86/2018 sisältyneen lakiehdotuksen, joka koski jälkihuoltoian nostamista. Aloite siis meni läpi sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä. Tästä johtuen ehdotetaan, että 1.1.2020 alkaen kunnan velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen jatkuu siihen saakka, kunnes nuori täyttää nyt 25 ikävuotta, tämänhetkisen 21 ikävuoden sijaan. Jälkihuollon ikärajanousu koskisi niitä lapsia ja nuoria, joilla on oikeus jälkihuoltoon 1.1.2020. Tässä esityksessä tarkennetaan samalla nuorten määritelmää tarkoittamaan 18—24-vuotiaita, ja itsenäistymisvarojen

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

viimesijaiseksi maksuajankohdaksi muutetaan nyt sitten tämän muutoksen johdosta myös 25 ikävuotta, jotta nämä vastaisivat jälkihuollon ikärajan korotusta.

Matka aikuisuuteen on aika paljon monella vielä kesken jälkihuollon päättyessä, eikä lainsäädännössä ole mahdollista määrittää sellaista tarkkaa ikärajaa, jolloin jokainen tukea tarvinnut nuori olisi saavuttanut jo itsenäisyytensä. Ikärajan noston ulkopuolelle jäävät itsenäistyvät nuoret eivät jää kuitenkaan lakimuutoksen johdosta ilman tukea. Heidän tulee jatkossakin saada ammattilaisilta tarvitsemansa ohjaus ja tuki. Lastensuojelulaki takaa jatkossakin, että kunta voi tarjota jälkihuoltoa myös niille nuorille ja lapsille, joilla ei ole subjektiivista oikeutta jälkihuoltoon tai joiden oikeus jälkihuoltoon on nykyisen lain mukaan päättynyt ennen 1.1.2020, mikäli tuki katsotaan tarpeelliseksi.

Valtion talousarviossa jälkihuollon ikärajan nosto on jo huomioitu vuoden 2020 alusta lukien niin, että sinne on lisätty 12 miljoonaa euroa kuntien valtionosuuksiin seuraavan neljän vuoden ajan. Jälkihuollon sisältöön ei tässä vaiheessa ja tässä esityksessä tehdä muutoksia, sillä hallitus aloitti hyvin kiireellä, ja asia oli pöydällä odottamassa, kun tämä muutos oli vielä siinä kevään tohinassa tehty, jolloin jäämme sitten harkitsemaan, minkälaisia muutoksia jälkihuoltoon, sen sisällöllisiin kehittämistoimiin, tullaan tekemään tällä hallituskaudella. Tarkoitus on nyt varmistaa kuitenkin, että nuorille annetaan eduskunnan linjaama riittävä tuki matkalla aikuisuuteen, ja tätä kautta tämä esitys tänne tuodaan.

Arvoisa puhemies! Samassa yhteydessä panimme merkille kesäkuun alussa, että... Sen vuoksi, että eduskunta oli tätä jälkihuoltoa nyt pidentämässä, eduskunta oli myös hyväksynyt jo aikaisemmin — 19.2.2019, samassa kevätrytinnässä myöskin — uuden lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa eli hallintoprosessilain, joka kumoaa voimassa olevan hallintolainkäyttölain. Uuden hallintoprosessilain voimaantulon myötä valittaminen hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen muuttuu valitusluvanvaraiseksi kaikessa. Huomasimme tämän osana sitä työmme aloitusta, ja tällöin huomasimme myös, että lastensuojelulaissa olevat viittaukset kumottuun hallintolainkäyttölakiin joudutaan korjaamaan viittauksiksi uuteen hallintoprosessilakiin. Samassa yhteydessä oli mietittävä, onko nyt niin, että eduskunnan ratkaisun myötä myöskin sosiaali- ja terveydenhuollossa todetaan, että tämä on lapsen edun mukaista — siis se, että hallintoprosessilain voimaantulon 1.1.2020 myötä valittaminen hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen muuttuu valitusluvanvaraiseksi myös lastensuojelulain mukaisissa asioissa. Näin eduskunta siis oli päättänyt, ja tämä ei tietenkään tarkoita siis valituskieltoa mutta sitä luvanvaraisuutta.

Kun harkitsimme asiaa, on selvää, että asianosaisilla säilyy mahdollisuus saattaa korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoa, huostassapidon lakkaamista, yhteydenpidon rajoittamista, lupaa lapsen tutkimiseen, toimeentulon ja asumisen turvaamista, jälkihuoltoon ja tiettyyn yksityiskotiin sijoittamisen kieltoa koskeva hallinto-oikeuden päätös. Nämä kaikki ovat siis vielä tämän oikeuden piirissä ja mahdollisuuden piirissä saattaa korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi. Jos asiassa on siis jokin niistä valitusluvan myöntämisen perusteista, jotka äsken luin, korkeimman hallinto-oikeuden on myönnettävä valituslupa. Korkein hallinto-oikeus voi myöntää valitusluvan ennakkopäätösperusteen ohella myös ilmeisen virheen tai muun painavan syyn perusteella.

Näin lastensuojelun syvimmälle perusoikeuksiin kajoavat toimenpiteet, kuten vastentahtoinen huostaanotto ja sijaishuollon järjestäminen sekä niihin liittyvät päätösprosessit ja muutoksenhakujärjestelmä kokonaisuutena tarkastellen, turvaavat oikeusturvan saatavuuden, riittävyyden sekä asian joutuiseen käsittelyyn. Lapsilla on oikeus tulla kuulluksi, esittää

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

mielipiteensä asiassaan ja olla osallisena omassa asiassaan, myös vastentahtoisessa huostaanotossa ja sijaishuollon järjestämisessä. Lisäksi asianosaiset voivat hakea aina huostasapidon lopettamista kunnan sosiaalitoimelta ja tarvittaessa myös valittaa kunnassa tehdystä päätöksestä hallinto-oikeuteen. Lapsen edun tulee olla keskeinen arviointiperuste kaikissa lasta koskevissa lastensuojelutoimissa ja niiden jokaisessa vaiheessa.

Nyt tällä ehdotuksella pitkät oikeusprosessit ovat tulemassa enemmän lyhyiksi, jos eduskunta tämän ratkaisun hyväksyy. Olemme siis halunneet antaa vielä valiokunnalle mahdollisuuden pohtia, mikä tässä on lapsen edun mukaista. Uskon, että tämä kyllä puhuttaa eduskunnassakin, mutta nyt mahdollisuus on saatettu tämän äskeisen jälkihuollon laajentamisen yhteydessä myös vielä valiokunnan pohdittavaksi. — Kiitoksia, että sain puhua näin pitkästi.

Puhemies Matti Vanhanen: Tuli hyvä, perusteellinen esittely. Tästä puolen tunnin keskustelurajasta: tehdään tässä sopiva kompromissi, jatketaan nyt keskustelua tuonne kymmentä vaille asti tästä aiheesta.

15.32 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Näin isänpäiväviikolla on paikallaan todeta, että meillä on maassamme paljon lapsia, jotka kaipaavat elämäänsä ja arkeensa isää, ja on myös monia aikuisia, jotka kaipaavat elämäänsä isää. Perheiden hajoaminen ja rikkinäisyys on aihe, josta yhteiskunnassamme ei riittävästi puhuta. Jollakin tavalla siitä on tullut tabu, asia, josta ei jostakin syystä puhuta. Se on aivan ymmärrettävää, mutta se ei ole kenellekään hyväksi. Se on ymmärrettävää, koska asiat eivät ole mustavalkoisia ja yksioikoisia, vaan usein ne ovat hyvinkin vaikeita ja kipeitä. Hiljaisuus tämän aiheen ympärillä on ymmärrettävää, mutta se ei todellakaan ole hyväksi kenellekään. Kyllä meillä on lastensuojelun yhteydessä rohjettava puhua myös siitä, miten voisimme nykyistä paremmin tukea perheiden hyvinvointia mutta nimenomaan myös perheiden eheyttä. Kun lapsilta on kysytty kyselyissä heidän huolenaiheitaan, yksi yleisimpiä on ollut huoli siitä, että äiti ja isä eroavat. Lapsi tarvitsee isää, ja lapsi tarvitsee äitiä, lapsi tarvitsee ympärilleen perhettä. Parisuhteiden tukeminen palvelee meidän lasten ja perheiden hyvinvointia. Se näkyy myös lastensuojelussa myönteisesti.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on osa kokonaisuutta, joka parantaa erityisesti lastensuojelun piirissä olevien nuorten tukea, aivan kuten ministerin hyvästä esityksestä kuulimme. Esityksen tavoitteena on korjata lastensuojelulain säännöksiä ajantasaiseksi, vastaamaan eduskunnassa jo hyväksyttyjä lainmuutoksia. Tässä maassa ja tässä salissa tehdään paljon hyviä päätöksiä, vaikka ne eivät aina saa ansaitsemaansa huomiota. Tämä viime kaudella tehty päätös lastensuojelun jälkihuollon ikärajan nostamisesta 25 ikävuoteen on erittäin tärkeä ja kannatettava ja tukee meidän nuortemme hyvinvointia. Nykyään lastensuojelulain mukaan nuorella tarkoitetaan 18—20-vuotiasta. Nyt esityksessä ehdotetaan lastensuojelulakia muutettavaksi siten, että nuorilla tarkoitettaisiin 18—24-vuotiasta.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen kattavassa arviointiosiossa todetaan, että ”lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun”. Esitys myös toteaa, että ”kun viranomainen puuttuu perheen yksityisyyteen toteuttaessaan lastensuojelua, on päätöksiä tehtäessä huomioitava vanhempien ensisijainen velvollisuus ja oikeus päättää lapsensa hyvinvoinnista ja kasvatuksesta”. Tätä meidän yhteiskunnassamme on edelleen mer-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

kittäväällä tavalla vahvistettava: vanhempien mahdollisuutta ja vanhempien voimavaroja vastata lastensa kasvatuksesta ja hoidosta. Ihanteellisin tilanne olisi silloin, kun emme tarvitsisi lastensuojelua lainkaan. Meidän on kaikin tavoin pyrittävä siihen, että lastensuojelun tarve vähenisi, siihen, että isät ja äidit voivat hyvin, että perheet voivat hyvin, että lapsi saa vanhemmiltaan, huoltajiltaan, riittävän turvan, suojan ja huolenpidon tasapainoiseen elämään ja kasvuun. Kuitenkaan emme ole päässeet tässä asiassa oikein eteenpäin, vaan lastensuojelun asiakkuuksien runsas määrä on jatkuva huolenaihe. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan esimerkiksi viime vuonna, 2018, sijoitettiin kiireellisesti 4 390 lasta, mikä on 6,9 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.

Arvoisa puhemies! Keskustalle on erittäin tärkeää se, että me vahvistamme lasten, nuorten ja perheiden ennaltaehkäiseviä palveluita. Olemme hyvin iloisia siitä, että hallitus on nyt sitoutunut parantamaan näitä ennaltaehkäiseviä palveluita monin tavoin. Toiveemme ja näkemyksemme on se, että ennaltaehkäisyyn sijoittaminen tulee näkymään myönteisellä tavalla myös lastensuojelun tarpeen vähenemisenä. Lastensuojelun ennaltaehkäiseviksi toimiksi katson muun muassa seuraavat hallituksen päättämät toimet: Lapsiperheköyhyyttä vähennetään korottamalla yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapsilisiä. Lapehanke jatkuu. Sen avulla lasten ja perheiden palveluita kootaan yhden katon alle, jolloin ne ovat paremmin perheiden saavutettavissa. Lapsiperheiden kotipalvelun saatavuutta parannetaan. Päivähoidon ryhmäkokoja pienennetään.

Erityisen tärkeäksi tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa koen ja näin sen, että meidän tulisi tukea aluksi mainitsemaani perheiden eheyttä vahvemmin. Meidän tulee tehdä kaikemme sen eteen, että niin isänpäivä kuin äitienpäivä olisi todella lapselle iloinen ja onnellinen päivä. Siksi haluaisin kysyä ministeri Kiurulta tässä yhteydessä, että jos mahdollista, olisi hyvä kuulla siitä, millaisia toimia hallitus on tekemässä, jotta hallitusohjelmassa sovittu parisuhdetyön vahvistaminen toteutuu. Se liittyy hyvin vahvasti tähän meidän lastensuojeluaiheeseemme.

Arvoisa puhemies! Yhteinen tehtävämme on tukea perheiden eheyttä, vanhemmuutta ja nuorten hyvinvointia. Pidän hyvin tärkeänä, että ministerin mainitsema arvokas jälkihuollon kehittäminen saadaan yhdessä nyt eteenpäin. Se palvelee meidän nuoriamme. Ja on aivan todella hienoa ja arvokasta, että me täällä eduskunnassa pystymme tekemään tällaisia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia vahvistavia päätöksiä.

15.39 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella eduskunta hyväksyi lastensuojelulain muutoksen, jossa jälkihuollon ikäraja nostettiin 25 vuoteen. Ensi vuoden alusta voimaan tuleva laki on ollut kovasti kaivattu ja odotettu. Kokemukset kentältä ovat viestittäneet yhdensuuntaisesti, että yhteiskunnan tuki ja apu loppuvat ihan liian aikaisin. Edustaja Alanko-Kahiluodon lakialoite keräsi peräti 115 edustajan nimen, mikä kertoi yhteisestä tahtotilasta korjata vallitseva tilanne. Nyt lastensuojelulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nuorella tarkoitettaisiin 18—24-vuotiaista, kun ikä tämänhetkisen lain mukaisesti on 18—20 vuotta.

Vieraillessani elokuussa espoolaisessa lastensuojeluyksikössä nousi tämä jälkihuollon liian alhainen ikäraja keskusteluun. Yksikön työntekijät murehtivat sitä, että liian moni täysi-ikäisyyden saavuttanut nuori jäi ilman turvallisen aikuisen tukea. Lastensuojeluyksiköihin oli saattanut tulla muutamaa kuukautta vaille 18-vuotiaita, jotka saatiin juuri ja juuri kiinni säännölliseen elämänrytmiin, irti päihteistä, kiinni arjen toimintoihin, kuten pyykinpesuun ja ruuanlaittoon, kun heidät jouduttiin päästämään irti, koska laki ei mahdollis-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

tanut heidän valvottua ja tuettua ohjaamistaan. Kalliit lastensuojelusatsaukset valuivat hukkaan, kun vastuullista rahankäyttöä ja arjen perustaitoja osaamaton nuori suistui velkaantumisen, päihteiden ja rikollisuuden maailmaan.

Vaikka jälkihuoltovastuun kasvattaminen tuokin tullessaan taloudellisia seuraamuksia valtiolle ja kunnille, on lakimuutos inhimillisesti ja kokonaiskustannuksia tarkastellen järkevää. Nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattu: ”Kehitetään lastensuojelun jälkihuoltoa. Annetaan nuorelle riittävä tuki matkalla aikuisuuteen.” Mutta lisää rahoitusta ei ole varattu tähän erikseen. Tämän osalta joudumme näin ollen palaamaan asiaan myöhemmin, kun vaikutusten arviointia on pystytty tekemään paremmin.

Lastensuojelun henkilöstömitoituksen parantamiseen varattiin 9 miljoonaa euroa, ja tähän sisällytettiin erityistä tukea vaativien lasten moniammatillisten palveluiden turvaaminen ja tiimimallin kehittäminen. On tärkeää, että lastensuojelutyötä tekee riittävä määrä oikealla koulutuksella olevaa väkeä. Ylilyönnit ja lainvastaiset toiminnot lastensuojelussa ovat useimmiten kummunneet osaamattomuudesta ja tietämättömyydestä.

Myös meidän lainsäätäjien on laadittava sellaisia lakeja, jotka edistävät lastensuojeluyksiköissä tehtävää työtä. Lasten ja nuorten itsemääräämisoikeudet ovat tällä hetkellä käytännön kanssa ristiriidassa. Kun henkilökunnalla on riittävät oikeudet rajoittaa ja estää lapsen itseensä tai toisiin kohdistamaa vahingollista toimintaa, parantaa se lapsen tai nuoren hyvinvointia mutta myös lastensuojeluammattilaisten työssäjaksamista. Nyt kun tässä ministeri on paikalla, niin kysyisin: onko tarkoitus tältä osin tarkistaa lastensuojelulakia?

Keskustan eduskuntaryhmä näkee ensiarvoisen tärkeänä, että perheiden ja lasten ennalta ehkäisevää tukea on parannettava. Kautta Suomen kuntien lastensuojelumenot ovat kasvaneet ja lasten ja perheiden pahoinvointi on valitettavasti lisääntynyt. Kaukana tuntuu olevan se päivä, jolloin ennalta ehkäisevään työhön voidaan sijoittaa enemmän kuin kalliiseen kriisinhoitoon, mitä huostaanotot ja lastensuojeluyksikköihin sijoittamiset edustavat. Olemme keskustassa tyytyväisiä, että viime vaalikaudella aloitettu lasten ja perheiden tukemista parantava Lape-hanke on saanut jatkoa myös tällä vaalikaudella. On tärkeää kehittää toimivia lasten ja perheiden palveluita ja saada ne saman katon alle, jotta ne olisivat aidosti kohderyhmiensä tavoitettavissa ja tuloksellisia. — Kiitos.

15.43 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Lasten ja perheiden surullisten kohtaloiden ennaltaehkäisy tulisi olla päätöksenteon painopiste. Näin ei kuitenkaan ole, vaan sammutamme jatkuvasti tulipaloja — niin kuin tässäkin tapauksessa.

THL:n tilastojen mukaan niiden alaikäisten osuus, joista on tehty lastensuojeluilmoitus, on kasvanut hirvittävää vauhtia. Kasvu on ollut vuoteen 2008 verrattuna yli 63 prosenttia koko maan tasolla. Kanta-Hämeestä löytyy varoittava esimerkki, sillä siellä kasvu on ollut jopa 112 prosenttia. Koko 2000-luku on ollut järkyttävä. Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olevien määrä Suomessa on tuplaantunut ja siellä pahasti mainitussa Kanta-Hämeessä jopa 2,5-kertaistunut. Vastaavasti vuoden 2018 aikana huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleiden alaikäisten määrät ovat kolminkertaistuneet ja Kanta-Hämeessä nelinkertaistuneet. Huostaanoton tulisi olla viimesijainen toimenpide. Luvut kuitenkin kertovat, että lastensuojelu epäonnistuu lasten, nuorten ja perheiden tukemisessa huostaanoton välttämiseksi. Lapsiperheiden ongelmien juurisyyhin ei selvästikään päästä riittävästi käiksi.

Arvoisa puhemies! Miksi lastensuojelu epäonnistuu? Nyt käsillä olevassa lakimuutoksessa puhutaan monisektoraalisesta palvelukokonaisuudesta. Käytännössä ainoa asia, joka

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

lapsen tai nuoren elämään puuttuvassa prosessissa toimii hyvin ja kattavasti, on monisektoraalinen ja ammatillinen huolestuminen ja empatia. Kaikki työntekijät haluavat auttaa lapsia, kaikki ovat sitoutuneita tekemään sitä hyvää työtä, mutta lopputulos ei ole riittävä. Riittävää, todellista, pitkäkestoista ja vaikuttavaa apua eivät saa perheet eivätkä lapset. Seuraava toimi, joka toimii, onkin sitten tämä huostaanotto.

Keskeinen jälkihuollon anti on asumisen järjestämisen lisäksi se, miten sosiaaliturvajärjestelmää käytetään. Sen oppii 21 ikävuoteen mennessäkin. Ei jälkihuollossa ole sen enempää todellista apua nuorten elämään kuin lastensuojelulla ennen huostaanottoaakaan. Jälkihuoltoajan jatkamiseen 25-vuotiaaksi asti käytettävät rahat tulisivat parempaan käyttöön työssä ennen huostaanottoa.

Arvoisa puhemies! Huostaanottopäätökset ovat suuria, usein pitkäkestoisia prosesseja. THL:n vuonna 2018 julkaistun vuotta 2016 koskeneen tutkimuksen mukaan kolmasosa vuonna 16 sijoitettuna olleista oli ollut sijoitettuna vähintään puolet elämästään. Näitä huostaanottoja puretaan harvoin. 31.12.2014 huostassa olleista 0–15-vuotiaista lapsista 92 prosenttia oli huostassa vielä kaksi vuotta myöhemminkin. Siksi perusoikeuksiin rankimmin puuttuvissa päätöksissä tulisi säilyttää suora valitusoikeus hallinto-oikeuden päätöksistä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Väite siitä, että valituslupamenettelyn varaan jääminen samaan aikaan sekä turvaisi oikeusturvan että nopeuttaisi valitusprosessin kokonaisuudenäkökulmaa, on hyvin ristiriitainen. Eniten oikeusturvaa kaipaavien tapausten käsittely pelkästään pitkittyy valituslupamenettelyn vuoksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Jatkan tätä keskustelua kello 16 saakka, ja sitä ennen viimeisen puheenvuoron käyttää ministeri Kiuru.

15.47 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys lastensuojelulain muuttamisesta on tärkeä ja samalla harvinainen malliesimerkki siitä, miten oppositiosta voidaan vaikuttaa Suomen suuntaan. Viime kauden lopulla edustaja Alanko-Kahiluoto sai vietyä lakialoitteen läpi oppositiosta käsin vahvan yhteistyön turvin. Kiitos kaikille osallisille hyvästä työstä lastensuojelun jälkihuollon hyväksi.

Lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa nostetaan 21 ikävuodesta 25 ikävuoteen. Ikärajaa nostamalla matalan kynnyksen palvelut halutaan turvata huostassa olleille nuorille, ja näin syrjäytymistä voidaan ehkäistä entistä paremmin. Lapsiasiavaltuutettu toteaa lausunnossaan, että jälkihuollon ikärajan nostolla voi olla erittäin positiivisia vaikutuksia monen nuoren elämään ja lakimuutos on siksi kannatettava. Lapsiasiavaltuutettu nostaa nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen hyvin suunnitellun jälkihuollon tärkeäksi tavoitteeksi. Ikärajan nostolla autetaan nuorta aikuista itsenäistymään sekä lisätään nuoren elämänhallintaa ja hyvinvointia. Samaa aikaan on kuitenkin kehitettävä kuntien lapsiperhepalveluita yhdenvertaisiksi, vaikuttaviksi ja vastaamaan perheiden tosiasiallisia tarpeita. Autetaan ajoissa ja arvostetaan kaikenlaisia perheitä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että jatkossa lastensuojeluasioihin liittyvästä hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain valituslupamenettelyn kautta. Lapsiasiavaltuutetun lausunnon mukaan valituslupamenettelyn käyttöönotto on perusteltua mutta on erityisen tärkeää, ettei valitusluvan myöntämisen kynnys nouse liian korkeaksi. Lapsen oikeusturvan toteutuminen ei saa vaarantua tämän seurauksena. Samoin lapsen, nuoren ja hänen perheensä osallisuus sekä oikeus tulla aidosti kuulluksi lastensuojelun prosesseissa on turvattava jatkossa nykyistä paremmin.

15.49 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta hyvästä ja tarpeellisesta esityksestä. Lastensuojelu kuuluu julkisen hallinnon keskeisiin tehtäviin, ja sen kehittäminen on varmasti tärkeää kaikille tässä salissa.

Huostaanoton kokeneille nuorille tarjottava jälkihuolto on hyvin arvokas palvelu, jossa yhteiskunnan varat ovat todellisessa hyötykäytössä. Sen avulla voidaan ehkäistä syrjäytymistä. Lisäksi sillä voi olla pitkällä tähtäimellä kansantaloudelle suuria vaikutuksia. Kuitenkin, mikä tärkeintä, jälkihuolto voi parhaimmillaan helpottaa haastavista lähtökohdista itsenäistyvän nuoren tietä kohti tasapainoista ja onnellista aikuisuutta. On hienoa, että jälkihuollon palveluiden tarjoamisen yläkärä nostettiin 25 vuoteen lakimuutoksen kautta aiemmin tänä vuonna. Hallituksen esitys selventää lastensuojelulainsäädäntöä tämän osalta, mikä on järkevää.

Jälkihuollossa on toki vielä parannettavaa. Alueellisesti palveluissa on suuria eroja. Jälkihuollon asiakkailla on myös hyvin erilaisia ja valitettavasti myös eriarvoisia kokemuksia palveluiden tasosta. Kaikki eivät ole olleet edes tietoisia oikeudestaan jälkihuollon palveluihin, ja tähän tarvitsemme muutoksen.

Edellinen hallitus asetti tämän vuoden tammikuussa työryhmän selvittämään jälkihuollon uudistustarpeita. Raportin mukaan jälkihuoltoa tulisi uudistaa tavoitteelliseksi ja räätälöidä tukemaan nuoria aikuistumisessa ja itsenäistymisessä. Lisäksi tarvitaan kokonaisvaltaista ja koordinoitua yhteistyötä hallinnonalojen välillä, etteivät palvelut olisi irrallisia toisistaan. Toivon, että te, arvoisa hallitus, huomioitte vahvasti nämä ilmenneet uudistus- tarpeet.

Haluaisin nostaa esiin tästä esityksestä uuden lain voimaantuloon liittyvät säädökset. Esityksen mukaan jälkihuolto-oikeus koskee niitä lapsia ja nuoria, jotka kuuluvat ikänsä puolesta vuonna 2020 lain soveltamisalan piiriin. Laki ei siis koske jälkikäteen niitä nuoria, joiden jälkihuolto-oikeus päättyy ennen sen voimaantuloa. Lastensuojelun Keskusliitto on huolissaan siitä, ettei esityksessä ole arvioitu lakimuutoksen vaikutuksia jälkihuollon ulkopuolelle jääviin nuoriin. Yhdenvertaisen aseman takaamiseksi on huolehdittava, että nämä nuoret saavat tarvitsemansa palvelut aikuisten palveluiden puolelta.

Itsenäistymistä tukevia palveluita tarvitsevat siis myös ne nuoret, jotka jäävät lain soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä teidän, arvoisa hallitus, on otettava huomioon. Kannatan lämpimästi hallituksen tavoitetta lastensuojeluun liittyvien oikeusprosessien nopeuttamisesta ja lyhentämisestä. Pitkät oikeuskäsittelyt ovat hyvin haitallisia huostaan otetuille lapsille, eivätkä ne palvele kenenkään muunkaan etua. On hyvin tärkeää, että huostaan otetun lapsen elämä vakiintuisi mahdollisimman pian ilman häiriötekijöitä ja epävarmuutta. Kuitenkin prosessissa on huolehdittava tarkasti lasten oikeuksista sekä riittävästä osallisuudesta. Hallituksen ehdottamien muutosten lisäksi tarvitsemme myös laajempia toimia paremman lasten ja nuorten suojelun sekä hyvinvoinnin edistämiseksi. Toivon, että te, arvoisa hallitus, olette valmiita niihin.

15.53 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella hyväksytyn lastensuojelulain yhtenä osana tuli tämä jälkihuoltovelvoitteen lisääminen 25 vuoteen nykyisen 21 vuoden sijasta. Ja nyt tämä laki on käsittelyssä.

Jälkihuollollahan tarkoitetaan sijaishuollon tai pitkän avohuollon sijoituksen päättymisen jälkeen tarjottavaa kokonaisvaltaista tukea lapselle tai nuorelle. Jälkihuollon tarkoituksena on tukea lapsen kotiutumista sijaishuollosta tai auttaa aikuistuvaa nuorta saavuttamaan riittävät valmiudet itsenäisen elämän aloittamiselle.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Kuten tiedämme, usea 18-vuotias ja vielä 21-vuotiaakin nuori tarvitsee vielä paljon vanhempien tukea, ja ne nuoret, jotka ovat olleet sijoitettuna, ovat vielä entistä haavoittuvamassa asemassa. Onkin todella tärkeää, että tätä nivelvaihetta jatketaan ja heitä tuetaan.

Edustaja Sjöblom nosti esiin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät nuoret, ja tämä on tosiaan asia, joka sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa täytyy erikseen vielä katsoa ja jossa täytyy kuulla asiantuntijoita niin että laki voitaisiin ulottaa koskemaan kaikkia nuoria, jotka nyt sitä jälkihuoltoa tarvitsevat.

Nostaisin tässä esille ennaltaehkäisyn merkityksen meidän kasvavien lastensuojelun huostaanottomäärien suhteen. Yhä useamman lastensuojelun huostaanoton takana on vanhempien päihdeongelma tai mielenterveysongelma, ja sen takia vanhempien sujuva hoitoon pääsy mielenterveys- ja päihdepalveluihin on ensiarvoisen tärkeää, ja sillä voitaisiin moni kiireellinen sijoitus välttää ja välttää samalla paljon yhteiskunnallisia kustannuksia ja ennen kaikkea inhimillistä kärsimystä perheelle ja lapselle.

Samoin lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen matalalla kynnyksellä saaminen ja esimerkiksi päihdehoidossa vierotushoitoon nopealla aikataululla pääsy ovat ensiarvoisen tärkeitä, kun mietitään, millä tavalla me voimme ennaltaehkäistä lasten ja nuorten huostaanottoja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari, ja sen jälkeen viimeinen puheenvuoro ministeri Kiurulle.

15.56 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Keskusta oli viime kaudella hyväksymässä muun eduskunnan kanssa jälkihuollon ikärajan muutoksen 25 ikävuoteen. Tästä seuraa loogisesti tietysti se, että lastensuojelulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nuorella tarkoitetaan 18—24-vuotiasta. Nämä muutosesitykset ovat varsin teknisluonteisia ja yhdenmukaistavat eduskunnassa jo hyväksytyjen lakimuutosten toimeen saattamista.

Muutos voi tarkoittaa erityisesti alkuvaiheessa kunnille kustannusten nousua. Lisäkustannuksista ei ymmärtääkseni viime vaalikaudelta ole tarkkaa arviota, koska ikärajan muutos tehtiin eduskunnassa lakialoitteen pohjalta, eikä vaikutusarviointia siten tehty. Tämä tulisi kuitenkin kuntien osalta sekä selvittää että huomioida. Kysyisinkin ministeriltä: miten kunnilla on edellytykset vastata mahdolliseen kustannustason nousuun?

Tässä kohtaa keskusteluun on nostettu myöskin yleisesti lastensuojelun tilanne ja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi. Keskustan näkemys on, että lasten ja perheiden ennalta ehkäisevää tukea on parannettava. Muun muassa viime vaalikaudella aloitetun ja tällä vaalikaudella jatkuvan Lape-hankkeen avulla kehitetään lasten ja perheen palveluita ja kootaan niitä yhden katon alle, jolloin ne ovat paremmin perheiden saavutettavissa.

Lastensuojeluun ja erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin liittyvät siis konkreettisesti ja tärkeästi ennalta ehkäisevät toimet. Niissä ylivoimaisesti tehokkain keino on pitää suomalaisen kasvatus- ja koulutusjärjestelmän taso ja laatu kunnossa. Kouluisa kohdataan jokainen lapsi ja nuori, ja erityisesti opettajien osuus yhdessä kotien kanssa on äärimmäisen ratkaiseva. Koulut tarvitsevat myös moniammatillista tukea, jossa tietojenvaihto, moniammatillinen toiminta on riittävää ja suoraviivaista.

Arvoisa puhemies! Kannan iloa siitä, että hallitus on juuri näihin toimiin satsaamassa. Ensijainen vastuu lapsen kasvattamisesta on, kuten ministeri Kiuru ansiokkaasti totesi, aina vanhemmilla. Valitettavasti aina se ei ole mahdollista. Niissä tapauksissa yhteis-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

kunnan pitää varmistaa, että riittävä ja riittävän pitkä apu ulottuu tarpeeksi kauas. Se on myöskin tämän esityksen ydin.

15.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on ilo kuulla tätä keskustelua, koska erittäin hyvin luemme täällä eduskunnassa aikaa, ja hienoa oli se, todettavaksi jo tähän alkuun, että viime sosiaali- ja terveysvaliokunnassa puolueet löysivät yli rajojen toisensa, ja tästä syystä yksittäinen kansanedustajankin aloite päätyi siihen, että tuki löytyi muista puolueista asian käsittelyyn ottamiseen ja vieläpä niin, että sekä hallitus että oppositio tuota kyseistä aloitetta aikoinaan tukivat. Se kertoo siitä, että lastensuojeluasioissa eduskunnassa on vahva tahtotila, ja se näkyy nyt siinä, että uusi hallitus sitten toi tämän eduskunnan esityksen — joka vaatii siis 12 miljoonan euron ponnosta — tänne eduskuntaan käsittelyyn, ja tämä on myös varattu osaksi ensi vuoden budjettiesitystä ja siitä eteenpäin.

Niin kuin totesin, viime hallituskaudella lastensuojelulakia muutettiin ja nuo uudistukset astuvat voimaan vuoden alkuun, mutta tärkeä asia meillä on vielä ikään kuin kunniavelkana maksettavana. Tästä asiasta edustaja Mattila puhui ottaessaan esiin tuon itsemääräämisoikeuden jatkoon. Sosiaali- ja terveysministeriössä on pitkään tehty töitä itsemääräämisoikeuden tänäpäiväistämiseksi eräiden ryhmien osalta, ja erityisesti lastensuojeluasiakkaat ovat olleet tilanteessa, jossa itsemääräämisoikeuden nykypäiväistäminen on jäänyt jälkeeseen. Valiokunnassa kipuillimme tämän asian kanssa, ja on tässä eduskunnan edessä todettava, että valitettavasti hyvä yritys, joka silloin oli jo ministeri Saarikolla, päättyi sitten valiokunnassa siihen, että perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen jouduimme tilanteeseen, jossa sitä olemassa olevaa pohjaa emme saaneet sellaisella aikataululla korjattua, että se olisi täyttänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon ehdot, minkä johdosta itsemääräämisoikeuteen liittyvät parannuspykälät jäivät silloin päättämättä. Siinä on kysymys yksinkertaisesti siitä, että lastensuojelulapsillakin on oikeus tavanomaiseen elämään. Ja mitä tuo tavanomainen arki, tavanomainen elämä kattaa, se jäi meiltä vielä eduskunnassa tarkalleen määrittelemättä, ja tältä osin meillä on tässä kyllä kunniavelkaa, myönnän sen, mutta samassa hengenvedossa on sanottava, että tämän määritteleminen ei ole kovin helppo tehtävä. Mutta tässä todettuna: lastensuojeluasioihin joudumme palaamaan vielä moneen kertaan eduskunnan kaudella, ja jään tätä asiaa vielä pohtimaan, ja yritämme myöskin valmistella — teille, edustaja Mattila — tähän vielä jatkossa tämän kunniavelan maksun, mutta totean, että tehtävä ei ole helppo.

Sitten, muita kysymyksiä tuli: Edustaja Aittakumpu kysyi parisuhdetyöstä. Tänään ovat muuten Parisuhdepäivät alkaneet, olin siellä aamulla puhumassa, ja lupasin myös siellä, että asia varmasti nousee keskusteluun ja tulemme tekemään nimenomaan hallitusohjelman innoittamina toimia siihen, miten suomalaisia parisuhteita voidaan laittaa voimaan paremmin. Moni ajattelee, että miksi eduskunta siitä kantaisi huolta, mutta kyllä minun on sanottava, että niin monessa suhteessa me suomalaiset voisimme paljon paremmin, jos parisuhteetkin voisivat hyvin, ja sitä kautta on ilo sanoa, että hallitusohjelmassa tunnustetaan se, että asioilla on merkitystä, erityisesti täällä sosiaali- ja terveydenhuollon puolella. En lähde nyt sen enempää tässä avautumaan, mutta olemme kyllä pohtimassa myös tätä asiaa.

Jälkihuollon kehittämisestä oli kysymyksiä, ja on todettava, että tässä esityksessä ei siis voi millään olla jälkihuollon kehittämistoimia, koska tämä tuli kesällä lastina pöydälle ja hyvä kun tässä ajassa saimme tehtyä hallituksen esityksen, joka oli kahden kuukauden ajan lausuntokierroksella, joten ymmärrätte ne tuskat siinä. Tällaisia asioita pitää valmistella

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

sitten kentän kanssa isossa yhteistyössä: mitä se jälkihuollon kehittäminen on, kun se venyy nyt 21:stä 25 ikävuoteen? Samaan asiaan itse asiassa törmäsin maanantaina vieraillessani Porin sosiaalitoimessa, ja erityisesti lastensuojeluasiakkaiden työntekijöiden kanssa keskusteltuani totesin juuri tämän saman, että perästä vielä kuuluu.

Kivisaari muistutti vaikutusarvioinnista: Se on totta, mutta on hyvä sanoa, että tässä esityksessä, sillä aikataululla, mikä meillä oli käytössä, teimme parhaamme, ja kyllä tässä vaikutusarvioita on, mutta on nimenomaan kysymys siitä, mitä me sillä sisällöllä tarkoittamme, kun mennään 21 vuoden jälkeen sinne 25:een. Käydään tämä dialogi nyt kentän kanssa hyvässä yhteistyössä ja huolellisesti valmistellaan se, mitä sitten tällä rahalla, tällä 12 miljoonalla, tosiasiaa tullaan jatkossa tekemään. Mutta otan kopin siitä.

Edustaja Sjöblom nosti esille myös sen, mitä tehdään sitten näille nuorille, jotka 21 vuotta täytettyään eivät pääsekään jälkihuollon korotuksen piiriin. Tuossa äsken totesinkin jo, että he eivät jää kuitenkaan ilman tukea. Se on selvä jo sen takia, että sosiaalityöntekijän tulee ohjata heidät, jo nykylainsäädännön mukaan, tarvittaessa käyttämään kunnan muita yleisiä palveluita, tukitoimia ja etuisuusjärjestelmiä, tästä ei voi siis kieltäytyä kentällä. Toisaalta myöskin lastensuojelulaki mahdollistaa tällä hetkellä ja jatkossakin sen, että kunta voi tarjota myöskin erillistä jälkihuoltoa, jo nyt, niille nuorille ja lapsille, jotka ovat tämän tarpeessa, vaikka ikä tulisikin täyteen, ja tältä osin he eivät tule jäämään tässä heitteille — mutta meille on tärkeää, että me valvomme, että näin todella on.

Aivan lopuksi, puhemies, toteaisin vielä tähän loppuun, että minä kiitän eduskuntaa siitä, että te olette aivan oikein ymmärtäneet tämän lakiesityksen vaikeamman osan, joka nimittäin liittyy käytännössä näihin valituslupamenettelyn osalta tuleviin muutoksiin. On iloa kuulla kuitenkin sitä keskustelua, että eduskunta arvosti tätä hallituksen aloitetta siitä, että käynteä tämän keskustelun vielä täällä. Lausuntokierroksella 23 lausunnonantajaa — siis kahden kuukauden työn tuloksena 23 lausunnonantajaa — totesi, että kuitenkin kannatettiin tätä esitystä, joka perustuu nyt siihen eduskunnan pohjaratkaisuun. Kolme näistä tahtoista koki, että näin ei olisi pitänyt toimia. Siksi valiokunnan tulee olla tässä sitten viimeinen ratkaisija, miten päin tämä asia halutaan tehdä. Siltä osin totean teille, että tehkää parhaanne ja ottakaa vielä tarkalleen selvää. [Puhemies koputtaa] Näissä asioissa on herkkyyksiä, joissa on lapsen etu arvioitava, ja uskon, että valiokunta siitä suoriutuu, ja haluan, että te saatte vielä mahdollisuuden tämän tekemiseen. Tiedän, että arviointineuvosto olisi halunnut, että tätä asiaa olisi perusteltu enemmän, mutta eduskunta on tämän päätöksen aikoinaan jo tehnyt, ja tuomme sen tämän lakiesityksen yhteydessä vielä kerran arvioitavaksi, että miten mennään, ja siltä osin kiitos myös puhemiehelle, että sain tämän tässä lopussa sanoa. Suhtaudutaan tähän kylmän viileästi, niin, että lapsen etua nyt valiokunnassa tarkastellaan, ja tulette varmasti siellä pääsemään sitten omiin johtopäätöksiin siitä, miten asiaa edetään. Mutta eduskunnan kanta on täällä taustalla, ja vielä kerran on täällä mahdollisuus asiaa arvioida. Kiitän tästä keskustelusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.07.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Keskustelua jatkettiin kello 19.04.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä.

19.04 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Jälkihuollon pidentäminen siihen saakka, kunnes jälkihuoltoon oikeutettu nuori täyttää 25 vuotta, mistä siis tässä lakiesityksessä on puhe, on erittäin perusteltu asia. Jälkihuollon tarkoitushan on auttaa aikuistuvaa nuorta saavuttamaan riittävät valmiudet itsenäiseen elämään. Nuoret saavat jälkihuoltona tukea esimerkiksi asumisen, koulutuksen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn, terveydenhuollon sekä toimeentulon suhteen. Itsenäisen elämän aloittaminen on kaikille nuorille vaativa prosessi, mutta erityisen vaativaa se voi olla lastensuojelussa sijoituksessa olleille nuorille, ja siksi on perusteltua tukea näitä nuoria nykyistä pidempään niin että omat siivet varmasti sitten kantavat itsenäisessä elämässä. On toki jälkihuoltoa myös sisällöllisesti edelleen kehitettävä, ja siihen hallitusohjelmassakin on sitouduttu, mutta tämä kehittämisasia ei toki tähän lakiesitykseen nyt sitten mahtunut tai ennähtänyt.

Puhemies! Tämä on todella tärkeä lakimuutos, mutta en voi olla sanomatta, että meidän on kyllä tässäkin asiassa katsottava perusasioita. Miksi lastensuojeluasiakkuudet lisääntyvät koko ajan? Miksi emme panosta lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja ennaltaehkäisyyn? Näiden toimenpiteiden avulla saisimme estettyä monta inhimillistä kärsimystarinaa ja yhteiskunnan rahaakin varmasti säästyisi. Lapsiin ja nuoriin panostaminen on paras tulevaisuusinvestointi, minkä voimme ikinä tehdä, ja onneksi tässäkin asiassa tämä hallitus on tehnyt suunnanmuutoksen kohti parempaa, ja oli jo korkea aika.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Tarkastusvaliokunta tutustui tänä syksynä lastensuojelun tilanteeseen, ja aiomme sitten jatkaakin tämän asian käsittelyä jossakin vaiheessa. Alustavan tutustumisen perusteella tulimme siihen tulokseen, että lastensuojelun sisältöä ja toimintatapoja on myös pohdittava uudelleen. Lainsäädännössä tuntuu olevan vielä selkeyttämisen tarpeita esimerkiksi siinä, milloin nuorta saa rajoittaa lastensuojeluyksikössä. Kävimme tutustumassa paikan päällä, ja meille kerrottiin työntekijöiden taholta, että he voivat puuttua nuoren toimintaan rajoittavasti vasta siinä vaiheessa, kun jotain ikävää on jo tapahtunut. Ennaltaehkäisevästi puuttuminen tai tällainen rajoittaminen ei ole luvallista, näin meille kerrottiin. Siellä sanottiin, että he eivät ole varmoja, tarvitaanko uutta lakia, mutta erityisesti lain sisältöä täytyisi selkeyttää, se on epäselvä. Tapasimme tutustumiskäynnillä myöskin nuoren, joka asui siellä lastensuojeluyksikössä, ja kun kysyimme tästä asiasta häneltä, nuorelta, itseltään, hän kertoi, että hänen kohdallaan ennalta ehkäisevä rajoittaminen pelasti hänet ja hänen tulevaisuutensa. Ilman näitä rajoittamistoimenpiteitä hän ei olisi selvinnyt tulevaisuuteen siinä elämäntilanteessa, kun hän akuuttivaiheessa tuli sinne lastensuojeluyksikköön. Erityisesti työntekijät kyllä toivovat lainsäädännön selkiyttämistä, sillä he kokivat, että epäselvyys lainsäädännössä vaikeuttaa nuorten auttamista. — Kiitos.

19.08 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tästä asiasta on tänään käyty todella hyvää keskustelua täällä jo, ja edelleen haluan itsekkin tähän osallistua, koska aihe on niin tärkeä. On todella hyvä asia, että lastensuojelun jälkihuoltotoimenpiteitten piiriin nyt pääsevät myös aikuistuvat nuoret, koska tutkimusten mukaan kodin ulkopuolelle sijoitetuista

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

lapsista hyvin moni on syrjäytymisvaarassa, ja meidän täytyy löytää niitä keinoja, joilla tätä syrjäytymistä voidaan ennaltaehkäistä. Nämä huostaanotetut nuoret tarvitsevat erityistä tukea, jotta he pääsevät tämmöisen itsenäisen hyvän elämän alkuun. Heillä ei ole muita omaisia, jotka voivat tämmöistä normaalia tukea heille tarjota, joten silloin on yhteiskunnan tehtävä tätä tukea antaa. Nämä tukitoimenpiteet voivat olla sitä, että nuori saa esimerkiksi henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa ihan arjessa selviytymiseen tai sitten opintojen ja työllistymisen tukea.

On toki niin, että varmasti tämä uudistus tuo myös kustannuksia. Kuntaliiton arvion mukaan tästä voisi seurata jopa noin 50 miljoonan euron kustannukset, ja on tärkeätä, että jatkossa nämä ihan ehdottomasti kunnille korvataan. On syytä koko ajan pitää mielessä se, että pitkällä tähtäimellä kuitenkin nämä toimenpiteet tulevat edulliseksi, koska ihan varmuudella säästää muita menoja, jos päästään ajoissa ennaltaehkäisemään näitten nuorten elämässä muuten myöhemmin esiin nousevia ongelmia ja haasteita.

Täällä käytiin aikaisemmin hyvää keskustelua siitä, että jälkihuollon kehittämistä tarvitaan myös monella tavalla lisää, ja jatkossa jää nähtäväksi, mitkä ovat tämmöisen työryhmän toimenpide-ehdotukset siihen, mitkä toimenpiteet voisivat olla hyviä ottaa käyttöön. Nostettiin esiin huolta myös näistä väliinputoajista, jotka tämän lain myötä eivät jälkihuollon piiriin kuulu, koska tämä ei ole takautuvasti heidän osaltaan voimassa. On tärkeää koko ajan muistuttaa siitä, että kunnilla myös on mahdollisuus edelleenkin ohjata heitä tämmöisten toimenpiteitten piiriin siitä huolimatta, ettei siihen ole lakisääteistä velvoitetta. Varmaan kunnissa luottamustoimissa olevat valtuutetut ja muut huolehtivat, että näin todellakin tapahtuu.

On ollut tosi hyvä, että nostetaan esiin tämmöinen polttava kysymys, koska se on yhteiskunnan vastuulla, että meillä ei olisi nuoria, jotka omista toimenpiteistään riippumatta ovat joutuneet semmoiseen tilanteeseen, että perhetaustan tai muun takia he ovat joutuneet huostaanotetuiksi ja siitä sitten seuraa haasteita. Nyt sitten ollaan tarttumassa tähän haasteeseen.

19.11 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuulimme päivällä ministerin laajan ja perusteellisen esittelyn, kiitoksia hänelle siitä, ja on käyty myös vilkasta keskustelua asian tiimoilta. Taustalla on tämä viime vaalikauden, edustaja Alanko-Kahiluodon aloitteesta tehty, lainmuutos, joka on erittäin perusteltu.

Jälkihuollon kehittäminen lastensuojelussa palvelee nuoriamme. Sillä ehkäistään syrjäytymistä. Tehtävämme on aina pitää kaikki mukana. Lakimuutos helpottaa haastavista oloista ponnistavan nuoren matkaa kohti aikuisuutta ja vastuunottoa. Toki, niin kuin kuulimme, lastensuojelua tulee katsoa kokonaisuutena. Myöskin sivistysvaliokunnassa kuulimme asiantuntijoiden kertomaa siitä, että nuorten rajoittaminen on vähintäänkin ymmärretty väärin joissakin toimipisteissä. Tarvitaan laintulkinnan selkeyttämistä ja ainakin sen läpikäymistä ja kouluttamista, jotta ei mennä liian pitkälle vietyihin ratkaisuihin.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti esille myös perheitten tukemisen. Päivällä oli puhetta puolisoitten välisen suhteen tukemisesta, perheitten eheyden tukemisesta ja vanhemmuuden tukemisesta. Ne ovat kaikki tärkeitä asioita, sillä lapsia ja nuoria on pystyttävä autamaan ajoissa. Lasten hyvinvointi, nuorten hyvinvointi ja perheitten hyvinvointi ovat meille tärkeitä asioita ja kuuluvat yhteen. Meidän tulee parantaa ennalta ehkäisevää tukea. Perheet tarvitsevat aivan konkreettista kotiapua, ja tarvitsemme vanhanajan kodinhoitajat takaisin. Lasten ja perheiden palvelut kannattaa koota yhden katon alle perhekeskuksiin,

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

tai millä nimellä sitä halutaan kutsua, samalle luukulle, jossa eri alojen asiantuntijat tekevät yhteistyötä ja palvelut ja tuki ovat perheitten kätevästi saatavissa. Sekä ennalta ehkäisevä tuki, korvaava ja korjaava tuki että jälkihoito kannattaa siis sijoittaa saman katon alle. Näin voimme tukea lapsia ja perheitä oikeaan aikaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden muutoksenhakua koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.08 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset jatkavat hallintolainkäyttöä koskevaa kehitystä, sitä samaa kehitystä, jota jo viime eduskuntakaudella vietiin eteenpäin. Elikkä valittaminen hallinto-oikeuden päätöksestä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupaa rajoittuisi jatkossa asioihin, joiden osalta poikkeavaan menettelyyn olisi erityiset perusteet. Esitettyjen lakimuutosten johdosta valituslupan piiriin tulisi eräitä uusia asiaryhmiä, esimerkiksi vaikkapa asumisen tukia koskevien lakien mukaiset tuen takaisinperintään liittyvät ja sanktioluonteiset päätökset sekä eräät luonnonsuojelulain ja jätelain mukaiset päätökset.

Samoin tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan maastoliikennelakia muutettavaksi siten, että kunnalla olisi mahdollisuus jatkossa periä maksua kilpailuja ja harjoituksia koskevissa lupa-asioissa. Itse toivon, että jos ja kun tämä hallituksen esitys — mikä on mielestäni ihan järkevä ja eteenpäin vietävä esitys — toteutuu, niin ne maksut, joita sitten mahdollisesti kunnat perivät, olisivat erittäin maltillisia, ettei rajoiteta mitään harrastustoimintaa ja kilpailuja jatkossa, että kunnat pitäytyisivät tässä kohtuullisuuden rajoissa.

Kaiken kaikkiaan nämä vaikutukset, mitä tällä hallituksen esityksellä on: Käytännössä taloudellisia vaikutuksia ei ole ainakaan asiantuntijoiden näkemysten mukaan. Samoin myöskin ympäristövaikutusten arvioidaan olevan hyvin minimaalisia. Omasta mielestäni tärkeitä ovat yhteiskunnalliset vaikutukset siinä, että lainsäädännön selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen edistävät sitä, että hallintoasioiden oikeudenkäynnin osapuolet voivat olla jatkossa nykyistä paremmin selvillä oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Se on omasta mielestäni tärkeä asia, että tiedetään, milloin pystytään valittamaan ja milloin ei, ja että myöskin oikeuksista ollaan tietoisia.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Käytännössä tässä hallituksen esityksessä on pelkkiä teknisiä muutoksia. Mutta toivon, että valiokuntakäsittelyssä asiaan sitten perehdytään ja sitä katsotaan tarkemmin.

16.11 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kun tuli tästä valituslupajärjestelmästä ja tietysti tästä hallituksen esityksestä tuo edustaja Torniaisen puheenvuoro, niin itselle tuli mieleen semmoinen asia, että tietysti kun lähdetään siihen, että korkeimmasta hallinto-oikeudesta tulee niin sanottu ennakkopäättötuomioistuin tai semmoinen räikeiden virheiden korjaaja — sinänsä voi olla ihan hyväkin se tie, mikä ollaan valittu — niin tässä on hyvä huomata, että tämä luo nyt hirveästi paineita sinne alemmille tasoille, että siellä olisi hyvä käsittely. Jos ajatellaan kuntaa tai sitten hallinto-oikeuksia, joissa on myös paljon ruuhkaa, niin sen pitäisi olla erittäin laadukasta, koska kuitenkin se kynnys päästä eteenpäin nyt nousee. Aikaisemmin asian on saanut sinne valitusinstanssiin, joskin siinä on puolensa ja puolensa: toiset sanovat, että siinä on liiallista mahdollisuutta valittaa, niin että tietyt asiat seisovat, ja toiset taas katsovat, että olisi hyvä, että jokaisessa asiassa saisi vielä erittäin osavien ihmisten arvioita.

Edustaja Torniainen puhui myös kunnista, jotta ne ottaisivat huomioon kaavoituksessa erilaiset tapahtumat ja toiminnot. Esimerkiksi itse saan yhteydenottoja erilaisilta yrittäjiltä, esimerkiksi moottoriurheiluyrittäjiltä, ja he kokevat, että nykyisin ei saa oikeastaan missään enää pitää tällaisia ratoja ja harrastaa. Näihinkin pitäisi löytää semmoinen tasapaino ja osaaminen erityisesti myös tuomioistuinpuolella, joihin valitetaan silloin, kun asia ei ole mennyt jommankumman osapuolen haluamalla tavalla. Tietysti itse aina ajattelen, onko siellä tarpeeksi osaamista ja ymmärrystä, ja varsinkin sitten tietysti, jos valitusmahdollisuuksia rajoitetaan.

Yksi asia, minkä tietysti pitäisi olla paremmin, on se, että tuomioistuinten tulisi erityisesti kaava- ja lupa-asioissa helpommin suorittaa paikan päällä katselmus. Nythän se on aika pitkälle harkinnanvaraista, ja mitä on itsekkin tutustunut asiakirjoihin, niin monesti huomaa, että jospa oltaisiin menty paikan päälle, koska kaikki maasto-olosuhteet ja melumittaukset eivät selviä lähtökohtaisesti aina papereista. Tässä on yksi semmoinen asia, mistä toivoisin, että eduskunta ja erityisesti hallitus ottaisi kopin, että miten tämä voitaisiin ratkaista niin että asiat tulisi selvitettyä oikealla tavalla. Olisiko se sitten sellainen asia, että asianosaisten vaatimuksesta tulisi järjestää katselmus? Se katselmushan on kuitenkin siellä maastossa esimerkiksi lupien kohdalla, eli jos ajatellaan, että me päätämme asiasta näkemättä sitä — puhutaan usein, että pitää ihmistäkin kuulla henkilökohtaisesti — niin se asiahan on jossain siellä maastossa, ja sitten tuomioistuin perehtyy pelkkien papereiden avulla. Eli tämä on kyllä selkeä kehittämiskohde, ja tähän asiaan liittyy se, että tämä lisää paineita osaamiselle nyt sinne alempiin asteisiin.

16.14 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Meri nosti hyvin alempiasteisten oikeustahojen menettelyjen ja asioiden käsittelyn nopeuttamisen esille ja myöskin sen tieto- ja taitotason ja resurssien olemassaolon.

Itse olen samaa mieltä siitä, että myöskin alempiasteisella oikeustasolla resurssien pitää olla riittävät ja myöskin siellä pitää pystyä käsittelemään asioita nopeassa tahdissa. Käytännössä tämä hallituksen esitys on nimenomaan sitä, että asioiden käsittelyt nopeutuvat. Aivan liian kauan meillä tällä hetkellä käsittelyajat kestävät eri oikeustasoissa. Se on hyvä asia, että nyt tätä asiaa viedään eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Myöskin huomio: tämä hallituksen esitys valitusmenettelyn käyttöalan laajentamisesta mahdollistaa korkeimman hallinto-oikeuden aseman kehittymisen entistä enemmän ennakkopäätöstuomioistuimeksi. Se on omasta mielestäni myöskin hyvä asia tässä, että eri oikeustasot pystyvät enemmän ja paremmin keskittymään oikeisiin asioihin tulevaisuudessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden julkisia kuulutuksia koskevien säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 73/2019 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rehulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 70/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.16 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä rehulain muuttamiseksi on kysymys EU:n valvonta-asetuksen kansallisesta toimeenpanosta. Käytännössä nämä ovat teknisiä lainmuutoksia mutta koskevat erittäin merkittävää ja erittäin ajankohtaista ja tärkeää asiaa, koska terveellinen, turvallinen ja ympäristöystävällinen ruoantuotanto on meille kaikille äärimmäisen tärkeää. Rehulainsäädännön kehittämällä me varmistamme rehujen turvallisuuden eläimille ja sitä kautta myöskin eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadun meille suomalaisille.

Suomalainen tapa tuottaa ruokaa on kansainvälistä kärkeä niin ilmaston, ympäristön tilan kuin eläinten hyvinvoinnin kannalta. Suomalainen ruoantuotanto on monilla mittareilla mitattuna maailman laadukkainta. Eläinperäiset elintarvikkeet ovat vahva osa suomalaista ruokakulttuuria tänään ja myös tulevaisuudessa. Suomalaiset esimerkiksi syövät lihaa ja juovat maitoa myös jatkossa. Eläinten hyvinvointia parantamalla me voimme vahvistaa suomalaisten luottamusta ruoantuotantoamme kohtaan, ja siihen myös tämä rehulainsäädännön muutos liittyy. Lihansyönti ja maidonjuonti eivät tosiaan tule loppumaan, eikä niiden tarvitsekaan loppua, vaan sen sijaan meidän täytyy vahvasti edelleen kehittää

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

meidän maatalouttamme sillä tavalla, että me turvaamme maataloustuottajille edellytykset kestäväan työhön myös lainsäädännön kautta. Suomalainen eläintuotanto on maailman parasta, ja on tärkeää, että me yhdessä annamme sille myöskin arvostuksen, silläkin tavalla, että voimme esimerkiksi jokainen arjessamme tukea suomalaista hyvää, laadukasta ruoantuotantoa suosimalla ja ostamalla kotimaista ruokaa ja juomaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

12. Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen 17 a §:n muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 1/2019 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien lakien muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 10/2019 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 3/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Hallintovaliokunnan puheenjohtaja edustaja Purra.

Keskustelu

16.19 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta on helmikuussa 2019 hyväksynyt lainsäädännön, joka mahdollistaa nykyisten Väestörekisterikeskuksen, maistraattien ja Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimivan maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksikön tehtävien yhdistämisen uudeksi kokonaisuudeksi perustettavaan Digi- ja väestötietovirastoon. Muutokset tulevat voimaan vuoden 2020 alussa, jolloin uusi virasto myös aloittaa toimintansa.

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi mainitusta organisaatiouudistuksesta johtuvat pääosin tekniset muutokset niihin lakeihin, joissa säädetään yhdistettävien viranomaisten tehtävistä, virastojen välisestä toimivallanjaosta tai joissa muutoin viitataan näihin toimijoihin. Lisäksi ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomia alueellisia toimivaltasäännöksiä, koska Digi- ja väestötietoviraston toimialue on valtakunnallinen.

Digi- ja väestötietoviraston toimialue kattaa myös Ahvenanmaan maakunnan, jossa maistraateille säädettyjä tehtäviä, kuten holhousviranomaisen tehtävät, avioliittoon vihkimiset ja julkisen notaarin tehtävät, hoitaa Ahvenanmaan valtionvirasto. Ahvenanmaan valtionviraston rooli ja toimivalta säilyvät muutoksen yhteydessä ennallaan.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Hallituksen esitykseen sisältyy saamen kielilain muutos, jolla kielilain soveltamisala laajennetaan koskemaan koko valtakunnallista Digi- ja väestötietovirastoa. Muutos parantaa saamelaisten kielellisiä oikeuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että muutoksen toteuttamiseen varataan riittävät resurssit.

Ehdotetulla lainsäädännöllä keskitetään maistraattien, Väestörekisterikeskuksen ja Ahvenanmaan valtionviraston ylläpitämiä henkilörekistereitä koskeva sääntely väestötietojärjestelmää lukuun ottamatta uuteen lakiin Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä. Mainitut viranomaiset ylläpitävät nykyisin yhteensä kuutta lakisäätteistä rekisteriä, joista säädetään eri laeissa. Valiokunta pitää sääntelyn yhdistämistä ehdotetulla tavalla perusteltuna, koska sillä lisätään tietojenkäsittelyn yhdenmukaisuutta ja selkeytetään sääntelyä. Muutoksilla myös päivitetään henkilörekistereitä koskeva sääntely uudistuneen tietosuojalainsäädännön mukaiseksi.

Maistraateilla on nykyisin 36 ja Väestörekisterikeskuksella 3 toimipaikkaa tai työskentelypistettä eri puolilla Suomea. Muutoksella ei valiokunnan saaman selvityksen perusteella ole välittömiä vaikutuksia yhdistyvien toimintojen nykyisten toimipisteiden määrään ja sijaintiin. Valtioneuvoston asetuksella säädettävän toimipaikkaverkoston ulkopuolelle jäävät paikkakunnat, joilla virastolla on toimintaa, on tarkoitus sisällyttää viraston toimipisteiksi viraston työjärjestyksellä.

Hallintovaliokunta on tähdentänyt, että lisääntyvästä sähköisestä asioinnista huolimatta osa viraston tehtävistä ja palveluista edellyttää luonteensa vuoksi käyntiasiointia. Tällaista henkilökohtaista asiointia edellyttäviä palveluja ovat esimerkiksi siviilivihkimiset, julkisen notaarin todistuspalvelut, ulkomaalaisten rekisteröinti ja kaupanvahvistukset. Kaikilla ei myöskään ole tietotekniikkaa käytössään tai kykyä käyttää sitä. Valiokunta painottaa, että virastojen palvelujen saatavuus tulee varmistaa niin, että käyntiasiointia vaativat palvelut ovat kohtuullisen matkustusajan päässä. Tämän vuoksi on tärkeää, että myös uuden viraston toimipaikkaverkosto on riittävän kattava.

Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että Digi- ja väestötietoviraston palvelut ovat kattavasti saatavilla koko Suomessa. Valiokunta ehdottaa palvelujen saatavuuden varmistamiseksi eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa: ”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Digi- ja väestötietoviraston laadukkaiden palvelujen saatavuuden turvaamisesta koko maassa ottaen huomioon muun muassa käyntiasioinnin tarpeet, tietoteknisen laitteiston tai käyttäjäosaamisen puutteet osalla väestöä, ikääntymisestä ja sairauksista johtuva viranomaisasioinnin vaatiman toimintakyvyn aleneminen sekä kielellisten palvelujen saatavuuden tarpeet molemmilla kansalliskielillä ja saamen kielellä.”

Valiokunta tähdentää, että Digi- ja väestötietoviraston tehtäväkohtaista lainsäädäntöä tulee jatkossa tarkastella huolellisesti ja tarvittaessa muuttaa niin, ettei lainsäädännöllä tarpeettomasti estetä viraston toiminnan ja palvelujen kehittämistä digitalisaation keinoin. Valiokunta toteaa kuitenkin, että tällaiset muutokset on hyvän lainvalmistelutavan vuoksi perusteltua arvioida erikseen.

Valiokunta pitää myönteisenä, että valtiovarainministeriössä arvioidaan parhaillaan, miten uuden viraston toiminnassa hyödynnetään maistraatin tunnettuutta perinteisenä instituutiona. Valiokunnan käsityksen mukaan maistraatti-brändiä voidaan ja sitä tulee hyödyntää ainakin osin uuden viraston palveluissa ja viestinnässä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä pääosin muuttamattomina mutta ehdottaa eräitä lakitekniisiä muutoksia

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

viiteen lakiehdotukseen sekä kahden uuden lakiehdotuksen hyväksymistä aiemmin hyväksytyjen lakimuutosten huomioonottamiseksi. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

16.25 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Kuluvan syksyn aikana on käyty vään-
töä maistraattien palvelu- ja toimipaikkaverkostosta tilanteesta, jossa nykyisen Väestöre-
kisterikeskuksen ja maistraatin toiminnot yhdistetään uuteen Digi- ja väestötietovirastoon
1.1.2020 alkaen. Maistraattien toimipisteitä eri puolilla Suomea on tällä hetkellä yhteensä
38. Valtiovarainministeriön virkamiesesitykseen oli kuitenkin kirjattu, että niistä vain 18
toimipaikan jatkuminen olisi kirjattu valtioneuvoston asetukseen. Loppujen 20 toimipai-
kan osalta päätösvalta niiden kohtalosta olisi ollut uuden viraston omassa päätösvallassa il-
man, että niihin olisi voitu poliittisesti vaikuttaa. Eli suomeksi sanottuna valtioneuvoston
asetuksessa toimipisteet olisivat olleet turvassa vain 18 kaupungissa. Loppujen kohdalla
oli ilmeinen riski niiden lakkauttamisesta virkamiespäätöksenä. Tämä olisi tarkoittanut jäl-
leen lisää palvelujen keskittämistä.

Me keskustapuolueena haluamme turvata laadukkaat palvelut joka puolella maata. Tästä
syystä esityksestämme mietintöön lisättiinkin lause: ”Eduskunta edellyttää hallituksen
huolehtivan Digi- ja väestötietoviraston laadukkaiden palveluiden saatavuuden turvaami-
sesta koko maassa ottaen huomioon muun muassa käyntiasioinnin tarpeet, tietoteknisen
laitteiston tai käyttäjäosaamisen puutteet osalla väestöä, ikääntymisestä tai sairauksista
johtuva viranomaisasioinnin vaatiman toimintakyvyn aleneminen sekä kielellisten palve-
luiden saatavuuden tarpeet molemmilla kansalliskielillä ja saamen kielellä.” Kuten jo äs-
ken todettiin, valiokuntamme oli tästä täysin yksimielinen.

On kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta erittäin tärkeää, että kaikkialla Suomessa
on palveluja kohtalaisen etäisyyden päässä myös jatkossa. Mielestäni kaikista tai ainakin
suurimmasta osasta toimipaikkaverkostoihin liittyvistä päätöksistä olisi jatkossa järkevää
päättää valtioneuvoston asetuksissa koko hallituksen yhteisellä päätöksellä.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan sanoa, että Digi- ja väestötietoviraston nimeksi
kannattaisi laittaa edelleen maistraatti. Kömpelöt sanahirviöt eivät ole omiaan lähentä-
mään kansalaisia ja valtionhallintoa. Vai miltä tuntuisi mennä vaikka naimisiin paikassa,
jonka nimi on rennosti Digi- ja väestötietovirasto?

16.28 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Haluan omalta osaltani kiittää valio-
kuntaa siitä, että se, aivan kuten juuri kuulin edustajan kautta, edellyttää hallituksen
huolehtivan maistraattipalveluiden eli Digi- ja väestötietoviraston palvelujen saatavuuden
turvaamisesta koko maassa. Nyt maistraattipalveluita tulee jatkossakin olemaan saatavilla
myös seutukaupungeissa ja maaseudulla.

Erityisen merkittävä on myös valiokunnan kannanotto siitä, että on otettava huomioon
se, että kaikki eivät voi asioida diginä verkossa vaan tarvitsemme myös henkilökohtaista
käyntimahdollisuutta maistraatissa. Vaikka nykyään palveluita saa ja täytyykin saada hoi-
taa internetin kautta, on kuitenkin palveluja lähellä tarjoavien toimipaikkojen merkitys
edelleen erittäin tärkeä. Kaikilla ei ole ensinnäkään osaamista tai toisaalta mahdollisuutta
käyttää tietokonetta, eikä henkilökohtaista neuvontaa pysty aina korvaamaan myöskään
puhelinpalvelulla. Laaja toimipaikkaverkosto ja sen turvaaminen palvelevat asukkaita,
mutta on huomioitava myös se, että se myös työllistää alueella, kun valtion paikallishallin-
non tiheä palveluverkosto on läsnä alueella, ja se antaa myös sille alueelle viestin, että val-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

tionhallinto on läsnä ja että meistä halutaan pitää huolta. Nämä ovat juuri sitä pienestä ihmisestä huolehtimista, jota me tässä maassa kaikkialla tarvitsemme.

16.30 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on siis hallituksen esitys, joka sisältää lainsäädäntömuutoksia, jotka koskevat Väestörekisterikeskukseen, maistraattiin ja Itä-Suomen aluehallintovirastoon liittyviä asioita. Tämä varsinainen paketti hyväksyttiin jo viime kaudella, ja nyt sitten on tarkentava hallituksen esitys. Hallintovaliokunnassa tätä olemme käsitelleet, ja kuten meidän puheenjohtajamme, edustaja Purra, tässä äsken toi esiin valiokunnan kantaa, joka yksimielisesti siellä hyväksyttiin, niin on tietenkin tärkeää, että tämä hallituksen esitys parantaa näitten sähköisten palvelujen saatavuutta ja myöskin yhdenmukaistaa käytäntöjä ja prosesseja.

Keskustelimme valiokunnassa aika paljon myöskin maistraateista ja Digi- ja väestötietoviraston nimestä. Mutta kun sitä käsiteltiin ja siitä keskusteltiin myöskin jo viime kaudella, todettiin, että ei se mikään paras mahdollinen ole, mutta kun taustalla on myöskin nimikilpailua ja niin edelleen, niin tällä nyt kuitenkin mennään. Valiokunta kuitenkin toi tässä mietinnössään esiin tähän nimeen liittyen sen, että me pidämme myönteisenä, että valtiovarainministeriössä parhaillaan arvioidaan, miten uuden viraston toiminnassa voitaisiin hyödyntää jatkossakin maistraatin tunnettuutta perinteisenä instituutiona. Valiokunnan käsityksen mukaan tätä maistraatti-nimeä voidaan ja tuleekin hyödyntää ainakin osin uuden viraston palveluissa ja asiakasviestinnässä.

Yksi asia myöskin, mistä valiokunta keskusteli aika paljon, oli nämä erilaiset ikärajat, jotka liittyvät digiasioihin tai sähköisiin palveluihin ja erityisesti siihen, minkä ikäiset lapset ja nuoret pystyvät käyttämään sähköisiä palveluita ja minkä ikäisten lasten ja nuorten vanhemmat ja huoltajat myöskin pystyvät sitten näkemään lapseen liittyviä asioita. Ja valiokunta haluaa kiinnittää huomiota ”lainsäädännön kehittämisen näkökulmasta myös alakäisen lapsen ja tämän huoltajan asiointiin erilaisissa digitaalisissa kanavissa, joissa käytetään palvelusta riippuen erilaisia ikärajoja”. ”Tietosuoja-asetuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn perustuessa suostumukseen ja kun kyseessä on tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen suoraan lapselle, niin lapsen henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos lapsi on vähintään 16-vuotias.” Jäsenvaltiot voivat säätää tätä tarkoitusta koskevasta alemmasta ikärajasta, ja kun viime kaudella tehtiin tätä tietosuoja-asetusta, niin silloin käytiin aika suurta keskustelua, onko se 13, 14 vai 15, ja päädyttiin sitten tähän 13 vuoteen. Ja valiokunta on silloin sen tietosuojalain säätämisen yhteydessä todennut, että ikärajojen asettaminen sinänsä on jo lähtökohtaisesti varsin haastavaa lasten ja nuorten yksilöllisen kehittymisen kannalta. Tärkeänä nähdään, että lapsen huoltajan tiedonsaanti turvataan asianmukaisesti, mutta sitten myöskin lapsen ja nuoren oikeus hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluita ja osallistua digitaaliseen kulttuuriin ja sähköisten palveluiden käyttämiseen pitää tietenkin mahdollistaa eikä sitä voi tarpeettomasti rajata.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten tulee tähän keskusteluun meidän valiokunnan yksimielisesti hyväksymästä lausumaehdotuksesta, niin koska tässä kokonaisuus tulee valtakunnalliseksi ja nyt sitten tulevaisuudessa Digi- ja väestötietovirastossa voidaan alueellisten palveluiden painetta myöskin jakaa sillä tavalla, että jos jollain toisella alueella on paljon palveluita tarvitsevia ja toisessa osassa ei taas sitten sillä hetkellä ole, niin — tähän mahdollistaa sen — palveluita pystytään myöskin paikasta ja ajasta riippumatta tarjoamaan ja käyttämään, niin valiokunta näki tarpeelliseksi tämän saatavuuden varmistamiseksi esittää lausumaa eduskunnalle: ”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Digi- ja väestötie-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

toviraston laadukkaiden palvelujen saatavuuden turvaamisesta koko maassa ottaen huomioon muun muassa käyntiasioinnin tarpeet, tietoteknisen laitteiston tai käyttäjäosaamisen puutteet osalla väestöä, ikääntymisestä ja sairauksista johtuva viranomaisasioinnin vaatiman toimintakyvyn aleneminen sekä kielellisten palvelujen saatavuuden tarpeet molemmilla kansalliskielillä ja saamen kielellä."

Arvoisa puhemies! Vaikka edustaja Huttunen tuossa toi äsken puheensa alkupuolella esiin, että on koko syksyn ollut vääntöä näistä maistraattien toimipaikoista, niin täytyy sanoa, että valiokunnassa ei ole ollut kyllä minkäänlaista vääntöä liittyen tähän asiaan. Me olemme kaikki olleet tässä asiassa täysin yksimielisiä. Pyysimme asetusluonnosta valtiovarainministeriöstä ja yksimielisesti keskustelimme tästä palveluiden saatavuudesta ja yksimielisesti totesimme, että olisiko tässä lausuman paikka, ja sekin hyväksyttiin yksimielisesti. Että en valiokunnan varapuheenjohtajana mitenkään tunnistanut tätä edustaja Huttunen "koko syksyn ajan ollutta vääntöä".

16.36 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Olin viime vaalikaudella vastuuministeri, joka esitteli täällä salissa lain, joka hyväksyttiin helmikuussa 2019, jossa siis tosiaankin maistraatit ja Väestörekisterikeskus laitettiin yhteen.

Ensinnäkin totean tästä nimiasiaasta, että aina silloin, kun laitetaan uusia kokonaisuuksia yhteen, on vaikea löytää hyvää ytimekästä suomenkielistä nimeä, niistä helpolla tulee sanahirviöitä. Tätäkin valmistelimme muun muassa niin, että pyysimme Kotukselta eli Kotimaisten kielten keskukselta tästä lausuntoa, mutta ei sieltäkään kovin yksinkertaisia nimiehdotuksia tullut, ja tämä sitten ministeriössä muotoiltiin Digi- ja väestötietovirastoksi. Jaan sen käsityksen, mitä täällä puheenvuoroissa on tullut, siitä, että maistraatti on nimenä tämmöinen historiallinen ja perinteinen nimi, enkä pitäisi ollenkaan huonona, jos sitä jatkossa, kun nämä nyt todellakin yhdistyvät, voitaisiin käyttää myös tavallaan "aputoiminimenä" osoittamaan, missä näitä maistraattien palveluksia kaiken kaikkiaan on.

Olen iloinen siitä, että valiokunta on tehnyt tämän yksimielisen lausuman, jossa kerrotaan minun mielestäni hyvällä tavalla, että halutaan turvata koko laajassa Suomessa valtionhallinnon palveluita eli tässä kohtaa erityisesti maistraatteja. Kiinnitin huomiota myös tähän edustaja Talvitien esille ottamaan asiaan siitä, mitenkä tämä uusi virasto on valtakunnallinen. Se antaa sillä tavalla tietysti mahdollisuuksia, että jos jossain päin maistraatin toimipaikassa on ruuhkaa, niin sinne voidaan antaa myös apua näissä asioissa. Se on hyvä asia, mutta se ei sulje pois laisinkaan sitä, etteikö meillä pitäisi olla kohtuullisen tiheä toimipaikkaverkko näissä asioissa, ja sen takia pidän hyvänä, että tämä lausuma todellakin on tähän laitettu.

Sitten haluan todeta yleisemmällä tasolla sen, että kun me tiedämme, että itse asiassa jo pidemmän aikaa on meidän valtionhallinnon verkostoa paikallisesti tai alueellisesti pienennetty, niin ymmärrän erittäin hyvin, että kansalaisten luottamus sekä valtioon että myös poliittiseen päätöksentekoon horjuu tällaisten päätösten myötä eli tulee kokemus siitä, että palvelut karkaavat yhä etemmäksi. Kaikilla ei tosiaankaan ole mahdollisuutta niitä hoitaa digin kautta, ja sen takia on tärkeätä, että on myös fyysisistä asiointia.

Itse asiassa tämä kehitys, missä nytten ollaan, on tapahtunut useiden oikeastaan vuosikymmenten ja useiden hallitusten aikana. Viime vaalikaudella alueellistamisen koordinaatiotyöryhmä teki selvityksen valtionhallinnon paikallistoimipisteiden kehityksestä useamman hallituskauden ajalta. Se kertoi karusti sen, että niitä toimipaikkoja ei ole vähennetty yleensä koskaan maakuntakeskuksista, kaupungeista vaan toimipaikkojen vähentäminen

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

on yleensä tapahtunut maakuntien toiseksi, kolmanneksi ja neljänneksi suurimmista kaupungeista tai seutukeskuksista. Sen me kaikki tiedämme täällä kansanedustajina, että tästä tulee erittäin paljon palautetta.

Sen haluan todeta, että vielä muutama kymmenen vuotta sitten aika monessa kohtaa laissa säädettiin siitä, missä ne toimipaikat on. Sitten menttiin yhä enemmän siihen, että ruvettiin säätämään valtioneuvoston asetuksissa, ja sitten menttiin myös siihen, että on ministeriöitten asetuksia, ja sitten edelleen, että on viraston omia työjärjestyksiä, joissa näistä toimipaikoista säädetään. Näissä edellisissä puheenvuoroissa on jo tullut esille, että tässä on tietynlainen ongelma. Minä otan esimerkin. On ihan mikä tahansa valtion virastoa koskeva päätös, niin me täällä säädämme lain, sitten me yleensä siinä lain säätämisen yhteydessä annamme asetuksenantovaltuutuksen ja emme välttämättä aina tiedä, mihinkä se johtaa. Meillähän pitäisi täällä aina lain yhteydessä olla käsittelyssä sitä koskeva asetus, mistä me annamme sen asetuksenantovaltuuden. Aina näin ei ole. Pidän hyvänä sitä, että hallintovaliokunta on tässä kohtaa myös itse halunnut katsoa sitä asetusluonnosta, joka tehdään vasta sen lain hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Tämä kehitys on mennyt siihen, että me kansanedustajina tavallaan kannamme kyllä sen poliittisen vastuun siitä, jos on etäännytetty ja laitettu alemmille säädöstasoille se toimipaikoista säätäminen. Eli käytännössä, jos se ei ole siellä valtioneuvoston asetuksessa, joka hyväksytään valtioneuvoston yleisistunnossa, sitten se voi olla siellä viraston työjärjestyksessä ja yksittäinen virkamies, yleensä sen viraston johtaja, päällikkö, voi tehdä sitten sen mukaisesti niitä toimipaikkaratkaisuja. Hän ei kyllä koskaan tule siitä julkisuudessa niin sanotusti takkiinsa ottamaan, vaan siitä ottaa takkiinsa edustaja Talvitie tai kuka aina milloinkin, kenen alueelle näitä päätöksiä tulee. Sen takia minusta on erittäin tärkeää ja toivoisin, että eduskunnan kaikissa valiokunnissa, koska tämä koskee kaikkia — hallintovaliokunnassa on totta kai paljon valtionhallintoon liittyvää päätöksentekoa, mutta monissa muissakin valiokunnissa on asioita, joissa käsitellään toimipisteverkkoja — edustajat ovat hereillä näissä kysymyksissä ja me ymmärrämme, mitä tarkoittaa se, kun annetaan asetuksenantovaltuus, ja sitten hallituksen piirissä entistä enemmän ymmärretään, kun tehdään valtioneuvoston asetuksia tai sitten tehdään ministeriöitten asetuksia, että siellä hyvin harkiten, hyvin vähäisesti annetaan toimipaikoista mahdollisuutta päättää työjärjestyksessä.

16.42 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Suuri kiitos kaikille edustajille, hallintovaliokunnan jäsenille asian kirkkaasta ja hyvästä esittelystä.

Valtion paikallishallintoon kuuluvat poliisilaitokset, maistraatit, ulosottovirastot, syyttäjävirastot, työ- ja elinkeinotoimistot, vero- ja oikeusaputoimistot, Tulli ja oikeusaputoimistot. Vaikka nykyisin palveluita saa ja asioita voi aina hoitaa internetin kautta, on palveluita lähellä tarjoavien toimipaikkojen merkitys edelleen tärkeä. Kaikilla ei ole välttämättä osaamista tai edes mahdollisuutta käyttää tietokonetta, eikä henkilökohtaista neuvontaa korvaa puhelinpalvelukaan. Paitsi että laaja toimipaikkaverkosto palvelee alueen asukkaita ja työllistää, niin valtion paikallishallinnon tiheä palveluverkosto myös antaa alueille viestin, että valtio on läsnä ja valtio välittää.

Toimipaikkaverkostosta päättämisessä on olemassa jonkinlainen valuvika, aivan kuten edustaja Vehviläinen ansiokkaasti totesi. Siis valtion paikallishallinnon toimipaikkaverkosto määrittellen nykyisin joko valtioneuvoston asetuksessa, ministeriön asetuksessa tai viraston omana päätöksensä. Käytännössä siis vaikkapa sisäministerin päätöksillä on voitu

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

sulkea poliisiasemia, oikeusministerin päätöksillä on voitu päättää uusi merkittävä viraston toimipaikka tai puheena olevassa tapauksessa viraston pääjohtaja olisi voinut sulkea toimipaikkoja. Siksi olisi järkevää, että kaikki toimipaikkaverkostot päätettäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksessa, siis koko hallituksen päätöksellä.

16.45 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Digitaalisten palveluiden kehittäminen on tärkeä asia, mutta on hyvä muistaa, että meillä on tälläkin hetkellä lähes miljoona kansalaista, jotka eivät voi, pysty tai osaa käyttää digitaalisia palveluita, ja siksi digipalveluiden kehittämisen rinnalla on pidettävä huolta myös puhelimitse ja kasvotusten annettavista palveluista ja myös niiden laadusta. Tämän varmistamiseksi tämä valiokunnan lausumaehdotus on erittäin kannatettavaa. Meillä on ollut välillä sellainen, miten sanoisin, digihypetyksen vaihe, jossa rinnakkaisten palvelujen kehittäminen on jäänyt liian vähäiseksi, kun on siirrytty näihin digipalveluihin suoraan. Samoin on erittäin tärkeää, että myös tämä palvelujen turvaaminen joka puolella Suomea on kirjattu tuohon lausumaan.

Näistä digipalveluista vielä sen verran, että toivottavasti niiden kehittämisessä otetaan nykyistä enemmän myös saavutettavuus huomioon, sillä digipalveluitakin voidaan kehittää joko helpommin tai vaikeammin käytettäviksi. Olen kyllä valitettavasti huomannut, että usein digipalveluita kehitettäessä saavutettavuus edelleen unohtuu, eli niitä kehitetään jotenkin insinöörien näkökulmasta käsin, ja se käyttäjän näkökulma liian usein unohtuu, ja tähän pitäisi nyt kiinnittää erityistä huomiota.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Kyllä minäkin toivon, että voisimme edelleen jatkossakin puhua maistraateista. Se on erittäin perinteinen ja tunnettu nimi, ja kansalaiset tietävät ja tunnistavat hyvin maistraatit, ja on surullista, jos jatkossa tämä arvokas nimi poistuu käytöstä.

16.47 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Suoraa jatkoa edustaja Mäkisalo-Ropponen puheenvuorolle: yhdyn kaikkiin näihin, mukaan lukien siihen, että miksi tällainen digi- ja väestöpalveluvirasto — sekä tämä oli nimeltään, vai mistä kammottavasta nimestä olikaan kysymys, ja se tietysti lyhennetään sitten jossain vaiheessa etukirjaimilla ja tulee yksi lyhenne lisää — kun meillä on klassinen maistraatti olemassa. Olen hyvin vahvasti tässä nimikysymyksessä tätä mieltä.

Mutta minun varsinainen puheenvuoroni liittyy samaan aiheeseen, mistä täällä on useampikin puheenvuoro jo käytetty, eli tähän digisyrjäytymiseen. Suomalainen yhteiskunta nyt on ikään kuin lähtenyt mittautumaan sillä, että me olemme kehityksen kärjessä näiden digipalvelujen kehittämisessä. Kaikki siirretään digitaaliseen formaattiin. Systeemi on läpitunkeva koko yhteiskunnan. En voi sinänsä sitä arvostella, koska se on varmaankin tulevaisuutta jossakin muodossa joka tapauksessa, että yhä enemmän tämä verkkojen kautta toimiminen tulee osaksi meidän elämänmuotoamme. Mutta ainakin tässä siirtymävaiheessa täytyy huomioida se, että meillä on väestössä iso ryhmä, joka ei kykene näitä palveluja käyttämään. Heitä on myöskin tulevaisuudessa, silloin me puhumme mahdollisesti ihmisistä, joilla on fyysisiä ongelmia tämä tehdä, mutta tällä hetkellä meillä on ihan yksinkertaisesti ikääntymiseen liittyvä todellisuus siinä, että ihmiset elävät toisenlaisessa todellisuudessa kuin mikä tämä maailma tällä hetkellä on.

Minulla on tässä Tilastokeskuksesta aivan tuore tilasto, joka koskee yli 65-vuotiaiden väestönosaa ja sitä, missä määrin heillä on matkapuhelimia ja tietokoneita käytettävissään. Aloitetaan yli 75-vuotiaista: yli 75-vuotiaista lähes 80 prosentilla — 77 prosentilla yli 75-

vuotiaista Suomen kansalaisista — ei ole tietokonetta. 88 prosentilla ei ole tablettia, eli 90 prosentilla ei ole tablettiakaan. Ja on jopa niin, että kaikista yli 75-vuotiaista 16 prosentilla ei ole edes matkapuhelinta, eli he ovat tällä tavalla syrjäytyneet tästä modernista tekniikasta aivan aidosti. 65—75 vuoden välissä olevista ihmisistä 40 prosentilla ei ole tietokonetta. Meillä on tällä hetkellä 300 000 yli 65-vuotiaasta ihmistä, joilla ei ole tietokoneita eikä tietokoneen käyttöön liittyviä valmiuksia olemassa. Jos me siirrämme peruspalvelut nyt tietokonepohjaisiksi digimaailmaan, meillä on iso joukko ihmisiä, jotka pudotetaan kyydistä pois. Tämä on aitoa ikäsyrjintää, arvoisa puhemies, aitoa ikäsyrjintää. Ja tässä suhteessa meidän täytyy eduskunnassa olla erittäin tarkkoja, että tämä digihypetys, niin kuin tätä termiä käytettiin ihan oikein, saadaan sillä tavalla pysäyttämään, että kunnioitamme ihmisten kykyä olla kehityksessä mukana. Heillä on oikeus tiettyihin peruspalveluihin, ja ne täytyy kaikille ihmisille pystyä takaamaan luonnollisella tavalla, eikä voi mennä digimaailman ehdoilla, teknologian ehdoilla, vaan on mentävä ihmisten ehdoilla. Arvoisa puhemies, alleviivaan tätä.

16.50 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Myös perussuomalaiset ovat sitä mieltä, että ihmisen ehdoilla on mentävä eteenpäin näissä digiasioissa. [Kimmo Kiljunen: Liitytkää demareihin! Täällä on ilman muuta tämä henki!] — Ei tarvitse liittyä mihinkään muualle, kun me tiedämme sen ja näemme sen ja koemme tuolla kentällä. — Elikkä perussuomalaiset ovat sitä mieltä, että virastokielen ja digikielen tulee säilyä sellaisina, että me kaikki voimme niitä ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Tämä valiokunnan lausumaesitys on hyvä: ”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan Digi- ja väestötietoviraston laadukkaiden palvelujen saatavuuden turvaamisesta koko maassa ottaen huomioon muun muassa käyntiasioinnin tarpeet, tietoteknisen laitteiston tai käyttäjäosaamisen puutteet osalla väestöä, ikääntymisestä tai sairauksista johtuva viranomaisasioinnin vaatiman toimintakyvyn aleneminen sekä kielellisten palvelujen saatavuuden tarpeet molemmilla kansalliskielillä ja saamen kielellä.” Erityisesti ikääntyneet ovat täällä nousseet monessa puheenvuorossa esille.

On mainittu myös selkokieli, joka aina silloin tällöin nousee esille keskusteluissa. Minä takia virastokieli ei voisi olla myös selkokieltä? Miksi digikieli ei voisi olla selkokieltä? Miksi me täällä eduskunnassa emme voisi puhua selkokielellä? Noin 650 000 ihmistä, eli liki miljoona, tarvitsee Suomessa selkokieltä. Selkokieltä tarvitsee enemmän ihmisiä kuin Helsingissä on asukkaita. Tämä tieto tuli esille Ylen uutisissa. Meillä on ikääntyneitä, lukihäiriöisiä, on afaattikkoja, ADHD:stä kärsiviä ihmisiä, on autismin kirjosta kärsiviä henkilöitä, jotka tarvitsevat selkokieltä, ja erityisesti näissä digipalveluissa asiat voivat olla hyvin vaikeita.

Se, että palvelut säilyvät helposti tavoitettavina eivätkä vaadi kaikki tietokonetta tai sähköistä maailmaa, on erittäin tärkeää. Ikääntyneiden kohdalla oli hämmästyttävää kuulla näitä edustaja Kiljusen kertomia lukuja, mitkä olivat todella tärkeitä, ja siinä mielessä on erittäin hyvä, että nostitte ne esille: 300 000 ihmistä, [Kimmo Kiljunen: Aikuisia ihmisiä!] joilla ei ole tietokonetta eikä välttämättä edes tätä kännykkää, ja nämä ovat myös hankalasti käytettäviä. Kyllä meidän täytyy eduskunnassa tehdä kaikkemme sen eteen, että ikäväestön ääni kuuluu ja puhumme myös täällä selkokielellä. Muistan ensimmäisen täysistuntopuheenvuoroni täällä tällä kaudella, kun myös kerroin, että olin selkokielisessä paneelissa eduskuntavaalien alla, ensimmäisessä kautta aikain Ylellä järjestetyssä. Oli aika mielenkiintoista huomata, miten vaikeaa se selkokieli oikeasti on puhua. Siellä oli kuunte-

lijoina henkilöitä, jotka sitten näyttivät punaisella lapulla tai vihreällä lapulla, onnistuiko siinä selkokielisyydessä.

Joskus olen ajatellut, että voi kun täällä eduskunnassakin voisi selkokieltä käyttäessään käyttää 2 minuutin mittaisen puheenvuoron sen 1 minuutin sijaan, koska silloin varmasti puhuisi rauhallisesti ja hitaasti niin, että kaikki kuulijat [Kimmo Kiljunen: Aikuisia ihmisiä!] siellä ruutujen tai television ääressä ymmärtäisivät, mitä me täällä puhumme. Olenkin jättämässä tästä selkokielisyyteen liittyvästä asiasta kirjallisen kysymyksen ministerille tiedustellakseni, miten voimme edistää selkokielisyyttä niin virastokielessä kuin näissä digipalveluissa kautta Suomen.

Selkokielisyyteen liittyy muuten myös se, että puheenvuoro ei olisi liian pitkä, niin lopetan tämän puheenvuoroni siis tähän. — Kiitos.

16.54 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tuohon palveluiden saatavuuteen paristakin näkökulmasta.

Ensinnäkin olemme aika paljon puhuneet hallintovaliokunnassa viime kaudella tästä palveluiden esteettömyydestä. Silloin, kun asiat ovat yksinkertaisia ja yleisiä ja noudattavat niin sanottua normaalipolkua, sähköinen asiointi on nopeaa, sujuvaa, käyttäjäystävällistä ja helppoa ja niin edelleen, mutta aina sen sähköisen asioinnin tueksi tarvitaan myös puhelinpalvelua, henkilökohtaista neuvontaa, mahdollisuutta asioida fyysisesti. Me emme koskaan pääse semmoiseen Suomeen — vaikka itsekin diplomi-insinööri olen ja näiden asioiden kanssa ollut tekemisissä — jossa kaikki asiointi olisi meidän Digi- ja väestötietovirastossamme pelkästään sähköistä asiointia.

Sitten tuosta viime kauden digi- ja kuntaministeri Vehviläisen esiin ottamasta asiasta, nimittäin tästä asetuksenantovaltuudesta, mikä eduskunnalla on toimipisteiden osalta: Se on iso valtuutus, ja monessa kohdassa olen nyt huomannut, että asetusta ei olekaan siellä hallituksen esityksessä, ja se on nimenomaan sellainen asia, johon meidän kaikkien kansanedustajien on valiokuntatyössä tärkeätä puuttua. Meillä on kuitenkin oikeus kysyä sieltä ministeriöstä, minkälainen asetusta on tulossa, ja siinä mielessä on sitten myöskin se vastuu, koska tiedetään, että toimipisteissä ihmisillä on erilaisia taustoja, ja kun itse tulen Oulusta, niin tiedän myöskin sen, että kauas on pitkä matka, mutta lähelle on joskus vielä pidempi matka. Elikkä kun sanotaan, että joku on jossain kaukana, niin se tuntuu mielikuvis- sa olevan kaukana. Olen kuullut, että esimerkiksi Helsingissä virastossa työskentelevät ihmiset pitävät Pasilaa kovin kaukaisena, jos toimipiste on Pasilassa tai jos Helsingistä pitää mennä Pasilaan tai jos Helsingistä pitää mennä Espooseen, mutta monesti oululaisille, jotka tulevat kokouksiin ja muihin Helsinkiin, se matka on ihan suhtkoht lyhyt. Elikkä poliittisesta vallasta ja vastuusta, joka meillä täällä eduskunnassa on, siihen asetuksenantovaltuuteen liittyen: niin kuin Vehviläinen toi esiin, poliittinen vastuu on meillä.

Sitten vielä ihan loppuun lyhyesti: Helpotan edustaja Mäkisalo-Ropposen ja myöskin Kiljusen esille nostamaa huolta tästä maistraattien nimestä. Valiokunta tosiaan yksimielisesti totesi, että me kannustamme siihen, että maistraatit voivat ja että niiden tulee hyödyntää, ainakin osin, uuden viraston palveluissa tai asiakasviestinnässä maistraatti-nimeä ja nimenomaan tätä perinteistä tunnetta uutena [Puhemies koputtaa] instituutiona.

16.57 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Nyt on käyty hyvää keskustelua sekä tässä salissa että tuolla hallintovaliokunnassa tästä Digi- ja väestötietovirasto -asiasta, ja on ollut tosi hienoa huomata, kuinka tällainen asiakaslähtöisyys on ollut lähtökohta meille

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

kaikille. Useasti, kun kehitetään toimintaa, sitten vauhdissa meinaa se asiakasnäkökulma hävitä, ja kuitenkin se tärkein syy, miksi nämä palvelut ovat olemassa, on nimenomaan asiakkaat ja se, että asiointi sujuu.

Kiitos edustaja Kiljuselle hyvästä muistutuksesta siitä, että kaikki eivät vielä ole digitaatiiveja Suomessakaan ja meidän pitää huolehtia siitä, että kaikille julkiset palvelut ovat yhtä lailla saavutettavissa. Tätä muistutusta varmaan tarvitaan jatkossakin monessa eri yhteydessä.

Kun nyt tätä asiaa on tässä käsitelty ja tähän perehtyy, niin tässä hyvin huomataan se, että tässä pyritään sekä siihen, että toimintatapoja ja prosesseja voidaan kehittää ja yhdenmukaistaa, että sitten samalla siihen, että ei tingitä siitä, että palvelut ovat edelleenkin saavutettavissa ja että niiden täytyy olla esteettömästi käytettävissä ja myös tällainen alueellinen yhdenvertaisuus toteutuu. Se oli valiokunnassa, kuten tässä on aiemmin jo kuultu, ihan keskeinen lähtökohta, ja yksimielisesti siellä tätä nostimme esiin.

On tärkeää, että tässä nyt digitaalisuuden myötä pystytään totta kai näitä prosesseja kehittämään ja tulee tällainen valtakunnallinen toimialue, joka mahdollistaa sitten muun muassa henkilöstön paremman erikoistumisen ja sen, että henkilöstöresurssi on tehokkaammassa käytössä. Mutta se ei mitenkään poissulje sitä mahdollisuutta, että kuitenkin pidettäisiin kiinni asiointipisteistä, tästä toimipaikkaverkosta. Jää nyt nähtäväksi, kuinka hyvin se sitten tulee käytännössä toteutumaan ja nämä resurssit siihen riittävät, mutta ainakin itse toivoisin, että tämä olisi nyt esimerkki, että jatkossakin tätä työtä edelleenkin toteutettaisiin tällä samalla tavalla, kun valtion palveluita kehitetään, ja ehkä yhä enemmän pystyttäisiin miettimään myös semmoisia yhteispalvelupisteitä, joissa sitten erilaiset valtion virastojen palvelut voisivat toimia samassa pisteessä, jotta edelleenkin pystytään huomioimaan se, että hyvin usein ihmiset tarvitsevat myös sitä ihmiskontaktia, eivätkä pelkästään sähköiset välineet ole siinä riittäviä.

Paljon tosiaan tämä nimi on herättänyt keskustelua. Sen lisäksi, että se tuntuu hyvin kömpelöltä ja kankealta ja näin, kyllähän se on myös osa esteettömyyttä. Kun miettii sitä, kuinka helposti ihmiset mieltävät, mistä virastosta mitään palvelua saa, niin kyllä se nimi on siltäkin osin ihan keskeinen eikä pelkästään siinä, että tämä on erittäin kömpelön kuuloinen ja kielellisesti kankea nimi. Kyllä tässä nyt sitten toiveissa on, että jatkossa kuitenkin maistraatti brändinimenä pystyisi edelleenkin säilymään. Kiitos edustaja Vehviläiselle taustoituksesta, että mikä tässä on takana, koska tosiaan valiokunnassakin paljon tästä keskusteltiin ja ihmeteltiin kovasti, että tällaiseen nimeen ollaan päädytty. Vähän siellä sitten huvittikin se, kun saatiin selvennys siitä, että tässä on ollut nimikilpailu takana, ja mietittiin, kuinka huonoja ne muut ehdotukset, jotka tässä ovat hävinneet, ovat mahtaneet olla, kun tämä on ollut sitten se paras. Mutta toki tässä on varmasti ihan paljon työtä tehty ja näin, mutta toivotaan, että maistraatti-nimi jatkossa löytyy edelleen. — Kiitos.

17.01 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Juvoselle siitä, että otitte tämän selkokielen vielä ihan erikseen esille. Selkokielihän on osa sitä esteettömyyttä ja saavutettavuutta, mutta siitä vielä toistaiseksi vähemmän puhutaan, koska esteettömyys ymmärretään liian usein edelleenkin vain pelkästään liikuntaesteettömyytenä, vaikka se on kaikkien aistien huomioimista. Selkokieli on erittäin oleellinen osa tätä kokonaisesteettömyyttä. Meillähan arvioidaan olevan jopa 700 000 ihmistä, jotka hyötyisivät selkokielestä. Tähän ryhmäänhan kuuluu hyvin monenlaisia ihmisiä, muun muassa muis-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

tisairaita, vammaisia, mutta myöskin maahanmuuttajia. Eli tämän käyttö olisi todella monelle ihmiselle hyödyksi.

Onneksi meillä on ollut pari semmoista hyvää esimerkkiorganisaatiota, jotka ovat tämän haasteen ottaneet itselleen. Esimerkiksi Kelahan pyrkii nyt tekemään ohjeistukset ja lomakkeistot selkokielelle jatkossa. Ja jos en nyt aivan väärin muista, niin esimerkiksi Satakunnan keskussairaala on myöskin päättänyt, että heidän ohjeistuksensa jatkossa ovat kaikki selkokielisiä. On varmasti myöskin niiden ohjeiden luettavuuden ja ymmärrettävyyden kannalta kaikille potilaille ja asiakkaille hyvä uutinen, että ne ovat selkokieltä.

Ja kyllä minä nyt todella toivon, että me ottaisimme laajemminkin tämän haasteen vastaan yhteiskunnan eri organisaatioissa ja tahoilla, koska se olisi sitä yhdenvertaisuutta, että se viestintä, mikä tulee mistäkin, olisi kaikkien ymmärrettävissä.

17.03 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minä olisin myöskin vielä palannut hetkeksi tähän nimikysymykseen, kun se kuitenkin arkikäytössä tulee niin vahvasti esille. Haluaisin ilmoittautua tässä yhteydessä tämmöiseksi kulttuurikonservatiiviksi, vaikka kuvitelenkin olevani radikaali. Meillä pitäisi pystyä arvostamaan sitä mennyttä historiaa. Me liian usein yritämme nimitysten kautta ja antamalla uuden nimen ikään kuin häivyttää sitä todellisuutta, mikä on taustalla. Siivoojista tulee laitoshuoltajia ja niin edelleen, näitä esimerkkejä meillä on vaikka kuinka paljon.

Mutta jos mietin vain ihan arkista tapahtumaa, kun niin moni menee maistraattiin vaikka vihille, niin menevätkö he jatkossa sitten vihille Digi- ja väestötietovirastoon vai menevätkö he vihille DVTV:hen vai mihin? Miksi me hankaloitamme ihmisten elämää, assosiaatioita, kulttuuriamme? Kunnioitetaan mennyttä, annetaan sille tilaa, uudistetaan yhteiskuntaa, mutta ei meidän tarvitse kaikkea muuttaa väen väkisin.

17.04 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Mäkisalo-Ropposelle hyvästä puheenvuorosta. Selkokieli on siinä mielessä myös tärkeää meille kaikille, että siinä vaiheessa, kun se oma kovalevy tuolla aivoissa alkaa olla täynnä tavaraa ja tekstiä ja esityksiä, niin on aina helpompi ymmärtää, kun asia puhutaan selkokielellä. Sen takia on tärkeää, että myös täällä eduskunnassa käyttäisimme aina silloin tällöin sitä selkokieltä.

Haluaisin nostaa esille vielä tämän digisyrjäytymisen liittyen ikääntyneisiin ja erityisesti liittyen pankkipalveluihin. Pankkipalveluissahan joutuu tänään käyttämään sitä tietokonetta ja maksamaan pankkitunnuksilla niitä laskujaan, mutta kaikilla ikääntyneillä ei ole sitä mahdollisuutta, ja silloin pankki hoitaa näitä asioita. Totta kai se laskun maksu maksaa, on se sitten maksupalvelu tai tekee sen sitten siellä automaatilla, jos jossakin pankissa vielä sellainen on. Olisi erittäin tärkeää, että pankkipalveluissa ikäihmiset tulisi kohdattua hyvin ja että pankit ohjaisivat, neuvoisivat ikääntyneitä pankkipalveluissa ja kehitettäisiin vaikkapa joku sellainen pohja tai malli, jonka kautta voisi opetella sitä laskujen maksamista. Toisaalta sitten, jos ei ole sitä tietokonetta, sekään ei onnistu.

Tämä koskee erityisesti ikääntyneitä, jotka vaikkapa joutuvat hoitoon, sairaalahoitoon, eivätkä pysty maksamaan sitä laskuaan. Siinä tapauksessa voi joutua vaikka ulosottoon eliikkä tulee maksuongelmia, koska ei pysty laskuja hoitamaan, ja ehkä kukaan ei ole sitä edes viemässä eteenpäin siellä.

Tärkeitä asioita. Täällä on puhuttu paljon ja syvästi tästä esityksestä. Nämä olivat ne kommentit, mitä itselläni oli nyt tähän asiaan — huomioidaan ikääntyneet tulevaisuudessa

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

tässä digitaalisuuden sähköisessä verkossa ja maailmassa ja muistetaan pitää heidän asioistaan myös huolta.

17.06 Mats Löfström r: Ärade herr talman, arvoisa herra puhemies! Digi- ja väestötietoviraston toimialue kattaa myös Ahvenanmaan maakunnan, jossa maistraateille säädettyjä tehtäviä — kuten holhousviranomaisen tehtävät, avioliittoon vihkimiset ja julkisen notarin tehtävät — hoitaa rekisterihallintolain 3 § 2 momentin mukaan Ahvenanmaan valtionvirasto. Ahvenanmaan valtionviraston rooli ja toimivalta säilyvät muutoksen yhteydessä ennallaan. Ahvenanmaan valtionviraston toimivallasta tulee kuitenkin säätää erityislainsäädännössä, koska mainittu rekisterihallintolaki kumoutuu Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain tullessa voimaan. Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto toimivat jatkossa väestötietojärjestelmän, holhousasioiden rekisterin, vihkimisoikeusrekisterin, avioehtoasioiden rekisterin, avioliittoasioiden rekisterin ja lahjoitusasioiden rekisterin EU:n tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuina yhteisrekisterinpitäjinä.

Valiokunta pitää valittua ratkaisua perusteltuna ja toteaa, että yhteisrekisterinpitäjän tehtävät, vastuut ja velvoitteet on ehdotetuissa säännöksissä kuvattu asianmukaisesti.

Ärade herr talman! Den nya Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas ansvarsområde täcker också in landskapet Åland där statens ämbetsverk på Åland sköter magistraternas lagstadgade uppgifter, bland annat att vara förmyndarmyndighet, förrätta vigslar och att sköta uppdraget som notarius publicus. Statens ämbetsverk på Åland kommer att ha oförändrad roll och behörighet. Förvaltningsutskottet har också hört ämbetsverket i sakkunnighörandena, och ämbetsverket har inte haft några invändningar mot lagförslaget.

Ärade talman! Förvaltningsutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande som bland annat poängterar den språkliga servicen i den nya myndigheten. Förslaget till uttalande är följande: ”Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata kan tillhandahålla tjänster av hög kvalitet i hela landet med hänsyn till bland annat behoven av personliga besök på myndigheten, bristande tillgång till it-utrustning och brister i it-kunskaperna hos en del av befolkningen, nedsatt funktionsförmåga till följd av hög ålder eller sjukdom, vilket försvårar kontakterna med myndigheten, och tillgången till språktjänster på båda nationalspråken och på samiska samt anknytande behov.” Det här är ett mycket viktigt uttalande, för gällande den språkliga servicen är det helt avgörande att den fungerar även då statliga myndigheters tjänster digitaliseras.

I innehållsproduktionen av sådana tjänster märks tyvärr redan i dag att svenskan inte riktigt hänger med. Ett konkret exempel som också berör förvaltningsutskottets område är Migrationsverkets hemsida. Det finns en chatbot man kan ställa frågor till. Om man frågar den om man kan ställa frågor på svenska får man svaret: ”At the moment I only speak Finnish and English.” Genast efteråt svarar chatbotten bestämt: ”Men jag ska lära mig svenska.” Det här duger inte, och det här och liknande fall visar att det finns en risk att svenskspråkig service blir sämre digitalt än via traditionella kanaler, vilket skulle vara fullständigt oacceptabelt. Tvärtom borde digitaliseringen ge möjlighet att stärka den svenskspråkiga servicen, vilket skulle vara enkelt bara myndigheter kommer ihåg det från början då nya tjänster utvecklas. Det måste man göra.

Då staten digitaliseras måste den göra det också på svenska, vilket inte bara gäller för kunder utan också för svenskspråkiga anställda i myndigheterna, inte minst på Åland. Regeringsprogrammet slår fast att svenskan ska tillgodoses då stora digitaliseringsprojekt

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

görs, och i det hänseendet upplever jag också att språklagen borde moderniseras. Förslaget till uttalande i det här betänkandet är i det här hänseendet mycket viktigt.

17.11 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän nimikysymykseen. Kuten itse sanoin tuossa noin, niin minä ymmärrän sen, että tätä maistraatti-nimikettä tulisi pystyä myös jatkossa käyttämään kertomassa siitä, mistä niitä palveluita näiltä osin saa. Tämä tausta todellakin liittyy siihen, että meillä on tällä hetkellä Väestörekisterikeskus, joka tunnetaan lyhenteenä VRK, ja sitten meillä on maistraatit, ja tässä yhteydessä, kun tämä laki hyväksyttiin helmikuussa 2019, me kokosimme valtion digitalisaation toiminnalliset kehittämistehtävät yhteen, koska ne olivat hyvin hajanaisesti eri puolilla. Tiedetään, että esimerkiksi sellainen tehtävä kuin sähköinen tunnistautuminen on monimutkainen asia, sitä on nytkin tässä vähän muuteltu eri tavalla, ja ehkä tulevaisuudessa ne pankkitunuslistat, mitä me nyt käytämme, poistuvat kokonaan meidän käsistämme ja me tarvitsemme mahdollisesti jopa valtiollisen tunnistautumISRatkaisun. Eli siellä niin sanotussa uudessa virastossa tehdään myös tällaisia asioita. Siksi sen nimike ei voi olla maistraatti. Ei voida laittaa maistraattia nimeksi ja sen alle Väestörekisterikeskuksen tehtäviä.

Väestörekisterikeskus on Trafin ohella yksi Suomen suurimpia rekistereitä kaiken kaikkiaan. Minä tässä vähän maalailin, että jos me olisimme vain laittaneet nämä kaikki nimekkeet yhteen, niin meillä olisi todennäköisesti Väestörekisterikeskus, maistraatti ja digivirasto, ja en tiedä, olisiko sekään sitten ihan hyvä. On todella hankala löytää hyvää nimeä silloin, kun laitetaan tämmöisiä tärkeitä, isoja toimintoja yhteen, mutta kuten sanoin, minulla ei ole kyllä mitään sitä vastaan, jos tätä maistraatti-nimeä käytetään niissä, missä on maistraatin palvelupiste, niin että se näkyy siinä esillä ja otetaan sinne mukaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen. [Kimmo Kiljunen: Arvoisa puhemies!] — Edustaja Kiljunen, odottakaa. [Kimmo Kiljunen: Ei ollutkaan Kiljunen vaan Kinnunen!] Teillä on viimeinen puheenvuoro.

17.12 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Nimen tulee olla selkeä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kinnunen ja Kiljunen, ne ovat selkeitä.

Siksi kannatankin tämän maistraatti-nimen käyttöä.

Kiitos edustajille Juvonen ja Mäkisalo-Ropponen tästä selkokieliastian käsittelystä. Itse pidin ensimmäisen puheenvuoroni selkokielestä selkokielellä täällä muutama viikko sitten. Se jännitti niin paljon, että sanoin, että 150 000 tarvitsee selkokieltä, ja täälläkin on puhuttu erisuuruista summista riippuen lähteestä. Selkokeskuksen mukaan heitä olisi jopa 750 000, joka tapauksessa paljon, ja siksi selkokielestä tulisi tehdä kansalaistaito ja myöskin selkeä sanoittaminen tulee ottaa käyttöön niin lakien säätämisessä, valmistelussa kuin niiden toteuttamisessa, myöskin tämän tärkeän lain kohdalla.

17.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Uudemman kerran.

Kiitokset edustaja Vehviläiselle tästä selventävästä puheenvuorosta. Se auttaa niitä, jotka eivät ole tätä prosessia olleet tarkemmin seuraamassa, ymmärtämään, mitä haetaan. Toisaalta on kai niinkin päin — jos tuohon asiaan vielä kiinnittäisi huomiota — että on olemassa joku käsite, jonka alla sitten on erilaisia toimintoja. Jos on ”Senaatti-kiinteistöt”, ei

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

se nimi suoraan kerro, mitä Senaatti-kiinteistöt tekee. Jos meillä on nimi ”maistraatti”, niin tulevaisuudessa me vain ymmärrämme, että sinne kuuluvat myöskin väestörekisteriasiat ja mahdollisesti digipalveluasiat. Sen toimiala ikään kuin laajenee, mutta kyllä minä tunnistan tuon tarpeen, mikä tässä tuotiin esille, että silloin täytyy ehkä miettiä, olisiko sille joku muu nimi sitten: ”maistraatti ja digivirasto” tai jotain vastaavaa. En rupea niitä keksimään tässä, kun niitä nimiä on tässä haettu. Jollain tavalla haluaisi kunnioittaa sitä maistraatti-nimitystä, se on jo niin vanha, ja siitä on niin selkeä kuva.

Sen sijaan minä halusin käyttää puheenvuoron — edustaja Juvonen lähti jo pois — kun hän otti esille tämän digitaalisten pankkipalvelujen luonteen, ja kun äsken siteerasin Tilastokeskuksen tilastoja, niin luen tämänkin tilaston, joka koskee ikäihmiset verkkopankissa -tilannetta. On hyödyllistä meidän kaikkien saada nämä viimeiset, vuoden 2018 luvut. Eli tässähän on kyse ihan selkeästi siitä, että mitä vanhemmasta ihmisestä on kysymys, sen heikommin hän on tällaisten digipalvelujen piirissä. Se jakaantuu kahteen osaan, eli on 65—75 vuoden ikäiset ihmiset — minä kuulun siihen ikäryhmään — ja näistä verkkopankkipalveluja käyttää 66 prosenttia, eli kolmasosa 65—75 vuoden ikäisistä ihmisistä ei käytä verkkopankkipalveluita, ja kun otetaan tarkasteluun lomakkeet, joita täytetään verkkopankissa, niin lomakkeita täyttää 65—75-vuotiaista 30 prosenttia, eli 70 prosenttia ei täytä lomakkeita sitä kautta. Ja kun mennään vanhempiin ikäluokkiin, 75-vuotiaisiin ja siitä ylös, niin vain 30 prosenttia yli 75-vuotiaista käyttää verkkopankkipalveluja, 70 prosenttia ei käytä. He eivät käytä niitä, jolloin juuri he ovat jonottamassa siellä pankkien palvelutiskien ulkopuolella ja maksavat kovia laskuja siitä, että he käyttävät sitä vanhaa tyyliä. Ja lomakkeiden täytöstä luvut ovat vielä karmeammat: vain 10 prosenttia yli 75-vuotiaista täyttää lomakkeita verkkojen kautta, eli 90 prosenttia ei täytä. Nämä ovat lukuja, jotka tulevat Tilastokeskuksesta nyt meille tähän nähtäväksi. Me näemme, että tämä on aito, iso ongelma nyt merkittävälle osalle suomalaisia ihmisiä, ja kyllä meidän täytyy tähän osata kiinnittää oikein huomiota.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 10/2019 vp sisältyvien 1.-79. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 80. ja 81. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle pienten eläkkeiden korottamista koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 43/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 4/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystilastokeskuksen mietintö StVM 4/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Sosiaali- ja terveystilastokeskuksen puheenjohtaja edustaja Vehviläinen.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Keskustelu

17.17 Anu Vehviläinen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 4/2019. Mietintö käsittelee pienten verorahoitteisten eläkkeiden korotuksia.

Valiokunta pitää myönteisenä, että pienimpien eläketulojen varassa elävien toimeentuloa parannetaan kansaneläkettä ja takuueläkettä korottamalla. Takuueläkettä on korotettu aikaisemmin kolmella eri tasokorotuksella vuosina 2017—2019 yhteensä 47 euroa. Kansaneläkettä on viimeksi korotettu 20 euron suuruisella tasokorotuksella vuoden 2008 alusta voimaan tulleella lailla.

Nyt ehdotettu kansaneläkkeen noin 34 euron ja takuueläkkeen 50 euron korotus kohdistuu noin 609 000 eläkkeensaajaan, joiden kokonaiseläke on alle 1 200—1 300 euroa kuukaudessa. Takuueläkkeen ja kansaneläkkeen saajien määrän arvioidaan lisääntyvän korotusten johdosta noin 20 000 henkilöllä. Korotusten jälkeen takuueläkkeen saajia on noin 116 000 henkilöä ja kansaneläkkeen saajia noin 220 000 henkilöä. Julkisen talouden menojen arvioidaan lisääntyvän ehdotettujen muutosten johdosta noin 183 miljoonalla eurola.

Kansaneläkkeen korottaminen ehdotuksen mukaisesti noin 34 eurolla nostaa kansaneläkkeen täyden määrän yksin asuvalla noin 663 euroon kuukaudessa ja parisuhteessa asuvalla noin 592 euroon kuukaudessa vuonna 2020. Kansaneläkkeen määrä pienenee työeläketulojen kasvaessa siten, että kansaneläkettä ei jää maksuun yksin asuvalle työeläkkeen ollessa noin 1 368 euroa kuukaudessa ja parisuhteessa asuvalle työeläkkeen ollessa noin 1 226 euroa kuukaudessa. Kokonaiseläkkeen ollessa noin 1 000 euroa kuukaudessa nettokorotus on noin 19 euroa kuukaudessa. Takuueläkkeen korottaminen 50 eurolla nostaa takuueläkkeen täyden määrän noin 835 euroon kuukaudessa ensi vuonna. Takuueläkettä saavilla nettoeläkkeen korotus on noin 47—50 euroa kuukaudessa. Takuueläkettä maksetaan, jos muiden eläketulojen määrä on alle 827 euroa kuukaudessa vuonna 2020. Ehdotetut korotukset pitävät sisällään myös vuoden 2020 indeksikorotuksen.

Kansaneläkkeen tasokorotus korottaa ylimääräisen rintamalisän ja sotilasavustuslain täyden perusavustuksen määrää. Takuueläkkeen korotus nostaa myös työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen minimiansaintarajaa. Takuueläkkeen korotus parantaa myös vaikeaan työmarkkina-asemaan joutuneiden ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien asemaa, koska eläketuen määrä on sidottu takuueläkkeen määrään.

Esityksessä ehdotetaan myös nuorten kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärän nostamista takuueläkettä vastaavaksi. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena myös ehdotusta maatalousyrittäjien luopumistukien täydennysosien määrien muuttamisesta kansaneläkkeen määrään ehdotettua muutosta vastaavasti.

Valiokunta pitää hyvänä, että eläkkeensaajan asumistuen lisäomavastuurajaa ja lisäomavastuun kerrointa muutetaan esityksen mukaan siten, että eläketulon muutos ei juurikaan vaikuta eläkkeensaajan asumistukeen eikä siten vähennä käytettävissä olevien tulojen nousua. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että osa eläkkeensaajista saa yleistä asumistukea ja yleistä asumistukea saavilla noin kuudellatuhannella eläkkeensaajaruokakunnalla asumistuki voi laskea 0—17 euroa kuukaudessa. Tällöin eläkkeen korotus ei nosta heidän kohdallaan käytettävissä olevia tuloja täysimääräisesti.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Ehdotetut korotukset parantavat kaikista pienituloisimpien eläkkeensaajien toimeentuloa ja laskevat hieman pienituloisuusastetta. Myös eläkkeensaajien toimeentulotuen tarve vähenee. Valiokunnan näkemyksen mukaan viimesijaisen toimeentulotuen tarpeen ja toimeentulokiriippuvuuden vähentäminen ensisijaisia etuuksia korottamalla on tarkoituksenmukaista sekä tuensaajien että sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden kannalta.

Valiokunta korostaa, että eläkkeensaajan toimeentuloon vaikuttavat tulojen lisäksi myös eläkkeensaajan menot ja varallisuus. Erityisesti asumisen ja sairastamisen menot aiheuttavat monelle eläkkeensaajalle toimeentulovaikeuksia. Tämä näkyy myös eläkkeensaajien ulosotoissa. Valiokunta toteaa, että voimassa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettu laki antaa kunnalle jo nyt mahdollisuuden kohtuullistaa asiakasmaksuja. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä ja välttämättömänä, että asiakasmaksulainsäädännön uudistusta jatketaan pikaisesti. Hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on hoidon esteiden poistaminen ja terveyden tasa-arvon lisääminen muun muassa maksuttomuutta laajentamalla ja kohtuullistamalla maksuja. Valiokunta pitää myös hyvänä, että hallitusohjelman mukaisesti selvitetään edellytykset ottaa kotitalousvähennyksen rinnalle käyttöön tukijärjestelmä, jossa kotitalousvähennyksen kaltaisesta edusta voisivat hyötyä myös pienituloisimmat.

Eläkeläisköyhyyden vähentäminen edellyttää kokonaisvaltaisia ja tutkittuun tietoon perustuvia toimenpiteitä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että olemassa oleva tieto eläkeläisköyhyydestä on osin hajanaista, ja pitää tarpeellisena kattavan ja systemaattisen tutkimuksen tekemistä eläkeläisköyhyyden luonteista ja syistä.

Arvoisa puhemies! Tähän mietintöön sisältyy myös kaksi vastalauseetta.

17.24 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Vehviläiselle selkeästä esittelystä.

Käsittelimme tosiaan tätä eläkkeiden korottamista eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa lokakuun lopulla ja kannatimme sitä. Kansaneläkkeen täyttä määrää nostetaan nyt noin 34 eurolla kuukaudessa ja takuueläkkeen täyttä määrää 50 eurolla kuukaudessa ensi vuoden alusta alkaen. Nämä korotukset koskevat yli 600 000:ta suomalaista eläkkeensaajaa. Ne tulevat siis vaikuttamaan myönteisesti hyvin suureen ihmisjoukkoon.

Meille keskustassa on erityisen tärkeää, että voimme kohdentaa korotuksia kaikkein pienituloisimpiin eläkeläisiin ja tällä tavalla mahdollisimman tehokkaasti vähentää eläkeläisköyhyyttä. Viime kaudella takuueläkettä jo korotettiin useamman kerran, yhteensä noin 40 eurolla, mutta sitä ei juurikaan mediassa huomattu. Mielestäni on selvää, että nämä ensi vuoden alussa voimaan tulevat eläkkeiden korotukset eivät vielä riitä vaan meillä on eläkeläisten toimeentulossa vielä hyvin paljon parannettavaa. Suunta on kuitenkin hyvä ja oikea. Meidän olisi paremmin huomioitava se, että monelle eläkeläiselle ratkaisevaa hankaluutta arjessa tuottaa se, että elämisen ja asumisen kustannukset ovat monesti hyvin korkeat.

Pelkkä eläkkeen taso ei ole ainut määrittävä tekijä eläkeläisen arjessa selviytymisessä, vaan siihen vaikuttavat monet muutkin seikat. Pienituloisten ja erityisesti paljon sairastavien ikääntyneiden näkökulmasta erittäin tärkeitä ovat myös laadukkaat ja helposti saavutettavat maksuttomat tai edulliset peruspalvelut. Siksi sote-uudistus on tehtävä.

Arvoisa puhemies! Keskusta pitää tärkeänä, että myös asiakasmaksulainsäädäntöä uudistetaan siten, että paljon palveluja käyttävien pienituloisten ihmisten maksut eivät nouse. Me varasimme hallitusneuvotteluissa asiakasmaksulain uudistamiseen 45 000 000 euroa,

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

jotta hoidon esteitä voidaan poistaa ja lisätä terveydenhuollon tasa-arvoa muun muassa maksuttomuutta laajentamalla. Valiokunta onkin, kuten edustaja Vehviläinen toi esille, kiinnittänyt huomiota mietinnössään siihen, että tämä asiakasmaksulainsäädäntö pitäisi pikaisesti uudistaa.

Arvoisa puhemies! Asumisen ja elämisen kalleus korostuu usein haja-asutusalueilla ja keskustien ulkopuolella. Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan maaseudun eläkeläisillä on kaupunkilaisia enemmän vaikeuksia toimeentulonsa kanssa. Tämän takia esimerkiksi sähkönsiirtomaksuihin tulisi pikaisesti saada kohtuullisuutta, ja tätä elinkeinoministeri Kulmuni on luvannutkin viedä eteenpäin.

On hienoa, että eläkeläisten toimeentulosta nyt keskustellaan ja että hallitus konkreettisesti asiaan myöskin vaikuttaa ja parantaa pienituloisimpien eläkeläisten toimeentuloa näillä korotuksilla. Valiokunta toteaa mietinnössään, että eläkeläisköyhyyden vähentäminen vaatii kokonaisvaltaista ja tutkittuun tietoon perustuvaa tarkastelua ja toimenpiteitä ja että nyt olemassa oleva tieto eläkeläisköyhyydestä on varsin hajanaista. Pidän hyvin merkittävänä valiokunnan toteamusta, että tarvitsemme kattavan ja systemaattisen tutkimuksen eläkeläisköyhyyden luonteesta ja syistä. Tämä on tärkeää saada eteenpäin. Kenenkään ei pidä eikä pitäisi joutua pelkäämään vanhenemista ja eläköitymistä, vaan meidän täytyy kaikin tavoin varmistaa se, että Suomessa on turvallista jäädä eläkkeelle ja ikääntyä. Eläkeläisten toimeentulon turvaaminen on meidän vastuullamme aivan kuten myöskin näiden erilaisten palveluiden turvaaminen.

17.29 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Pienimpien eläkkeiden eläketulojen varassa elävien toimeentulon parantaminen kansaneläkettä ja takuueläkettä korottamalla on erittäin myönteinen asia. Sen lisäksi, että 34 tai 54 euroa on pienillä eläkkeillä eläville suuri raha ja se helpottaa varmasti arjessa selviytymistä, huomionarvoista on myös se, että tämä raha palautuu nopeasti takaisin kansantalouden kiertokulkuun, koska pienistä eläkkeistä ei jää säästöä vaan eläkeläiset käyttävät ne arkipäivän menoihin. Tärkeää on korostaa, että ehdotetut korotukset parantavat juuri kaikista pienituloisimpien eläkkeensaajien toimeentuloa ja laskevat hieman myös pienituloisuusastetta. Myös eläkkeensaajien toimeentulotuen tarve vähenee, ja tämä on tärkeä asia, koska toimeentulotuenhan pitäisi olla aina se viimesijaisin etuus.

Tämä lakiesitys on siis hyvä ja kannatettava, mutta valiokunnan tapaan haluan kyllä korostaa sitä, että eläkkeensaajien toimeentuloon vaikuttavat tulojen lisäksi myös eläkkeensaajien verot ja varallisuus. Erityisesti asumisen ja sairastamisen menot aiheuttavat monelle eläkkeensaajalle toimeentulovaikeuksia, ja se näkyy myös eläkeläisten ulosottojen määrässä.

Nykyinenkin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaki antaa kunnalle mahdollisuuden kohtuullistaa asiakasmaksuja, mutta tätä niin sanottua kohtuullistamispykälää käytetään liian harvoin. Olen jopa kuullut sanottavan, että siellä kunnissa ei edes tiedetä ja tunnisteta tämän kohtuullisuuspykälän olemassaoloa. Pykälän tarkoitushan on nimenomaan estää ihmisten joutumista kohtuuttomiin tilanteisiin asiakasmaksujen tai vastaavien suuruuden takia. Toivon, että viesti tästä kohtuullistamispykälän mahdollisuudesta leviäisi nyt tätäkin kautta ja kunnissa talousvaikeuksista huolimatta kohtuullistamista käytettäisiin silloin, kun se on inhimillisesti ottaen tarpeellista. Kaikkein huonoin vaihtoehto on nimittäin se, että ikäihmiset jättävät palveluita käyttämättä ja lääkkeitä ostamatta rahanpuutteen takia.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Tutkimusten mukaan matalaan sosioekonomiseen asemaan liittyy ikääntyneillä heikompi fyysinen ja psyykinen toimintakyky, suurempi sairastavuus ja korkeampi kuolleisuus. Heikosti toimeentulevat ja pienituloiset ikääntyvät tarvitsevat esimerkiksi kotipalvelua ja kotisairaanhoidoa huomattavasti parempituloisia enemmän, mutta he kokevat, etteivät saa näitä palveluja riittävästi. Vaikka tämä kohtuullistaminen on siis jo nyt mahdollista — ja toivon, että tämä asia kaivetaan jostakin sieltä pöytälaatikosta esille, jos tämä asia on unohnutunut — niin tarvitsemme myös laajemman asiakasmaksulain uudistuksen, ja tätä uudistustahan valmistellaan ministeriössä.

Tästä edellä kuvaamastani ilmiöstä käytetään myöskin käsitettä hoivaköyhyys. Hoivaköyhä on ihminen, joka ei saa tarpeeksi apua ja samalla itse kokee, että hänellä on täyttymätön avuntarve, esimerkiksi koskien vaatehuoltoa, peseytymistä, ravitsemusta tai siivousta. Huolestuttavaa on, että yli 75-vuotiaista 26 prosenttia kokee päivittäisessä elämässään runsaasti täyttymättömiä tarpeita. Päivittäisen elämän tarpeiden osalta hoivaköyhyyttä selittävät eniten pienituloisuus, heikko terveys ja myös asuinalue. Erityisen paljon hoivaköyhyyttä koetaan käytännöllisen avun saamisessa, esimerkiksi ravitsemukseen liittyvissä asioissa, siivouksessa, peseytymisessä, eli juuri kaikkein tärkeimmissä inhimillisissä perustarpeissa.

Yhteenvetona vielä, että tämä lakiesitys on todella hyvä mutta samaan aikaan on myös myönnettävä, että tämä on vasta alku pienituloisten eläkeläisten tilanteen parantamisessa. Mutta jostainhan on aloitettava, ja tämä on hyvä aloitus. Ja haluan korostaa myöskin monitieteellisen tutkimuksen tekemistä, jotta me saisimme esimerkiksi tämän hoivaköyhyyden ja eläkeläisten köyhyyden ilmiön kokonaisuudessaan tarkasteltua ja sen perusteella tehtyä sitten vaikuttavia ja oikeansuuntaisia toimenpiteitä tämänkin lakiesityksen lisäksi. — Kiitos.

17.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys pienimpiin eläkkeisiin eli kansaneläkkeisiin ja takuueläkkeisiin tehtävästä korotuksesta on omalla tavallaan historiallinen. Sen historiallinen konteksti on siinä mielessä tärkeää huomata, että se liittyy laajemmin hallitusohjelmassa tehtäviin painotuksiin, joissa ollaan huomioimassa ikääntyneet ihmiset, ja eläkeläisköyhyyteen tartutaan nyt vakavalla otteella. Miksi sanon, että tämä on historiallinen? Siksi, että viimeisen 25 vuoden aikana eläkkeensaajat, yli 65-vuotiaat ikäihmiset, ovat olleet se tulonsaajaryhmä, jonka etuuksia on heikennetty kaikkein eniten, enemmän kuin minkään väestöryhmän missään vaiheessa Suomen historiassa. Tämä hallitus on ensimmäinen hallitus, joka tässä suhteessa nyt kääntää kurssia ja tarttuu vakavasti laajalla ohjelmalla ikääntyvien ihmisten elinehtojen kohentamiseen ja parantamiseen. Tämä on yksi niistä uudistuksista, joita tässä ollaan tekemässä. Nyt me puhumme eläketurvasta, mutta siellähän on paljon muitakin asioita, jotka tullaan täällä eduskunnassa vielä käsittelemään hyvinkin laveasti alkaen hoitotakuista, hoivan mitoituksista, lääkärille pääsystä, kotipalvelujen parantamisesta, vanhusasiavaltuutetusta ja niin edelleen. Lista on siis pitkä ja hieno, arvokas lista, jossa vakavasti tartutaan ikäihmisten asioihin.

Tässä on nyt sitten kysymys nimenomaan pienimpiin eläkkeisiin eli takuueläkkeeseen ja kansaneläkkeeseen tehtävästä korotuksesta. Siihen käytetään siis valtion verovaroja, ja siksi se on täällä budjettikeskustelussa nyt esillä. Haluaisin nyt kuitenkin selvittää tätä, jotta nämä käsitteet ovat selkeitä, koska ne eivät ole selkeitä myöskään kansalaisille, meillekään ei ole selkeää. Kun me puhumme pienituloisimmista eläkkeensaajista, takuueläkkeen saajista ja kansaneläkkeen saajista, niin meillä on edelleenkin se mielikuva, että me pu-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

humme vanhusväestöstä, ikäihmisistä. Mehän emme puhu ikäihmisistä, me emme aidosti puhu ikäihmisistä. Kun kansaneläkejärjestelmä aikoinaan 30-luvulla luotiin, se oli nimenomaan vanhusten turvaa. Ja kansaneläkejärjestelmä oli perustana, vanhuuseläkkeenä aina vuoteen 1995 asti, kunnes poistettiin kansaneläkkeen pohjaosa. Työeläkkeestä tuli meidän lakisääteinen vanhusten turvamme. Tämä harha on nyt tässäkin salissa käytävissä keskusteluissa, että kun me puhumme takuueläkkeestä tai kansaneläkkeestä: Meillä on mielikuva, että me puhumme vanhuksista, ikäihmisistä Suomessa. Me emme puhu heistä.

Täyttä kansaneläkettä saavista ihmisistä eli takuueläkettä saavista ihmisistä 80 prosenttia on alle 65-vuotiaita ihmisiä. Erittäin haavoittuva väestöryhmä, erittäin haavoittuva väestöryhmä. Puhumme vammautuneista ihmisistä, puhumme mielenterveysongelmista kärsivistä ihmisistä, puhumme päihdeongelmaisista ihmisistä, jotka eivät kykene osallistumaan työelämään, ja sen takia he saavat takuueläkettä, ja sen takia he saavat täyttä kansaneläkettä. 80 prosenttia on alle 65-vuotiaita. Meillä on enemmän alle 40-vuotiaita täyttä kansaneläkettä saavia ihmisiä kuin yli 65-vuotiaita. Eli tässä suhteessa tämä täytyy nyt tiedostaa tässä salissa, että kun me puhumme kansaneläkkeestä, takuueläkkeestä, me puhumme primäärisesti työkyvyttömyyseläkeläisistä. Erittäin, erittäin haavoittuva ryhmä, jolle koko elämänsä tulee olemaan pienituloisuutta. Myöskin heille kertyvä eläketurva aikanaan on hyvin pieni, ja sen takia on arvokas, tärkeä lisäys tarttua tähän eläkeläisryhmään, mutta se ei ole sama kuin me tarttuimme vanhuuseläkkeisiin tosissaan. Meidän on tässä nyt hyvä olla tietoisia tästä asiasta. On ihan yhtä tärkeää puhua työkyvyttömyyseläkeläisten elämäntilanteen kohentamisesta kuin puhua opintotukien tai lapsilisien nostamisesta. Siihen on tartuttava.

Tässä hallitusohjelmassa tähän ollaan nyt panostamassa 183 miljoonaa euroa, ja se on hieno asia, että tämä on ensimmäinen askel tällä tiellä. Siellähän on meillä olemassa ajatuksellinen lupaus ja sitoumus siitä, että pyrkisimme näitä kaikkia alle 1 400 euron eläkeitä nostamaan 100 eurolla tämän vaalikauden aikana, se on meillä jonkinlaisena sisäisenä tavoitteena tässä.

Hallitusohjelmaan on kirjattu myöskin toinen ulottuvuus, joka on tärkeä huomioida. Siellä huomioidaan, että 98 prosenttia 65-vuotiaista eli vanhuuseläkeläisistä eli niistä, joista minä halusin juuri nyt puhua, saa työeläkettä, siis 98 prosenttia saa työeläkettä. Tässä hallitusohjelmassa on kirjaus: ”Käynnistetään kolmikantainen selvitys siitä, miten työeläkejärjestelmän sisällä voitaisiin parantaa pienimmillä työeläkkeillä olevien asemaa.” Tämä on huipputärkeä avaus, se on itse asiassa tässä hallitusohjelman eläkeläisohjelmassa yksi keskeisimpiä ja suurimpia avauksia. Vihdoin ja viimein tällä kirjauksella halutaan tarttua siihen rahaan, joka on varattu eläkkeisiin suomalaisessa kansantaloudessa, ja se raha, joka eläkerahastoihin on kasvanut, on pidetty käytännössä koskemattomana. Siitä rahasta ollaan nyt ottamassa apua, ja se on huipputärkeä asia, että tämä askel on tehty. Siinä on ajatus, että kolmikannassa käynnistetään neuvottelut, ne ovat jo käynnistymässä. Toivoisin, että tässä neuvotteluprosessissa olisi myöskin eläkejärjestöjen edustajia mukana, tavallaan ikään kuin nelikannassa tästä neuvoteltaisiin, asia vietäisiin eteenpäin, koska eläkeläisjärjestöillä on tässä keskeinen roolinsa. He olivat mukana, kun 2013 tuli ulos taitettua indeksia koskeva yhteinen selvitys. Tämä selvitys suoritettiin nelikannassa, eli siinä olivat työmarkkinajärjestöt mukana, siinä oli hallitus mukana ja sitten myöskin eläkeläisjärjestöt, ensi kerran he olivat tässä mukana. Olisi suotavaa, että kun lähdetään nyt pohtimaan sitä, miten alle 1 400 euron eläkkeisiin tämä 100 euron korotus voitaisiin saada, kun varat eivät täältä budjetin puolelta selkeästi riitä, niin käytettäisiin niitä voimavaroja, joita on itse elä-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

keijärjestelmään saatu aikaiseksi, niiden rahastojen tuottoja tässä yhteydessä voitaisiin käyttää: mitä se maksaa, ja kuinka siihen päästään?

Nyt minä näen, että täällä taas palaa punainen valo. Minun on pakko pyytää uusi puheenvuoro tähän aiheeseen niin että voin jatkaa eteenpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tehkää se, vielä ehtii hyvin.

17.41 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Se siitä vappusatasesta sitten ja niistä suurista seteleistä, [Kimmo Kiljunen: Kuuntelepas hetken kuluttua!] mitä te, hallitus, lupasitte ennen vaaleja, ja kun hallitusohjelmaan olette kirjanneet, että alle 1 400 euron eläkkeitä korotetaan 100 eurolla. [Anu Vehviläisen välihuuto] No, toteutumatta jää, haaveeksi jää, mutta haihtuvat haaveet.

Arvoisa herra puhemies! Hallituksen pyrkimykset eläkeläisköyhyyden pienentämiseksi ovat kannatettavia, mutta nyt esitettävät toimet ovat riittämättömiä. Osalla eläkeläisistä käteen jäävä tulo ei nouse juuri lainkaan, kun eläkkeen nousua vastaava summa vähennetään kokonaan tai osittain asumistuesta tai toimeentulotuesta. Perussuomalaiset pitävät tärkeänä eläkeläisköyhyyden torjuntaa ja muistuttavat Rinteen hallitusta lupauksesta korottaa pienimpiä työeläkkeitä nettomääräisesti 100 eurolla — eli niin sanotulla vappusatasella. [Kimmo Kiljunen: Siitä puhutaan!] Toimenpiteitä lupauksen lunastamiseksi tarvitaan viivytyksettä — ette niitä tehneet — eli hallitusohjelman mukaisesti tulisi selvittää keinoja korottaa 1 400 euron eläkettä.

Pelkästään tulotason korottaminen ei riitä eläkeläisköyhyyden poistamiseen, vaan eläkeläisten tilannetta tulisi arvioida kokonaisuutena ja huomioida myös välttämättömien elinkustannusten nousu. Suuri osa monen eläkeläisen tuloista kuluu asumismenoihin, palvelumaksuihin, ruokaan, lääkkeisiin, liikkumiseen, energiaan sekä sairastumisen menoihin.

Kelan arvion mukaan tämän hallituksen esityksen myötä perustoimeentulotuen tarve loppuu noin 2 000 kotitaloudelta, ja noin 14 000 kotitaloudelta tarve poistuisi vähintään yhdeltä kuukaudelta vuoden aikana. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää tärkeänä, että esityksen vaikutuksia maksetun toimeentulotuen määrään seurataan. Pidämme tärkeänä myös sitä, että näiden tukien rajojen nostaminen eläkkeen korotuksen yhteydessä selvitetään, jotta eläkeläiset saisivat eläkkeen korotuksen täysimääräisenä eikä eläkkeen nousua vastaavaa summaa vain vähennetä asumistuesta tai toimeentulotuesta.

Perussuomalaiset kantavat erityisen suurta huolta eläkkeensaajien toimeentulovaikeuksista, mikä näkyy myös eläkkeensaajien ulosottojen määrässä. Luottotietoyhtiö Asiakastiedon selvityksen mukaan maksuhäiriöt ovat lisääntyneet erityisen paljon eläkeläisillä, joiden maksuhäiriömerkinnät ovat kasvaneet vuodessa 9 prosenttia. Eetu ry:n mukaan vuonna 2018 lähes 34 500:lla yli 65-vuotiaalla oli maksuhäiriömerkintä. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että hallituksen tulisi laatia eläkeläisten ulosottoon joutumista ehkäisevä toimenpideohjelma, ja tästä esitämme lausumaa. Valitettavasti hallitukselta se ei saanut kannatusta.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kantaa huolta asiakasmaksukattoihin liittyvistä ongelmista ja pitää tärkeänä, että asiakasmaksukattoihin liittyvät ongelmakohdat selvitetään ja asiakasmaksulainsäädännön uudistusta jatketaan pikaisesti. Myös tästä perussuomalaiset esittävät lausumaesitystä, mutta valitettavasti, hallitus, ette sitä kannattaneet.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Rinteen hallituksen politiikan seurauksena on konkreettinen riski, että eläkeläisten eriarvoistuminen kasvaa nykyisestään. Erityisesti liikkumisen ja omakotitalossa asumisen kustannukset ovat nousemassa hallituksen ylimitoitettun ilmastopolitiikan seurauksena merkittävästi, vaikka saavutetut päästövähennykset jäävät niin vähäisiksi, ettei niillä ole kokonaiskuvassa minkäänlaista merkitystä. Rinteen hallitukselta on unohtunut alueellinen tasa-arvo sekä eläkeläisvaikutusten arviointi.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että eläkeläisköyhyys on Suomessa merkittävä yhteiskunnallinen ongelma, johon hallitus ei kiinnitä riittävää huomiota, ja tilanteen korjaamiseksi tarvitaan viipymättä konkreettisia toimia. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan perussuomalaiset jäsenet ovat jättäneet tähän mietintöön vastalauseen, ja meillä on todellakin kolme lausumaesitystä tässä, jotka esitän sitten seuraavan kerran ensi tiistaina täällä istunnossa: Edellytämme, että hallitus laatii eläkeläisten ulosottojen ennaltaehkäisemiseksi toimintaohjelman. Edellytämme, että hallitus selvittää asiakasmaksukattoihin liittyvät ongelmakohdat. Edellytämme, että ryhdymme pikaisesti toimenpiteisiin pientä eläkettä saavien ostovoiman vahvistamiseksi ja estämme näiden verotuksen kiristymisen.

Sitten vielä siitä takuueläkkeestä muutama sananen. Viime hallituskaudella takuueläkettä nostettiin kolme kertaa. Se on osa Suomen ponnisteluja Agenda 2030 -ohjelman eteenpäin viemiseksi: poistetaan köyhyys. Takuueläkettä saavat myös monet pienituloiset eläkeläiset, pientä työeläkettä nauttivat naiset. Erityisesti takuueläkettä saa todella moni ikääntynyt, pienituloinen nainen, elikkä kyllä siellä on näitä eläkkeensaajia. Tiedämme hyvin myös, että takuueläkettä saavat myös muut kuin ikäihmiset, elikkä siellä on myös niitä nuorempia saajia. [Kimmo Kiljusen välihuuto]

Mutta summa summarum elikkä yhteenvetona: Vappusatanen jäi saamatta, eikä se näillä merkeillä tulekaan kenenkään käteen tai kukkaroon. Monet varmasti hommasivat jo sen suuremman rahakukkaron — toiveissa se, että se todellakin tulee, niin kuin te, hallitus, ja erityisesti Rinne, ennen eduskuntavaaleja lupasitte.

17.47 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä on esitys pienten eläkkeiden korottamiseksi, ja sinällensä esitys on perusteltu. Esitys parantaa kaikista pienituloisimpien eläkkeensaajien toimeentuloa ja laskee hieman pienituloisuusastetta, ja myös eläkkeensaajien toimeentulotuen tarve vähenee. Euromäärät, joilla nyt korotukset tehtiin, jäävät kuitenkin kauaksi siitä, mitä pääministeri Rinne lupasi vappusatasella, mutta on tämä tyhjää parempi.

Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen korotus nostaa vähimmäiseläkkeen määrää suhteessa pieniin työeläkkeisiin. Valiokuntakäsittelyssä kuitenkin pidimme tärkeänä, että eläkejärjestelmän kokonaisuuden ja järjestelmän kannattavuuden kannalta on tarpeellista, että hallitusohjelman mukaisesti käynnistetään kolmikantainen selvitys siitä, miten työeläkejärjestelmän sisällä voitaisiin parantaa pienimmillä työeläkkeillä olevien asemaa, sillä kyllähän pitää olla niin, että kannattaa tehdä työtä, ja työnteosta pitää aina palkita myöskin eläkkeen muodossa. Jos on tehnyt esimerkiksi pienipalkkaista työtä kymmeniä vuosia, kyllä kohtuullisuuden ja oikeudenmukaisuuden nimissä pitää olla niin, että työeläke on korkeampi kuin sosiaali tuella maksettu eläke.

On huomioitava, että eläkeläisten ostovoimaan ja käytettävissä olevan rahan määrään vaikuttavat varsinaisen eläkkeen lisäksi myös monet muut tekijät, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut, maksukaton sisältö, lääkkeet sekä ruuan ja energian hinta. Eläkeläisten perintään ohjautuneet asiakasmaksut ovat myös kasvaneet, ja monet jättävät ta-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

lousvaikeuksissa tarpeen mukaiset palvelut ja lääkkeet hankkimatta. Se ei ole eläkeläisten edun mukaista. Onkin tärkeää huolehtia siitä, että jokaiselle ikäihmiselle turvataan riittävä toimeentulo. Asiakasmaksulaki toivottavasti saadaan eduskuntaan, ja sen uudistamisen yhteydessä eläkeläisten tilanne tulee huomioida riittävän toimeentulon turvaamiseksi ja eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi.

Kokoomuksen valiokuntaryhmä on huolissaan menolisäysten kestävästä rahoituksesta. Rahoitus perustuu vahvasti 75 prosentin työllisyysasteen saavuttamiseen, ja siksi hallituksen tulee osoittaa vaikuttavat keinot työllisyysasteen nostamiseksi ja sitä kautta myös eläkekorotusten rahoittamiseksi. Olemmekin tehneet lausumaehdotuksen, joka ei kuitenkaan saanut hallitukselta kannatusta. Tulemme esittämään vastalauseen lausumaehdotuksessa, että eduskunta edellyttää, että ”hallitus huolehtii riittävästä työllisyystoimista eläkekorotusten rahoittamiseksi”. Pitäähän olla niin, että eläkeläiset saavat pitää edes nämä pienet korotukset, mitä heille tämän lakiesityksen myötä tulee, mikäli esitys hyväksytään.

17.51 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kysyä edustaja Laiholta siitä, kun täällä keskusteltiin tuossa alkuiltapäivästä eräässä toisessa kohdassa työeläkkeistä ja siitä, mitä siihen kuuluu, kun siellä oli toinen lakiesitys käsittelyssä, ja minulle jäi korviin, että siellä perättiin ministeri Pekoselta erittäin voimakkaasti kokoomuksen edustaja Sarkomaan taholta sitä, onko tarkoitus, että tämä kolmikantainen työryhmä, johon viitataan hallitusohjelmassa, rupeaisi tekemään sitä, että työeläkejärjestelmän sisältä haettaisiin korotusta pieniin työeläkkeisiin. — Toivon, että myös edustaja Kiljunen kuuntelee, koska tämä on hänelle erityisen tärkeää asiaa. — [Kimmo Kiljusen välihuuto] Ja nyt olin ymmärtävinäni tästä edustaja Laihon puheenvuorosta, että te sanoitte sillä tavalla, että on täysin oikein, että on kannustavuutta ja pienet työeläkkeet pysyvät jonkun verran isompana [Puhemies koputtaa] kuin nämä verorahoilla maksettavat eläkkeet. Kysyn sitä, mikä on kokoomuksen kanta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Laiho, ja sen jälkeen puhujalistaan takaisin.

17.52 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkoitin sitä, että kyllä, jos ihminen on tehnyt työtä, sen eläkkeen pitää olla korkeampi kuin pelkällä takuueläkkeellä olevan eläkeläisen eläke. Eikä ole oikein, että työeläkkeisiin kosketaan, jotta pystytään rahoittamaan muita eläkkeitä. Että kyllä ihmisen, joka on eläkkeensä työllään ansainnut, pitää myöskin voida luottaa, että sen eläkkeen saa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt takaisin puhujalistaan.

17.53 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tapasin lauantaina Toinin ja Väinön Reisjärven S-marketin pihalla. He evästivät minua: ”Kuule, Mikko, meidän on edelleen pakko ajaa autolla, me asumme syrjässä. Meillä on siellä talo lämmitettävänä, ei sitä niin vain myydä.” ”Saan eläkettä 700 euroa kuussa”, Toini sanoi. ”En halua turhasta valittaa, mutta minua huolestuttaa se, että jos sairastun, riittääkö säästöni hoitoon. Me ei olla enää ihan terveitä, mutta nyt emme nurise enempää”, hän päätti tämän vaikuttavan puheensa. Myös syksyllä täällä vierailleet eläkeliittojen edustajat puhuivat samasta asiasta. Eläkeköyhyys tulee poistaa. Eläkeläiset muistuttivat, että eläkeläisten köyhyyteen vaikut-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

tavat tulojen, eläkkeiden, lisäksi myös monenlaiset menot: asumisen menot, palvelujen maksut, ruoka, lääkkeet, liikkuminen ja energian korkea hinta. Ikääntyvät ovat rakentaneet meille tämän isänmaan. On meidän vuoromme pitää heistä huolta.

Arvoisa puhemies! On syytä muistaa, että viime vaalikauden aikana takuueläkettä korotettiin keskustajohtoisen hallituksen toimesta vajaat 47 euroa kuussa. Se oli hyvä alku. Nyt jatkamme tällä tiellä. Nyt tehtävät korotukset ovat erittäin tärkeitä pienituloisimpien eläkeläisten kannalta. Pienimpiä eläkkeitä on pyrittävä korottamaan myös jatkossa, ja siksi tämä maa pitää pitää kunnossa.

Pelkkä eläkkeen taso ei kuitenkaan ole ainoa tekijä, kun arvioimme eläkeläisten arjessa selviytymistä ja pärjäämistä. Kuten edustaja Aittakumpu jo sanoi, pienituloisille ja erityisesti paljon sairastaville ikääntyneille laadukkaat ja helposti saavutettavat maksuttomat tai edulliset peruspalvelut ovat erittäin tärkeitä. Tarvitsemme sote-uudistuksen, jota talousvaikeuksissa olevissa kunnissa kovasti odotellaan. Kuten edustajat Vehviläinen ja Juvonen jo sanoivat, osa pienimpiä eläkkeitä saavista saa myös muita etuuksia, asumistukea tai toimeentulotukea. Eläkkeiden korotus johtaa heillä osittain siihen, että asumistuki ja toimeentulotuki voivat laskea, jolloin käteen jäävät tulot eivät nousekaan täysimääräisesti. Toimeentulotuki on kuitenkin viimesijainen etuus, ja pyrkimyksenä on, että kenenkään ei tarvitsisi olla sen varassa pitkäaikaisesti.

On katsottava eläkeläisten elämää kokonaisuutena. Iloitsen siitä, että noin 609 000:n alle 1 200—1 300 euroa kuussa eläkettä saavan eläkeläisen eläke nyt nousee. Siihen joukkoon myös Väinö ja Toini kuuluvat. He toivovat voivansa asua tuettuna kotona mahdollisimman pitkään. Iloitsen myös siitä, että ylimääräinen rintamalisä nousee, sotilasavustuksen täysi perusavustus nousee, työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen minimiansaintaraja nousee ja eläketukilain mukainen eläketuki nousee.

On syytä muistaa, että tämä laki koskee myös nuoria. Nuoren kuntoutusraha ja ammatillisissa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä nousevat takuueläkkeen noston verran. Tämä osaltaan liittyy myöskin koulutuspuoleen ja oppivelvollisuuden pidentämiseen, nivelvaiheeseen, johon ammattikoulutuksen ja lukiokoulutuksen rinnalle luodaan kolmatta polkua, jossa on myös mukana tämä kuntouttava toiminta, niin myös kansanopistot, työpajat, kymppiluokat ja ne mahdollisuudet, jotka auttavat nuorta eteenpäin. Tämä on hyvin tärkeää, että saamme kaikki mukaan kuntoutuksen kautta koulutukseen, työhön ja elämän syrjään kiinni.

Yhdyn valiokunnan ehdotuksiin siitä, että hallitusohjelman mukaisesti selvitetään edellytykset ottaa kotitalousvähennyksen rinnalle käyttöön tukijärjestelmä, jossa kotitalousvähennyksen kaltaisesta edusta voisivat hyötyä myös aivan pienituloisimmat, ja myös siihen ehdotukseen, että eläkeläisköyhyyden vähentämistä tutkitaan monitieteisesti. Tarvitsemme laajaa tutkimusta eläkeläisköyhyydestä, sen luonteesta ja syistä, jotta osaamme tehdä oikeita päätöksiä, jotta osaamme poistaa köyhyyden. Tämä oli myös eläkeliittolaisten ja Väinön ja Toinin toive. Sen olemme heille velkaa.

18.00 Noora Koponen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotettu pienten verorahoitteisten eläkkeiden korottaminen on kannatettavaa. Kansaneläkkeen täytetty määrää korotetaan todella 34 eurolla kuukaudessa ja takuueläkkeen määrää 50 eurolla kuukaudessa. On erittäin myönteistä, että pienimpien eläketulojen varassa elävien ihmisten toimeentuloa parannetaan vihdoin. Viimeksi kansaneläkettä on tosiaan korotettu yli kymmenen vuotta sitten. Nyt ehdotetut kansaneläkkeen ja takuueläkkeen korotukset koh-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

distuvat yli 600 000 eläkkeensaajaan. Kyseessä on siis iso osa meistä. Takuueläkkeen korotus nostaa myös hieman nykyistä suuremman lisäansion mahdollisuuden työkyvyttömyyseläkkeen rinnalle, ja takuueläkkeen korotus parantaa lisäksi ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien asemaa.

Itse haluaisin painottaa myös nuorten osuutta. Esityksessä ehdotettu nuorten kuntoutusrahan sekä ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan nostaminen takuueläkettä vastaavaksi on erinomaisen kannatettavaa. Tämä edistää osatyökykyisten nuorten ja työelämän ulkopuolella olevien osatyökykyisten aikuisten ammatilliseen kuntoutukseen haakeutumista, millä on olennainen merkitys yksilön eli ihmisen elämänlaadun vahvistamiselle.

18.01 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hyviä puheenvuoroja, ja kyllä tämä on kuitenkin merkittävä päätös siinä suhteessa ja on osaltaan sitä linjaa, mitä hallitus on koettanut edistää. Olen vähän pahoillani siitä, että oppositiosta erityisesti kokoomuslaiset ovat poissa täältä. Erityisesti he ovat tuolla sosiaalisessa mediassa jopa tänään, kun asiana ei ollut edes tämä pykälä vaan työeläkelainsäädäntö ja muuta, pitäneet kovaa ääntä siitä, että nyt pitäisi toimia: missä ovat Rinteen vappusataset ja näin edespäin. Mutta sitten he eivät ole täällä, kun puhutaan asiasta. Arvostan perussuomalaisia kollegoita, jotka ovat täällä ja jotka ovat myös valiokunnassa tuoneet selkeät kantansa esiin, mutta ihmettelen kyllä kokoomusta, on hyvin erikoista, [Arja Juvosen välihuuto] miten tästä puhutaan.

Erityisesti edustajat ovat tuoneet esiin koko tämän laajan kuvan siitä eläkeläisköyhyydestä, mihin meidän on puututtava. Eivät riitä ainoastaan yksittäiset toimet, mitä nyt tehdään, vaan on katsottava koko tämä ketju: mitä pystytään tekemään tällä tasolla, mutta myöskin, mitä pystytään kunnissa tekemään — millä tavalla kunnat ja kaupungit pystyvät puuttumaan myöskin osaltaan siihen eläkeläisten ja vanhusväestön arkeen? Se on se, mihin toivottavasti jatkossakin hallitus kiinnittää entistä enemmän huomiota.

18.03 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia siten, että pieniä verorahoitteisia eläkkeitä korotettaisiin niin, että kansaneläkkeen täyttämäärää korotettaisiin noin 34 eurolla kuukaudessa ja takuueläkkeen täyttämäärää 50 eurolla kuukaudessa. Eläkkeensaajan asumistuen lisäomavastuurajaa ja lisäomavastuun kerointa ehdotetaan muutettavaksi siten, että esityksen mukainen eläketulon muutos ei juurikaan vaikuttaisi eläkkeensaajan asumistukeen ja siten vähentäisi eläkkeensaajan käytettävissä olevien tulojen nousua. Lisäksi ehdotetaan maatalousyrittäjien luopumistukien täydennysosien muuttamista kansaneläkkeen määrään ehdotettavaa muutosta vastaavasti. Tarkoitus on lisätä pienituloisten eläkeläisten ostovoimaa ja ennen kaikkea helpottaa heidän arkeaan talouden osalta.

Tämä on erittäin hyvä esitys hallitukselta, pitää kiittää silloin kun on kiitoksen paikka. Mutta tosiasia on kuitenkin se, että tämä muutos ei tuo riittävää helpotusta rahahuolien kanssa painiville eläkeläisille. Eläkeläisten pienten tulojen lisäksi keskeinen ongelmien lähde on elinkustannusten jatkuva nousu. Eli jos oikeasti halutaan helpottaa tämän ryhmän tilannetta, se ei tapahdu iskemällä vappusatasen rippeet kouraan, kun samanaikaisesti energiaveroja kiristetään, sähkön hinta kipuaa pilviin, ruoan ja lääkkeiden hintalappu nousee eikä asumisen hinnan loputtomalle nousulle löydetä helpotusta poliittisten ratkaisujen kautta. Tämä ei ole kestävä yhtälö, ja eläkeläisköyhyys tulee lisääntymään tuntuvasti, ellei pian aleta löytää järkiratkaisuja ongelmiin. Maksuhäiriömerkintöjen määrän erityisen voi-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

makkaan kasvun juuri eläkeläisten keskuudessa tulisi toimia hallitukselle hälytysmerkkinä siitä, että jotain tarttis tehdä pikaisesti.

Perussuomalaisten mielestä tarvitaan kokonaisvaltaisia toimia eläkeläisköyhyyden poistamiseksi. Ikäihmisten taloutta painavat usein korkeat terveydenhoitoon liittyvät kustannukset. Tähän ongelma-kohtaan voitaisiin vaikuttaa asiakasmaksukattoihin vaikuttamalla ja asiakasmaksulainsäädäntöä kehittämällä. Nykymallissa kunnilla on mahdollisuus kohtuullistaa asiakasmaksuja, mutta tätä ei käytännössä hyödynnetä niin paljon kuin olisi tarpeen. Pitää myös muistaa se tosiasia, että monien kuntien talous on ahdingossa eikä siellä ole liikkumavaraa. Näin ollen valtion tulee ryhtyä toimiin sen eteen, että asiakasmaksukattoja kehitettäisiin niin, että myös vähävaraisten eläkeläisten talous kestäisi maksutaa-kan nykyistä paremmin.

Arvoisa puhemies! Eläkeläisten ostovoimaa voitaisiin lisätä ja toimeentuloa edistää myös palauttamalla niin sanottu puoliväli-indeksi koskemaan työeläkkeitä 1 500 euron alle jäävältä osuudelta. Tämä toisi monille pienituloisille eläkeläisille helpotusta tilanteeseen. Mielestäni perussuomalaisten sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenten vastalauseessaan ehdottamat uudistukset asiakasmaksukattoihin ja eläkeläisten taloustilanteen parantamiseksi ovat erittäin hyviä hallitukselle. Edustaja Juvonen on jo monta puhetta pitänyt asiasta, ja vielä on tulossa ainakin yksi, eli saamme painavaa asiaa kuulla.

Vielä maksuhäiriömerkinnöistä: Ne ovat siis lisääntymässä myös eläkeläisten kohdalla. Samoin on erittäin hälyttävää, että leipäjonossa on yhä enemmän pienituloisia eläkeläisiä, varsinkin naisia — Suomessa, leipäjonossa. He ovat olleet, eläkeläiset, meidän hyvinvoinnin rakentajina, ja se, että ollaan leipäjonossa, että rahat eivät riitä, tuntuu todella pahalta.

Nyt kun olen puhunut myös maksuhäiriömerkinnöistä eläkeläisten asioiden keskellä, niin käytän sen verran vielä tätä tilannetta hyväkseni, että täällä on keskustelualoite minulla kassissa. Se koskee velkaantumiseen liittyviä ongelmia elikkä sitä, että keskusteltaisiin laajasti kaikesta, mikä liittyy velkaantumiseen, ulosottoon, maksuhäiriömerkintöihin. Eli jos edustajat, täälläkin olevat, eivät ole vielä allekirjoittaneet, niin olisi toivottavaa, että allekirjoittaisitte. Se on tärkeä asia keskustella. — Kiitos.

18.09 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa tuossa äskeisessä puheenvuorossaan toi hyvin painavasti esille eläkeläisköyhyyden ongelman ja nosti siinä yhden ilmiön, leipäjonot, joka on kyllä sellainen musta piste suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa tällä hetkellä. Tarkka luku on se, että leipäjonon asiakkaista tällä hetkellä 40 prosenttia on eläkeläisiä, ja se on kaikkein suurin leipäjonon käyttäjäryhmä. Se on suurempi kuin työttömät, opiskelijat tai muut sosioekonomiset ryhmät, jotka käyttävät leipäjonon. Leipäjonot ja ennen kaikkea eläkeläiset leipäjonossa kertovat siitä, että joku mättää meidän eläkejärjestelmässä. Peruseläkkeen piti taata ihmisille perustoimeentulo. Se on se lähtökohta, ja jos joudutaan leipäjonoon, niin jossakin on vika. Tässä suhteessa edustaja Elomaa on oikeassa.

Sen sijaan minä ihmettelin, että vaikka te puheenvuorossanne totesitte ihan oikean ajatuksen, että tarvitaan kokonaisvaltainen ohjelma eläkeläisköyhyyteen tarttumiseen, ja te kiititte tästä lakiesityksestä, joka tänne on nyt tullut koskien kansaneläkkeen ja takuueläkkeen nostoa, niin miksi te ette kiitä hallitusohjelmaa siitä. Se on ensimmäinen kokonaisvaltainen ohjelma eläkeläisköyhyyteen, ikäihmisten köyhyyteen tarttumisessa, joka Suomessa on tehty neljännesvuosisataan. Hallituksen ikäihmisiä koskeva ohjelma ansaitsisi suuren kiitoksen ja oppositiolta vahvan tuen ja kannatuksen. Minä luetteloin jo niitä tavoit-

teita edellisessä puheenvuorossani enkä käy niitä lävitse. Nyt meillä on ensimmäisen kerran kokonaisvaltainen ohjelma, ja tämä nyt tehtävä kohennus takuueläkkeisiin ja kansaneläkkeisiin on yksi osanen sitä — pieni askel, yksi osanen, koska siinä on tietysti isompi askel sitten seuraamassa.

Haluaisin myöskin korjata tässä eräitä muita huomioita. Hämmästelin edustaja Laihon puheenvuoroa, kun hän pohdiskeli näillä sanoilla: ”kyllä työllä ansaitun eläkkeen pitää olla ilman muuta suurempi kuin takuueläke tai kansaneläke”. Siinä ei tavallaan nyt ymmärretä ollenkaan näitä konsepteja, mistä on kysymys. Kun puhumme vanhuuseläkkeestä, josta nyt on tässä kyse, niin työeläke on se peruseläke meillä. Se ainoa lakisääteinen vanhuuseläke, joka meillä on, on siis työeläke. 98 prosenttia yli 65-vuotiaista saa työeläkettä, kuten sanottu. Se on se peruseläke. Jos työeläke lyhyistä työurista johtuen jää kovin, kovin pieneksi eli jos lyhyt työura aiheuttaa sen, että työeläke on pieni, niin meillä on olemassa perusturvaa kansaneläkkeen muodossa — ja takuueläkkeen muodossa siihen päälle — jolla kohennetaan sitä, ettei jää ihan kohtuuttomaan kulmaan, ja sitähan tällä aloitteella nyt pyritään turvaamaan. Eli ne eivät ole millään tavalla toisillensa ristiriitaisia elementtejä. Kansaneläke on tässä tapauksessa vain perusturvaa, joka tulee siihen päälle, jos on hyvin pienistä työeläkkeistä kysymys.

Kun me puhumme kansaneläkkeistä, niin siitä edustaja Juvoselle täytyy sanoa, kun viittasitte, että onhan täyttä kansaneläkettä saavien joukossa ikäihmisiä, naisia erityisesti. Aivan oikein, tämä on oikea huomio, mutta nyt käytän vähän voimakasta ilmaisua, kun sanon, että se on kovin, kovin vähenevä luonnonvara niiden täyttä kansaneläkettä saavien joukossa, luonnollisista syistä, sen takia, että 100 000:n täyttä kansaneläkettä tai takuueläkettä saavan joukossa on 80 000 alle 65-vuotiaista. Siellä on parisenkymmentätuhatta, itse asiassa 24 000 ihan tarkasti, jotka ovat yli 65-vuotiaita. Käytännössä he ovat kaikki yli 85-vuotiaita, merkittävä osa jopa yli 90-vuotiaita, ja he ovat maatalouden piirissä työskennelleitä emäntiä useimmiten, jotka eivät ole olleet varsinaisesti työelämässä mukana — myöskin hurjan haavoittuva ryhmä, joka tarvitsee sen tuen ehdottomasti, mutta se on pienenevä luonnonvara siinä mielessä, että se vähenee useilla tuhansilla vuosittain, ihan luonnollista syytä, ja sen takia kohta meillä kansaneläkejärjestelmä, itse asiassa takuueläkejärjestelmä, on oikeastaan ainoastaan työkyvyttömyyseläke. Alleviivaan sitä nyt, koska me jouduimme tätä keskustelua juuri käymään.

Sitten edustaja Juvosen puheenvuorossa oli vähän niin kuin pilkallinen sävy, vaikka tämä aloitehan on hyvä, mitä hallitus on tehnyt. En ihan tarkkaa sanamuotoa muista, mutta sanoitte ”hyvästi vappusatanen”. Tämä oli teidän muotoilunne. Minä ainakin omassa puheenvuorossani yritin tuoda esille, ja tekin siteerasitte sitä, että hallitusohjelmassa todetaan, että ”käynnistetään kolmikantainen selvitys siitä, miten työeläkejärjestelmän sisällä voitaisiin parantaa pienimmillä työeläkkeillä olevien asemaa”. Miksi te sanotte ”hyvästi vappusatanen”, kun tässä nimenomaan on lähtökohtana se, että pyrittäisiin alle 1 400 euron eläkkeisiin saamaan se 100 euron korotus? [Arja Juvonen: Te ette tuo sitä vielä!] Ja mikä tässä on historiallista — tähän on erittäin kunnianhimoinen juttu — niin ensimmäisen kerran ollaan tarttumassa työeläkkeen määrätymisperusteisiin kolmikantaisessa neuvottelussa. Se avaa ihan uuden kulman. Mikä se hintalappu karkeasti on, jos 1 400 euron alla olisi 100 euron korotus kaikille? Se on noin 700 miljoonaa. Nyt sitten herää kysymys, mistä ne rahat saadaan. Rahathan saadaan sieltä, mistä ne pitääkin saada eli eläkejärjestelmän sisältä, jossa rahastojen korkotuotoista voidaan nipistää hieman juuri tähän tarkoitukseen. Tämä korotus on euromääräinen, ja siinä mielessä se sotkee tätä ansiosidon-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

naisen järjestelmän luonnetta, koska euromääräisenä korotuksena siinä on käsitteellinen ero, mutta se on hieno, koska se tasoittaa tuloeroja, ja se on hallitusohjelman mukaista.

Ehkä helpoin tie olisi korottaa 100 euroa kaikille työeläkettä saaville. Silloin hintalappu olisi 1,5 miljardia. Jos kaikki 1,3 miljoonaa vanhuuseläkkeellä olevaa kansalaista saisivat 100 euron korotuksen, hintalappu on 1,5 miljardia. No se maksaa tämä hävittäjä... Ei nyt verratakaan ollenkaan mihinkään, ei verrata yhtään mihinkään, vaan todetaan ainoastaan, että nämä rahastot ovat viimeiset 25 vuotta, itse asiassa vuodesta 95 alkaen, kasvaneet keskimäärin 8 miljardia euroa vuodessa ja jos se 1,5 miljardia työeläkejärjestelmästä otettaisiin ja tehtäisiin tällainen 100 euron korotus kaikkiin työeläkkeisiin, niin se tarkoittaisi sitä, että se itse asiassa kasvaisi sitten 6,5 miljardia euroa eikä 8:aa miljardia.

Eli siinä mielessä tämä rahoituspohja on olemassa, ja tässä on tietenkin nyt kysymys vain poliittisesta tahdosta, että haluaisimmeko vihdoinkin käyttää niitä varoja, jotka on työeläkejärjestelmän piirissä kasvatettu vuosikymmenten varrella, ottamalla niiden korkotuotoista siivun aidosti vanhuuseläkkeiden kohentamiseen. Tämä on se iso asia. Tämä voidaan tietysti toteuttaa tällaisella 100 euron tasokorotuksella. Helpompi tapa olisi tehdä se ehdotus, mitä edustaja Elomaa pohdiskeli, eli tämä indeksin muuttaminen. Taitetulle indeksille täytyy sanoa bye-bye — sille täytyy sanoa näkemiin. Ennemmin tai myöhemmin meidän täytyy muuttaa indeksijärjestelmää sillä tavalla, että me lopetamme tämän eläkkeensaajan lakisääteisen köyhdyttämisen, mikä siellä on taustalla, tulotason lasku, mikä siinä on takana. Siihen asiaanhan me joudumme puuttumaan, mutta se on eri messu. — Kiitoksia.

18.16 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä mietin pitkään, käytäntkö tämän puheenvuoron, sillä en itse yleensä harrasta keskustelua siitä, mitä ennen on tehty ja mitä on jätetty tekemättä. Mutta nyt haluan kuitenkin hiukan korjata edustaja Juvosen puheenvuoroa ja vähän muistella myös menneitä. Päinvastoin kuin edustaja Juvonen totesi, niin kyllä asumistukea on tarkoitus tarkastella uudelleen, jotta eläkkeen korotus tulee täysimääräisesti myös eläkkeensaajan asumistuen saajille. Ja sitten lisäksi tähän asumistukeen liittyen kyllä haluan nyt sen verran muistella menneitä — jos nyt muistan oikein — että perussuomalaiset aikoivat lakkauttaa koko eläkkeensaajan asumistukijärjestelmän ja siirtää sen yleisen asumistuen piiriin. [Arja Juvonen: Se peruttiin!] Ja tämä olisi kyllä heikentänyt merkittävästi eläkkeensaajan asumistuen saajien asemaa. Näin olin muistelevinani, että näin kävi. [Ritva Elomaa: Se oli meidän ansiota, että peruttiin! — Välihuutoja] — Hetkinen, nyt on ensinnäkin minun puheenvuoroni. Käydään sitten sitä debattia.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Yksi kerrallaan!

No sitten tähän toimeentulorajojen nostoon liittyvän kritiikin kyllä ymmärrän ja hyväksyn. Se on aivan sellainen asia, joka täytyy myöntää; siinä voi käydä joidenkin kohdalla todellakin kurjasti. Tämä on aiheellista kritiikkiä, mutta siihen asumistukeen liittyvää kritiikkiä en kyllä nyt hyväksy.

Nämä korotukset ovat joka tapauksessa suunnanmuutos esimerkiksi siihen, mitä viime hallituskaudella tapahtui, kun perussuomalaiset olivat hallituksessa, koska silloinhan jäädytettiin kansaneläkeindeksi. Ja esimerkiksi tänä vuonna kansaneläkkeen täysi määrä on noin 300 euroa vuodessa pienempi kuin se olisi, jos indeksitarkastukset olisi tehty. Että nämäkin on hyvä muistaa.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

Mutta kaiken kaikkiaan, kun suunnanmuutoksesta puhutaan, niin se on ikään kuin periaatteellinen ja arvoasia, koska eläkeläisköyhyshän on lisääntynyt nyt pitkän aikaa. Sen määrä on lisääntynyt, mutta se on myöskin syventynyt. Ja tästä oli hyvä esimerkki — hyvä, että se tuli esille — nämä leipäjonot. Tällä hetkellä todella viidestä leipäjonossa olevasta kaksista on eläkeläisiä, ja tutkimusten mukaan he kokevat erityisen suurta häpeää siitä, että joutuvat seisomaan siellä leipäjonossa, esimerkiksi sitä ruokakassia odottamassa. Ja toinen erittäin huolestuttava asia on se, että maksuhäiriömerkinnät ovat kasvussa myöskin eläkeläisten ryhmässä. Tällä hetkellä yli 34 000:lla yli 60-vuotiaalla on siis maksuhäiriömerkintä. Ja tämä luku on kasvanut vuodessa 9 prosenttia. Nämä ovat vain konkreettisia esimerkkejä siitä, miten se eläkeläisköyhyys on kasvanut ja syventynyt. Ja nyt todellakin on kysymys suunnanmuutoksesta, ja oli korkea aika saada tehtyä tämä suunnanmuutos tässä vaiheessa. [Kimmo Kiljunen: Perussuomalaiset saisi kiittää hallitusta!]

18.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat, kiitos hyvistä puheenvuoroista. Sanon sen näin oppositioedustajana, ja meillä on vastalause tähän hallituksen esitykseen. Syy siihen, miksi muun muassa tämä asumistukeen viime kaudella tehtäväksi aiottu leikkaus, mitä harkittiin, peruttiin, löytyy täältä perussuomalaisten paikoilta. Eli me estimme sen, niin että tällaista leikkausta ei lähdetty tekemään, koska totesimme, että se on kohtuuton. Ja se, että... [Kimmo Kiljunen: Kun tuli paine oppositiolta!] — Painetta tulee myös eduskuntaryhmien sisältä, tiedätte sen myös itse, ja kaikki kansanedustajat tietävät, että myös eduskuntaryhmissä pohditaan monia asioita eri tavoin. On lakiesityksiä ja on lakialoitteita, joille välttämättä ei saa kaikkien tukea.

Sama liittyy myös hoitajamitoitusasiaan, mistä viime kaudella käytiin kovasti keskustelua. Me perussuomalaisten kansanedustajat — joista nyt täälläkin istuu muun muassa edustaja Elomaa — teimme töitä, että me saimme estettyä kohtuuttomat esitykset. Mutta se hallitustaival oli todellakin lyhyt, koska meidän heitettiin ulos hallituksesta, ja tilalle jäivät sitten muut henkilöt.

Arvoisa rouva puhemies! Nostan vielä esiin täällä keskustelussa nostetun asiakasmaksukaton ja asiakasmaksulainsäädännön. Kunnilla on todellakin mahdollisuus kohtuullistaa näitä asiakasmaksuja, mutta valitettavasti sitä ei käytetä riittävästi. Meidän asiantuntijakuulemisissa valiokunnassa nousi esiin asiakasmaksukaton seurannan haasteellisuus erityisesti ikääntyneiden henkilöiden kohdalla sekä korkeat maksukatot ja omavastuut, jotka rasittavat ikäihmisten taloutta muuta väestöä enemmän. Siellähän on kolme erilaista maksukattoa: on terveyspalveluissa 683 euroa, lääkkeissä 572 euroa ja Kela-matkoissa se 300 euroa. Tämä on sellainen hankala maksukattojen viidakko, ja todellakin me esitämme, että nämä selvitettäisiin, mutta valitettavasti ette, hallitus, siellä yhtyneet tähän meidän esitykseen.

Kyllä minun sydäntäni hieman kouraisi, edustaja Kiljunen — puhutte hyvin ja tiedätte paljon asioita — kun käytitte sanontaa ”katoava luonnonvara”. Ja minä ajattelen, että kun on paljon ikääntyneitä ihmisiä ja ikääntyneitä pienituloisia naisia, jotka nauttivat sitä takuueläkettä kansaneläkkeen tai pienen työeläkkeen päälle, niin toivoisin, että näkisimme heidät säilyvänä luonnonvarana ja ihanina... He ovat kantaneet työtaakkansa ja tehneet valtavasti työmäärän, oli se sitten siellä maataloudessa, oli se sitten siivoojina, kodinhoitajina, apuhoitajina, tehneet sitä työtä ja saaneet pienen tulon, niin että he ovat oikeutettuja sen eläkkeen saamaan. Kyllä minä toivoisin, että kun oli se lupaus, minkä te annoitte eduskuntavaaleissa alle 1 400 euroa tienaaville, että näille pienille eläkkeille annetaan se 100 eu-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

roa, niin tulisi selkeät esitykset. Puhetta kyllä riittää, mutta tulisi sanoa myös selkokielellä se, milloin tämä 100 euroa tulee ja millä tavalla tätä asiaa selvitetään. Meillä ei sitä tietoa ainakaan valiokunnassa ole ollut, ja sen takia me asiaa kritisoimme. Me kritisoimme sen takia, että eduskuntavaalien alla on luvattu pienille eläkeläisille, alle 1 400 euroa tienaaville, tämä vappusatanen, ja sitä ei valitettavasti siellä ole.

Mutta vielä sitten, mitkä muut kurjistavat sitä eläkeläisten elämää? Polttoaineen hinnan korotukset ovat tasavero, joka ei huomioi veronmaksukykyä mitenkään ja kohdistuu erityisesti syrjäseutujen asukkaisiin, joille asiointimatkat ovat pitkät, ja ikäihmiset ajavat autoa pitkiä välimatkoja. Maamme suurkaupunkien ulkopuolella oman auton käyttö on välttämätöntä, eikä pieneläkeläisellä ole varaa sähköauton hankintaan. Joukkoliikennettä ei ole, ja myös taksilla liikkuminen on taksivuodistuksen seurauksena kallistunut ja hankaloitunut. Ja jos olen oikein ymmärtänyt, niin siellä Rinteen hallituksessa on kirjaus siitä, että konkreettisiin toimenpiteisiin ryhdytään, jotta korjataan nämä taksialan ongelmat. Toivoisin, että viette niitä eteenpäin, koska niistä tulee paljon palautetta.

Arvoisa puhemies! Kyllä kiitosta annetaan silloin, kun sille aiheutta on, ja kuten olemme sanoneet, niin tämä on hyvä askel. Totta kai korotukset ovat tervetulleita, mutta sillä ei ihan päästä maaliin.

Ja haluan kiittää edustaja Ovaskaa erittäin rakentavasta ja huomaavaisesta puheenvuorosta, kun huomasitte, että todellakin täältä puuttuu kokoomus, joka itse asiassa nosti esiin tämän vappusatanen-teeman, joka itse asiassa löytyy perussuomalaisen vastalauseen sisältä, mutta sitä ei löydy kokoomuksen vastalauseen sisältä. Hienoa, että annoitte kiitosta meille siitä, että me istumme täällä edustaja Elomaan kanssa — tämä auttaa meitä jaksamaan ja taistelemaan yhteisten asioiden puolesta. Toivotan voimia kaikille meille, että teemme kaikkemme, että suomalaisilla on hyvä olla tässä yhteiskunnassa.

18.25 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Juvoselle erittäin rakentavasta puheenvuorosta ja tästä hyvästä keskustelusta, jota olemme käyneet. On tärkeää, että hallitus kuulee ja kuuntelee opposition hyviä ehdotuksia, kun selätämme eläkeläisköyhyyttä. Kokoomus toivoo työllisyystoimia. Niitä tulee löytää ja tehdä, jotta voimme pitää kaikista huolta. Perussuomalaiset ovat nostaneet esille nämä asiakasmaksukattojen ongelmakohdat, joita tulee selvittää, ja eläkeläisten ostovoiman vahvistamisen. Ne ovat mielestäni hyviä asioita.

Minun vanhempani ovat yli 80-vuotiaita. Äitini opettaa edelleen silloin tällöin posliininmaalausta kansalaisopistossa. Hänen eläkkeensä on pieni, koska hän halusi hoitaa meidät villit poikansa kotona ja lähti vasta sitten kodin ulkopuolelle töihin. Mutta hän ei käy töissä vain rahan vuoksi vaan merkityksellisyyden vuoksi. Isäni kirjoittaa aktiivisesti ja tekee edelleen työkeikkoja ja vapaaehtoistyötä. Eläkeläisten, ikääntyvien hyvinvointi koostuu toki toimeentulosta, niistä tärkeistä asioista, joista olemme tänäänkin puhuneet ja oikeista palveluista, joihin on paljon viitattu, mutta myös mielekkästä toiminnasta ja elämästä. Li-putan aktiivisen vanhuuden puolesta

18.27 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Valitan, jos sananvalintani ei ollut hyvä, edustaja Juvonen. Minulle kuitenkin luonnonvara-termi on hyvin, hyvin positiivinen, ja luen myöskin Luojan luomaksi luonnonvaraksi ihmisen. Minä jos kuka haluan suhtautua erittäin suurella kunnioituksella meidän vanhusväestöömme. Se ansaitsee kaiken suojan, tuen ja hoivan ja myöskin aktiivisen osallisuuden yhteiskuntaan. Se on vain fakta, että yli

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

85-, yli 95-vuotiaat ihmiset ovat... Luonnon kiertokulku on sellainen, että niiden ihmisten määrä, jotka vielä tällä hetkellä saavat vain kansaneläkettä, jotka eivät ole olleet työeläkejärjestelmän piirissä työuransa aikana, on supistuva ja se väkisin supistuu, ja sen takia totesin, että näiden ihmisten osalta, jotka ovat yli 65-vuotiaita, niiden määrä, jotka eivät ole olleet työeläkejärjestelmän piirissä, supistuu rajusti. Se oli se minun ainoa viittaukseni, ja siihen on luonnollinen syy, ja kunnioituksen jaamme yhteisesti.

Mutta sen sijaan edustaja Mäkisalo-Ropponen viittasi siihen, että hän ei haluaisi muistella menneitä ja sitä tikulla silmään, joka sen tekee. Mutta kun täällä nyt on tätä vertailua tehty ja olemme vielä siinä tilanteessa, että meillä on juuri hallitus vaihtunut ja oppositio hyvin mielellään — ette välttämättä sitä tee — syyllistää nykyistä hallitusta monista asioista, joita yhteiskunnassa juuri nyt on, ilman että tämä hallitus on vielä edes ehtinyt vaikuttamaan, niin meidän on pakko vielä katsoa, mitä se edellinen hallitus teki, koska se vaikuttaa tähän reaalityodellisuuteen, missä me olemme. Ja sen takia, jos puhemies sallii, minä pikkuisen katsoisin mennyttä suhteessa tähän päivään, koska meillä on — hienoa — edellisen kauden hallituspuolueiden edustajia täällä paikan päällä. Ainakin nämä edustajat, jotka tässä ovat paikalla, edustajat Elomaa ja Juvonen, ovat olleet hyväksymässä hallitusohjelman silloin edellisten vaalien jälkeen 2015. Siinä hallitusohjelmassa oli myöskin ikäihmisiä koskeva kokonaisvaltainen ohjelma. Minä viittasin tähän nykyhallituksen kokonaisvaltaiseen ohjelmaan, joka tarttui eläkeläisköyhyyteen. Silloinen hallitusohjelma lähti ihan toisesta näkökulmasta. Maamme heikkous numero yksi oli edellisen hallituksen ohjelman mukaan — jota siis edustaja Juvonen ja edustaja Elomaa ovat kannattaneet tässä salissa, äänestäneet sen puolesta — se, että Suomen taloutta ja kilpailukykyä hankaloittaa väestön ikääntyminen, siis ikäihmiset ovat tämän kansantalouden kilpailukyyn ja talouden kehityksen suurin este. Sen takia te rakensitte laajan leikkauslistan, ette kokonaisvaltaista ohjelmaa, jolla autettaisiin ikäihmisiä, eli leikattaisiin. Tämä nykyinen hallitus lähtee aivan toisesta kulmasta. Ikääntyneet katsotaan hallitusohjelman mukaan voimavaraksi, ihan suora kirjaus: ”Yhdenkään ikäihmisen ei pidä pelätä vanhenemista.” Se on se lähtökohta, josta nykyinen hallitus lähtee ja tarttuu näihin asioihin.

Ja sitten tämä tikulla silmään: Mitä te olette allekirjoittaneet? Mikä oli hallitusohjelma, kun te allekirjoititte ikäihmisiä koskevan kokonaisvaltaisen ohjelman? 1) Palvelumaksujen korotus, 150 miljoonan nettovaikutus, plussaa, saadaan siitä. 2) Lääkekorvausten pienentäminen, 150 miljoonaa. 3) Potilaiden, kuntoutujien matkakorvausten lasku, 20 miljoonaa. 4) Vanhuspalveluhenkilöstön vähennys, 70 miljoonaa. 5) Vanhuspalvelusuunnitelmien heikentäminen, 10 miljoonaa. 6) Kansaneläkkeiden jäädytys, kansaneläkeindeksin jäädytys, 355 miljoonaa. 7) Eläketulovähennyksen pienentäminen, 419 miljoonaa. 8) Sosiaalietuuksien hintaindeksin heikennys, sille ei ole edes summaa. 9) Eläkeläisten asumistuen heikennys, 123 miljoonaa. 10) Eläkkeisiin ei verotuksen ansiotulovähennystä, kuten työtuloihin. 11) Vielä ruoska päälle: jollei yhteiskuntasopimusta saada aikaan, työeläkkeiden indeksikorotus puolitetaan. Tämä oli teidän ohjelmanne, jonka te olette allekirjoittaneet kansanedustajina, kun perussuomalaiset menivät hallitukseen. Tämä on ollut siinä vaiheessa teidän ohjelmanne, mikä on viety läpi. Kiitos oppositioon, kiitos oppositioon, joka aktiivisesti vastusti näitä asioita, osa näistä jouduttiin peruuttamaan, paine tuli liian korkeaksi.

En halua sitä tikulla silmään, joka vanhoja muistelee, mutta tämä on syytä nyt katsoa, kun te teette nyt avauksia tässä tilanteessa, jolloin meillä on hallitusohjelma, joka aidosti, kokonaisvaltaisesti tarttuu useisiin kohteisiin ja pyrkii kohentamaan ikäihmisten asemaa,

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

kuten sanottu, on sitten hoivasta kysymys, on sitten kotipalveluista kysymys, on kysymys vanhusasiamiehestä, on kysymys kohdennetuista terveystarkastuksista eläkkeelle siirtyvien ihmisten luona. On seniorineuvolajärjestelmän itu ja on eläketurvaan tehtävät korotukset, on tuhat uutta lääkäriä, viikossa pitää päästä kiirettömään hoitoon ja niin edelleen. [Arja Juvonen: Moniammatillinen tiimi!] On kohennusta, kohennusta, kohennusta ja kohennusta. Oppositiolta pitäisi tulla reilusti kiitosta tällaiselle keskeiselle ohjelmalle, jossa pyritään kohentamaan aidosti, kokonaisvaltaisesti eläkeläisköyhyyttä Suomessa.

18.32 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Todella, ikäihmiset ovat meidän hyvinvointivaltiomme takana, ja he ovat antaneet sen meille, ja me voimme nyt nauttia niistä hedelmistä. Heille kiitos.

On pakko ottaa esille pari asiaa. Nimittäin todella perussuomalaiset ovat olleet hallituksessa kaksi vuotta — se on todella lyhyt aika. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Kaksi vuotta. Me perussuomalaiset olimme myös tässä mukana: meidän ansiostamme asumistuen leikkaus peruutettiin ikäihmisiltä elikkä vanhuksilta, eläkeläisiltä. Että siihen korjaus, kuten edustaja Juvonenkin jo tässä totesi. Kaksi vuotta on todella lyhyt hallitusaika, jos ajatellaan, kuinka pitkään nämä isot, muut puolueet ovat olleet hallituksissa, vuosikymmenien ajan. Meidän syntilistamme on todella pieni, emmehän siellä olleet kuin kaksi vuotta. Me lensimme sieltä pois, koska emme olisi varmaankaan hyväksyneet jatkotoimenpiteitä muutenkaan, koska ne olivat sen vastaisia, mitä me itse ajattelimme.

Muuten täytyy sanoa tästä asiasta, mitä tänään on käsitelty: me annamme siitä kiitoksen — kiitos — mutta se on vielä hyvin pieni teko.

Ja vielä edustaja Kiljuselle: Olette pitänyt todella hyvin esillä tätä eläkeläisten indeksiasiaa, sitä, että sille pitäisi jotain tehdä, mutta valitettavasti oma puolueennekaan ei ole kannattanut sitä eikä lähtenyt siihen mukaan. [Kimmo Kiljunen: Kiitos tuesta!] Toivon, että saisitte myös omat edustajanne siellä puolueessanne puhuttua edes tämän puoliväliindeksin taakse. Perussuomalaiset ovat sitä esittäneet.

Mutta kaiken kaikkiaan, kaikki te edustajat, jotka tänään olette täällä salissa, olette varmaan aidosti kiinnostuneita siitä, että eläkeläisten asiat hoidettaisiin vielä paremmin tulevaisuudessa. Ja siitä kiitos, että tätä keskustelua käydään, ja toivottavasti se tuo hyviä tuloksia.

Tosiaan niiden pienituloisten eläkeläisten tilanne on, kuten on jo tässä todettu, todella tiukka ja vaikea tällä hetkellä.

18.35 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Vanhoja voi aina muistella, ja on syytä ehkä muistaa, että, kiitos Sipilän hallituksen, tässä tilanteessa nyt olemme ja meillä on myös varaa tehdä niitä ratkaisuja tässä hallituksessa. Toki nämä eivät ole niin isoja ratkaisuja ja niin isoja summia kuin mitä jotkut ovat luvanneet, mutta mielestäni politiikassa ei pidä myöskään luvata liikoja. Pitää muistaa se realismi ja katsoa oikeasti, mitä pystytään toteuttamaan. Sillä työllä, mitä Sipilän hallitus teki, pystytään nyt toteuttamaan tämän verran, ja tämä suunta on oikea. Yle esimerkiksi laski Sipilän hallituksen aikaisia vaikutuksia. Siinä hallituksessa tehtiin merkittäviä korotuksia juuri takuueläkkeeseen, ja sen ansiosta monen eläkeläisen tilanne nousi plussalle, jos verrataan sitä hallituksen kauden alkua ja loppua. Eli joskus on hyvä muistella myöskin niitä vanhoja, jos niitä halutaan muistella.

18.36 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Kahta asiaa tulen täällä nyt korjaamaan. Toinen liittyy eläkeläisten asumistukeen ja toinen tähän vanhus-tenhoitoon ja muun muassa hoitajamitoitukseen, minkä nostitte täällä esille.

Jos lähdetään oikein kaivamaan tikulla oikein, oikein sieltä syvältä, niin meidän täytyy mennä vuoteen 2013. [Kimmo Kiljunen: Täytyy mennä varmaan 1900-luvulle!] — Täytyy mennä varmasti vielä siitä eteenpäin, mutta itse olen 2011 tänne eduskuntaan tullut ja ajat- telen sitä kautta nyt sitten, se on se ensimmäinen kauteni. — Vuonna 2013 tätä kuuluisaa henkilöstömitoitusta, mikä liittyy vanhustenhoitoon, lähdettiin heikentämään, ja se tapah- tui teidän, SDP:n, ollessa hallituksessa, teidän peruspalveluministerinne ollessa siellä tätä asiaa ajamassa. Elikkä oli tämmöinen ikäihmisten palvelujen laatusuositus, mikä oli voi- massa, ja siinähan sitä määriteltiin sitä hoitajamitoitusta, ja sieltä 0,5–0,8:n haitarista se ti- putettiin teidän kaudellanne sinne 0,5:een. Eli sieltä se on lähtöisin se 0,5.

Ja on aivan totta, niin kuin sanotte — ja kaikki täällä sen tietävät, ketkä silloin olivat eduskunnassa — että Sipilän hallitus viime kaudella halusi heikentää hoitajamitoitusta 0,4:ään niissä toimipaikoissa, joissa se olisi ollut mahdollista, joissa on esimerkiksi avus- tettavia asiakkaita, jotka toimivat ehkä omatoimisesti ohjattuna, kevyesti avustettuna. Mut- ta perussuomalaisten eduskuntaryhmästä löytyi kuitenkin vastustusta asialle, muun muas- sa itse laadin swot-analyysin, koska hallituksesta ei löytynyt tästä aiheesta minkäänlaista riskianalyysiä siitä, mitä se tarkoittaa, jos heikennetään. Järjestin Kansalaisinfossa yleisö- tapahtuman ja toimitin sitten kaiken tämän materiaalin sinne ministeriöihin tiedoksi, että tiedätte millaisia riskejä näihin asioihin liittyy. Kävin hyvin paljon keskusteluja asioista. Hoitaja kun olen, jouduin monesti myös selkokielellä, ruohonjuuritasolla avaamaan sitä, että mistä asioista on kysymys.

Ja on hienoa, että silloinen hallitus sitten — itsekin olin silloin siellä hallituksessa sosi- aali- ja terveystalokunnassa — päätti perua tällaisen esityksen. Se peruttiin, koska todet- tiin, että sillä on todella huonoja seurauksia, sitä ei missään nimessä voi tehdä. Asia kuul- tiin. Elikkä on erittäin tärkeää, että meitä kansanedustajia kuullaan. On hyvä asia, että kun on tärkeä asia, jonka takia me taistelemme, olemme sitten oppositiossa tai hallituksessa, niin meitä kuullaan, koska me olemme kansan sanansaattajia täällä ja me tuomme nämä tärkeät asiat esille. Mutta kukaan meistä, joka on ollut siellä hallituksessa tai joka siellä tu- levaisuudessa on, ei vältty siltä, että joutuu tekemään myös kipeitä päätöksiä, jotka aina osuvat johonkuhun. Mutta nämä ovat ne asiat, joita olemme vastustaneet ja jotka olemme onnistuneet perumaan.

Arvoisa rouva puhemies! Ikäihmisten asiat ovat meille kaikille yhteisiä, ja eläkeläisten pärjääminen on tärkeää. On hienoa, että, edustaja Elomaa, nostitte leipäjonot esille. Olen itse ollut mukana ympäri Suomen eri alueiden leipäjonoissa, käynyt siellä katsomassa, ja nyt paikkoja nimeämättä niissä leipäjonoissakin on eroja, eli on todella ihmisiä, jotka ovat ruuan tarpeessa ja tarvitsevat vaatetta ja niin poispäin. Eli meillä on Suomessa köyhiä ih- misiä, ja kiitos niille, jotka antavat sen ruuan sinne leipäjonoihin ja jakavat sitä pyyteettö- mästi. Eli kyllä heitä on tuettava, ja se on meidän kaikkien yhteinen asia. Se on kyllä joten- kin häpeäpilkku, kun ajatellaan, että ihminen joutuu menemään leipäjonoon hakeakseen ruokaa. Mutta kiitos niille toimijoille, jotka siellä ovat. Emme saisi asettaa ihmistä sillä ta- valla vaa’ankieliasemaan, että ostanko lääkkeit vai ruuan.

Nämä ovat niitä teemoja, joiden puolesta me taistelemme, ja olemme sitä mieltä, että nii- hin pieniin työeläkkeisiin — olemme siinä mielessä samalla puolella — tulisi saada koro- tusta. Ne ihmiset odottavat tuolla, ja monet pientä työeläkettä saavat — se teidän vappusa-

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

tasenne, minkä te lupasitte — antavat siitä vähäisestään vielä, auttavat lapsiaan, auttavat lapsenlapsiaan ja tukevat sillä tavalla, että sitä ostovoimaa olisi jollakulla muulla kuin heillä itsellään. Elikkä on tärkeää, että pidämme huolen heistä, ja niin kuin on sanottu täällä, alku on hyvä mutta ei kuitenkaan riittävä.

Täällä oli hyviä lausumia, mitä me esitimme. Valitettavasti emme saaneet yksimielistä lausuntoa, koska hallitus ei niitä hyväksynyt. Jatkamme toimenpiteitä sen eteen, että suomalaiset selviävät arjessa.

Kiitan edustaja Kinnusta hyvistä, selkokielisistä puheenvuoroista täältä puhujapöytästä ja myös sieltä äsken. Hienoa, että näette myös, että täällä on rakentavuutta ja me haluamme rakentavasti esittää asioita. Silloin on mahdollisuus istua siinä samassa veneessä, kun ollaan myös rakentavia, ja on tärkeää, että kuuntelemme toinen toisiamme.

18.41 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Samassa veneessä ollaan. Minulla ei ole menneisyyttä tässä talossa, mutta katson silti vähän taaksepäin.

Isovanhempani olivat hyvin työtätekeviä ihmisiä, joutuivat jättämän kotinsa rajan taakse ja tekivät paljon työtä sukupolvien eteen. Eläkkeellä olevat ovat tottuneet tekemään työtä leipänsä eteen, ja monet heistä eivät halua olla toisten armoilla. Siksi leipäjonoon lähteminen on niin vaikeaa. On hyvä, että täällä on puhuttu leipäjonoista.

Haluan liittyä edustaja Elomaan kiitoksiin menneille sukupolville ja nykyisille eläkeläisille ja vanhuksille siitä työstä, mitä he ovat tehneet meidän ja koko isänmaan hyväksi. Kiitos myös kaikille vapaaehtoisille, jotka auttavat köyhiä vanhuksia. Tätä köyhyyttä meidän täytyy selättää yhdessä.

Samalla kun huolehdimme ruuasta ja asumisesta ja perustarpeista, meidän tulee myös osallistaa varttuneet ja ikääntyvät yhteisöihin. Rahakaan ei auta, jos on yksinäinen. Tarvitaan naapurusto, suku tai ystäväpiiri tai yhteisö, johon voi osallistua, tarvitaan koulumummoja ja -pappoja kouluihin ja päiväkoteihin. Monet eläkeläiset haluavat tehdä vapaaehtoistyötä. Voisiko jatkossa tarkastella sitä, voisiko tästä vähän myös korvata? Voisiko Reisjärven Köyhänperän Kaarinalle maksaa hieman siitä, että hän pitää huolta naapurin Ellistä, joka on vielä huonokuntoisempi mutta haluaa asua kotikylässä läheisten ihmisten ja ystävien ympäröimänä?

18.44 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Useissa puheenvuoroissa täällä on tuotu esille se, että esimerkiksi viime hallituskaudella ei ollut varaa kohentaa varsinaisesti ihmisten perustoimeentuloa, muun muassa eläkkeitä. [Arja Juvonen: Takuueläkettä korotettiin!] Kuitenkin on viitattu siihen — juuri viittasitte siihen — että takuueläkettä korotettiin, ja tämä on useassakin puheenvuorossa tullut vastaan, takuueläkkeen korotus viime kaudella. Te tiedätte hyvin, että nämä indeksijäädytykset, jotka samanaikaisesti tehtiin, käytännössä söivät sen korotusvaran, mikä sieltä tuli. Nyt meillä on aivan erilainen tilanne. Nyt me korotamme takuueläkettä ja kansaneläkettä ja myöskin indeksitarkistukset tehdään täysin määrällisesti. Täysin eri henki tässä toiminnassa, täysin eri henki, täysin eri lähestymistapa. Oliko varaa viime vaalikaudella vai ei? Nytkin meillä on se hankaluus, että me pyrimme kansaneläkkeisiin ja takuueläkkeisiin budjettivaroja käyttämään. Siihen käytetään nyt 183 miljoonaa, mutta toistan vielä: tämä hallitus pyrkii myöskin nyt kolmikannassa neuvottelemaan, voidaanko työeläkejärjestelmästä saada tukea tähän niin sanottuun — te käytitte tätä termiä — vappusataseen näiden eläkkeiden perusteella. Tämä vara oli myöskin teillä käytettävissä viime hallituskaudella. Vuonna 2015 vuodenvaihteessa eläkerahastoissa oli

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

rahaa 170 miljardia euroa. 2019, neljä vuotta myöhemmin, vuodenvaihteen jälkeen, siellä rahastoissa oli yli 200 miljardia. Yli 30 miljardia rahastot kasvoivat. Siinä kasvussa olisi ollut varaa käyttää esimerkiksi — samalla tavalla kuin nyt tämä hallitus pyrkii tarkastelemaan sitä mahdollisuutta, voidaanko näistä korkotuotoista pieni siivu käyttää — myöskin tänne eläketurvaan, mihin ne rahat on itse asiassa koottu. 65 prosenttia näissä eläkerahastoissa olevista varoista on nykyisten eläkkeensaajien tai juuri eläkkeelle siirtyvien säästöjä: 130 miljardia. Tämä täytyy nyt muistaa, nämä ovat nyt heidän rahojaan, ja 65-vuotias elää keskimäärin 20 vuotta. Suuret ikäluokat ovat olleet eläkkeellä jo 10 vuotta, ja näitä rahastoja lähdettiin kasvattamaan suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen pelossa, eläkepommien pelossa.

On hyvä pitää mielessä koko ajan tämä iso kuva, kun puhumme siitä, onko varaa eläkeisiin. Meillä on varaa, ja tervehdin ilolla sitä, että perussuomalaisista ainakin osa on sitä mieltä, että meidän kannattaa katsoa myöskin tätä indeksijärjestelmää, koska sitä meidän on pakko katsoa ennemmin tai myöhemmin.

18.46 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minä haluan todellakin oikein vilpittömästi kiittää tästä keskustelusta täällä. Tämä on ollut hyvää keskustelua siinä mielessä, että täällä on ollut semmoinen toinen toistemme arvostamisen tunnelma koko ajan. Vaikka olemme olleet eri mieltä asioista, niin me olemme kuunnelleet toisiamme ja halunneet ymmärtää toista ja viedä tätä keskustelua eteenpäin. Se ei aina toteudu tässä salissa. Kun kerrankin on tällainen hyvä fiilis tässä keskustelussa, niin siitä kannattaa kyllä antaa kiitoksia kaikille osallistujille.

Mutta sitten minulla olisi edustaja Juvoselle semmoinen asia, jota toivon, että me voisimme joskus katsoa vaikka tämän salin ulkopuolella, koska tämä ei tässä salissa nyt tänä päivänä varmaan ratkea. Minä olen nimittäin aikaisemminkin joskus kuunnellut teitä ja miettinyt, että mitähän te oikein tarkoittatte sillä, kun te sanoitte, että näitä laatusuosituksia heikennettiin silloin vuonna 2013, koska itse asiassa — joskus tarkistin tämän tilanteen tämän keskustelun tiimoilta — laatusuosituksissa vuonna 2008 ja 2013 henkilöstön vähimmäismitoitukset ovat kyllä samat. Eli terveyskeskuksen vuodeosastojen pitkäaikaishoidossa hoitajamitoitus on laatusuosituksen mukaan 0,6—0,7. Mutta silloin 2013 tällainen esimerkinomainen hyvän hoidon mitoitusta poistettiin laatusuosituksesta, koska, niin kuin hyvin tiedämme — hoitajia kun molemmat olemme — se hyvän hoidon määrittely on aina suhteessa asiakkaan hoitoisuuteen, ja tämän epämääräisyyden takia poistettiin tämä esimerkinomainen hyvän hoidon mitoitusta. Mutta se vähimmäismitoitusta, jonka alle ei saa mennä, on eri asia. Ja minun mielestäni sitä ei kyllä silloin muutettu, vaan se on 0,6—0,7. Tämä vähimmäismitoitushan on nyt sitten se, jolla suojataan ihmisten perusoikeuksia turvalliseen ja ihmisarvoiseen elämään silloin, kun ollaan hoivan varassa. Minä olen aikaisemminkin vähän miettinyt tätä asiaa, että meidän pitäisi varmaan joskus tämän salin ulkopuolella ihan katsoa nämä dokumentit, että mistä tämä ero johtuu. Minun käsittääkseni sitä mitoitusta ei muutettu. Myös vuonna 2013 se oli pitkäaikaishoidossa 0,6—0,7.

18.49 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Vielä pari asiaa eläkeläisiin liittyen haluan nostaa. Kun puhutaan toimeentulotuesta, niin kyllähän se niin on, että ikäihmiset usein ovat sen luonteisia, että vaikka heille kuuluisi toimeentulotuki, he eivät sitä periaatteessa hae. [Kimmo Kiljunen: Kyllä! Tämä on täsmälleen näin!] He yrittävät sinnitellä, ja sekin on huono asia. Pitäisi jotenkin heille saada se helpommin, ettei heidän tarvitsisi sitä hakea,

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

vaan se tulisi helpommin. He eivät periaatteessa halua niin sanottuja almuja — vaikka ne eivät niitä olekaan. Mutta heillä on oma ylpeytensä, ja he eivät halua muuta kuin tehdä työnsä ja olla eläkkeellä ja ansaita vain sitten sen, mitä eläkkeistä tulee. He eivät halua mitään lisäapua periaatteessa. Se on tavallaan ikäväkin asia, koska se tarkoittaa sitä, että heillä ei ole ostovoimaa silloin. Jos me saisimme näille pienituloisille eläkeläisille sitä lisäansiota tai eläkkeet vähän paranisivat, niin sehän tarkoittaa, että ostovoima lisääntyy — ja on ihan satavarma, että se raha pyörii täällä Suomessa eikä lähde minnekään muualle vaan periaatteessa tuo itseään vähän niin kuin takaisinkin. Se täytyy muistaa eläkeläisten kohdalla.

Ja sitten edustaja Kinnuselle: minä kiitän valtavasti siitä puheenvuorosta, jossa nostitte yksinäisyyden ja vapaaehtoistoiminnan esille, kun puhutaan myös ikäihmisistä ja vanhuksista. Se on todella tärkeää. Voimme kaikki vaikuttaa siihen, että huomioimme lähimmäisiämme, joka iikka meistä.

Kuten Mäkisalo-Ropponen tässä totesi, tämä keskustelu on ollut varsin hyvää ja olemme kunnioittaneet toistemme puheenvuoroja. Tämä on ollut hyvää keskustelua. Kiitos siitä.

18.51 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Vuonna 2013 laatusuosituksessa olevaa ympärivuorokautista hoivaa laskettiin sinne 0,5:een, eli se tehtiin sinne ja se löytyy sieltä. Jos vertailee ikäihmisten palvelujen laatusuositusta vuosilta 2008 ja 2013, niin siinä, mikä tuli 2013 kesällä, heinäkuussa, voimaan, se laskettiin sinne 0,5:een. Mutta sen jälkeen toki on tehty paljon muutakin. Meillähän pikkuhiljaa katoavat vanhainkodit, ja meillä katoaa se pitkäaikaishoiva. Niitä pitkäaikaishoivan laitospaikkoja on vähennetty systemaattisesti vuodesta toiseen. Yhä useampi ihminen hoidetaan siellä omassa kodissa, eikä meillä ole enää sitä niin sanottua pitkäaikaishoivaa vaan se on sitä ympärivuorokautista hoivaa, ja se on se 0,5.

Mikäänhän ei ole estänyt toimijoita käyttämästä korkeampaa mitoitusta, koska se on ollut siellä tavallaan suosituksena. Ainahan pitäisi mennä sen mukaan, mikä on se todellinen hoidon tarve. Se voi olla vaikka 0,8, jos niin koetaan. Olisi hyvä, että ne paikat, missä on korkeampi mitoitus tällä hetkellä, eivät lähtisi sitä laskemaan ainakaan alaspäin sinne 0,5:een vaan pitäisivät mahdollisimman korkealla. Ja sitten myös silloin, jos tulee erityisiä tilanteita, muun muassa saattohoito, sitä henkilöstöä lisättäisiin enemmän.

Mutta voimme katsoa tämän edustaja Mäkisalo-Ropposen kanssa vielä oikein kahden kesken sillä tavalla, että saamme selvyden, että puhumme samoista asioista. [Kimmo Kiljunen: Kahvilan puolella!]

18.53 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun puhumme pienimmistä eläkkeistä, usein unohtuvat koti-isät ja kotiäidit, jotka ovat hoitaneet lapsensa kotona. Päätökseen lapsen kotona hoitamisesta vaikuttavat monet asiat. Jos on vaikka useita eri-ikäisiä lapsia perheessä, on myös monenlaisia tarpeita. Jos lapsista joku on vammainen tai sairas, on hyvin luontevaa, että toinen vanhemmista jää kotiin ja toinen käy kodin ulkopuolella töissä. Keskustan kanta ja omakin kantani on, että perheiden tulee jatkossakin saada itse päättää, miten he lapset hoitavat, ja on tärkeää, että me voimme jatkossa tärkeää varhaiskasvatusta osa-aikaisesti suunnata näitten perheitten tueksi.

Eläkkeisiin liittyen kotiäitien ja koti-isien eläkkeitä tulisi tarkastella tulevassa sosiaali- ja terveyspalvelujen ja sosiaaliturvan uudistuksessa, että jatkossa ei olisi näin. Kiitos tästä rakentavasta keskustelusta kaikille.

Pöytäkirja PTK 59/2019 vp

18.54 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa nosti vielä esille toimeentulotukiasiakkaiden ja nimenomaan yli 65-vuotiaiden roolin tässä. Sosiaaliviranomaisten ja Kelan laskelmien mukaan tilanne on todella tuon kaltainen, että toimeentulotukimenot olisivat 50 prosenttia suuremmat yli 65-vuotiailla, jos he käyttäisivät sen, mihin he ovat oikeutettuja. Kolmasosa jää käyttämättä, ja tämä on aito tilanne.

Siellä on monta syytä. Yksi saattaa olla, että ihmiset ovat tietämättömiä, mutta yhtä keskeinen syy on, että ihmiset eivät kehtaa. Iäkkäät ihmiset jollain tavalla katsovat, että kyllä minun täytyy pärjätä omillani, ja he eivät kehtaa mennä niin sanotusti toimeentuloluukulle. Ihmisiä pitäisi pystyä sekä informoimaan ja myöskin vapauttamaan tämäntapaisesta epätietoisuudesta ja turhan ongelman rakentamisesta, oman elämänsä vaikeuttamisesta.

Mutta tietenkin olette ihan oikeassa, niin kuin tässä kaikki ovat olleet oikeassa, siinä, että tehokkaampi ja parempi keino on tietysti turvata eläketurva sille tasolle, että toimeentuloluukulle ei tarvitse mennä. Se on se oikea tie. Sen tien hallitus on nyt tässä valitsemassa, kun on lähdetty korottamaan tätä takuueläkettä ja kansaneläkettä, ja jatkoakin on luvassa, tietenkin, ja pakko ollakin.

Minäkin kiitän kaikkia kollegoja tästä keskustelusta. Kyllä minä luulen, että suomalaiset eläkkeensaajat ja ikäihmiset ansaitsevat sen, että eduskunta keskustelee juuri tällä sävyllä, tällä tavalla argumentoiden. Meillä on näkökulmaeroja, ja näitä on hyvä tuoda esille, mutta pyritään pitämään keskustelun taso laadukkaana. — Kiitos teille, kollegat.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 43/2019 vp sisältyvien 1.-6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 7.11.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.16.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola